

การนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดการพนัน



นายันทัช กิจรนนท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

IMPLEMENTATION OF GAMBLING TREATMENTS ON GAMBLING OFFENCE

Mr. Nantouch Kitranan



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ใน

ความผิดการพนัน

โดย

นายันทัช กิจรานันท์

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง รัศมี กัลยาศิริ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ)



# # 5385996834 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: GAMBLING TREATMENTS / GAMBLING OFFENCES

NANTOUCH KITRANAN: IMPLEMENTATION OF GAMBLING TREATMENTS ON GAMBLING OFFENCE. ADVISOR: PROF. VIRAPONG BOONYOBHAS, 147 pp.

This thesis has an objective of studying methods of implementing gambling treatments on gambling offences both locally and internationally. The study is done by comparing information of drug addicts and alcoholics with gambling addicts. Medical information of gambling treatment and analysis of current gambling offender punishment were also used in the study. Moreover, thought concepts and criminal theories of Neo-Classical School and habitual offenders and thought concepts of restorative justice were also studied to allow the mentioned thought concepts and theories to analyze the treatment and rehabilitation of offenders.

Method of studying and analyzing this thesis is through document analysis; researching in law reference books, law magazines, articles of a law and electronic media. Information on gambling offender treatments of Thailand many other countries were collected.

The study shows that gambling treatments can be implemented on gambling offences in Thailand, same with drug addicts and alcoholics. Besides, after a consideration of criminology on Neo-Classical School and habitual offenders and thought concepts of restorative justice, it is found that the concept supports punishment that is in conformity with the cause of actions and focuses on rehabilitation of the offenders.

Writer believes that Thailand should implement gambling treatments on gambling offences by amending Thailand Gambling Act B.E. 2478 or implement gambling treatments through the period offenders wait for punishment or through means for safety in confinement according to Criminal Code.

Field of Study: Laws

Student's Signature .....

Academic Year: 2013

Advisor's Signature .....

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส เป็นอย่างยิ่งที่สละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยตลอดระยะเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ท่านได้เมตตาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนให้ความรักและเอ็นดูแก่ลูกศิษย์นี้ ผู้เขียนซาบซึ้งในความห่วงใย ความมีเมตตากรุณา และระลึกในพระคุณของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์ ที่กรุณารับเป็นประธานสอบเปิดเล่มวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบปิดเล่มวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิง รัศมน กัลยาศิริ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทุกท่านได้กรุณาให้ความรู้และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี ผู้เขียนมีความซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อธนกร กิจรำนันทน์ คุณแม่ถาภมูนา กิจรำนันทน์ ที่คอยให้กำลังใจที่ดีเสมอมา คอยสนับสนุนและช่วยเหลือจนกระทั่งการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้เขียนซาบซึ้งและสำนึกในพระคุณของท่าน ขอตอบแทนพระคุณของท่านด้วยความกตัญญูกตเวทิตา

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณบุญยวีจันต์ มาลากุล ณ อยุธยา คุณกนกนัย ถาวรพานิช คุณปิยพรรณ พรหมเมศร และมิตรสหายทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคอยอยู่เคียงข้างและให้กำลังใจที่ดีมาโดยตลอดจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้เขียนขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

คุณงามความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แก่บิดามารดาอันเป็นที่เคารพยิ่งและคณาจารย์ทั้งหลายผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนผู้เขียนตำราและเอกสารต่างๆ ที่ผู้เขียนได้นำมาอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือขาดตกบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยมา ณ โอกาสนี้

## สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๖
๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย .....	๖
๑.๔ วิธีการดำเนินการวิจัย .....	๗
๑.๕ ขอบเขตการวิจัย.....	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	๗
บทที่ ๒ ความเป็นมาของการพนันและความคิดเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย .....	๘
๒.๑ ความเป็นมาของการพนัน.....	๘
๒.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของการพนันในประเทศไทย.....	๘
๒.๑.๑.๑ ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓ .....	๘
๒.๑.๑.๒ หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓.....	๑๒
๒.๒ ความหมายของการพนัน.....	๑๒
๒.๒.๑ ความหมายตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ .....	๑๓
๒.๒.๒ ความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	๑๓
๒.๒.๓ ความหมายของการพนันตามความเห็นของนักวิชาการ .....	๑๔
๒.๒.๔ ความหมายตามแนวคำพิพากษาฎีกา .....	๑๖
๒.๓ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการพนัน .....	๑๗
๒.๓.๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	๑๗
๒.๓.๒ ประมวลกฎหมายอาญา .....	๑๘

๒.๓.๓ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ .....	๑๙
บทที่ ๓ แนวความคิดในการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดการพนัน.....	๓๒
๓.๑ ความหมายของอาการติด .....	๓๒
๓.๒ แนวความคิดในการบำบัดรักษา.....	๓๓
๓.๒.๑ ความหมายของการบำบัดรักษา .....	๓๓
๓.๒.๒ แนวความคิดการบำบัดรักษาในกฎหมายอาญา.....	๓๖
๓.๒.๒.๑ แนวความคิดในการบำบัดรักษาในสำนักอาชญาวิทยากิ่งดั้งเดิม (Neo- Classical School of Criminology) .....	๓๖
๓.๒.๒.๒ แนวความคิดการบำบัดรักษาในผู้กระทำความผิดตตินิสัย .....	๓๙
๓.๒.๒.๒.๑ ผู้กระทำความผิดตตินิสัยตามกฎหมายไทย .....	๔๑
๓.๒.๒.๒.๒ ผู้กระทำความผิดตตินิสัยตามกฎหมายต่างประเทศ .....	๔๓
๓.๒.๒.๒.๓ มาตรการสำหรับผู้กระทำผิดตตินิสัย .....	๔๖
๓.๒.๒.๓. แนวความคิดในการบำบัดรักษาในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ....	๔๘
๓.๓ การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด .....	๕๓
๓.๓.๑ อาการติดยาเสพติด.....	๕๔
๓.๓.๒ สาเหตุของการติดยาเสพติด .....	๕๖
๓.๓.๓ การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด .....	๕๘
๓.๓.๓.๑ มาตรการตามกฎหมายอาญาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด.....	๖๓
๓.๓.๔ สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด .....	๖๗
๓.๓.๕ ผลของการติดยาเสพติด .....	๖๗
๓.๓.๖ องค์กรที่ดูแลผู้ติดยาเสพติดในปัจจุบัน .....	๖๘
๓.๔ การบำบัดรักษาผู้ติดสุรา.....	๖๘
๓.๔.๑ อาการติดสุรา.....	๗๒
๓.๔.๒ สาเหตุของการติดสุรา .....	๗๓
๓.๔.๓ การบำบัดรักษาผู้ติดสุรา .....	๗๓



๓.๔.๓.๑	มาตรการทางกฎหมายอาญาในการบำบัดรักษาผู้ติดยา	๗๕
๓.๔.๔	สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดยา	๗๖
๓.๔.๕	ผลของการติดยา	๗๗
๓.๔.๖	องค์กรที่ดูแลผู้ติดยาในปัจจุบัน	๗๗
๓.๕	การบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน	๗๘
๓.๕.๑	อาการติดการพนัน	๗๘
๓.๕.๒	สาเหตุของการติดการพนัน	๘๓
๓.๕.๓	การบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน	๘๕
๓.๕.๓.๑	การรักษาอาการติดยาระยะเริ่มต้น(Initial Treatment)	๘๕
๓.๕.๓.๑.๑	การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือตนเอง กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (self-help /peer groups)	๘๕
๓.๕.๓.๑.๒	การรักษาด้วยยา (Pharmacotherapy)	๘๗
๓.๕.๓.๑.๓	การทำจิตบำบัด (Psychotherapy)	๘๘
๓.๕.๓.๑.๔	การบำบัดรักษาในโรงพยาบาล (Hospitalization for dependency treatment)	๘๙
๓.๕.๓.๑.๕	การรักษาภาวะผิดปกติอื่น ๆ ที่พบร่วมกับอาการติดการพนัน	๙๐
๓.๕.๓.๒	กรณีระยะติดตามผู้มีอาการติดการพนัน (Continuing Recovery)	๙๐
๓.๕.๓.๓	การรักษากรณีกลับไปติดการพนันซ้ำ (Relapse management)	๙๑
๓.๕.๔	สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดการพนัน	๙๒
๓.๕.๕	ผลของการติดการพนัน	๙๒
๓.๕.๖	องค์กรที่ดูแลผู้ติดการพนันในปัจจุบัน	๙๓
๓.๖	การบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในประเทศสหรัฐอเมริกา	๙๓
๓.๖.๑	การบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในรัฐเนวาดา	๙๔
๓.๖.๒	การบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในรูปแบบของศาลการพนัน (Gambling Court)	๙๘
๓.๖.๓	องค์กรในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในสหรัฐอเมริกา	๑๐๒

บทที่ ๔ การนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดเกี่ยวกับการพนัน .....	๑๐๔
๔.๑ วิเคราะห์ปัญหามาตรการตอบโต้ต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันในปัจจุบัน .....	๑๐๔
๔.๑.๑ วิเคราะห์ปัญหาการลงโทษจำคุก .....	๑๐๔
๔.๑.๒ วิเคราะห์ปัญหาการลงโทษปรับ .....	๑๐๖
๔.๑.๓ วิเคราะห์ปัญหาการลงโทษริบทรัพย์สิน .....	๑๐๘
๔.๑.๔ วิเคราะห์ปัญหาการใช้มาตรการคุมประพฤติ .....	๑๐๙
๔.๒ วิเคราะห์แนวทางและการบังคับใช้มาตรการบำบัดผู้ติดการพนัน .....	๑๑๒
๔.๒.๑ วิเคราะห์ขอบเขตความผิดการพนันที่จะนำมาใช้ในการบำบัดรักษา .....	๑๑๓
๔.๒.๒ วิเคราะห์ แนวทางและการบังคับใช้มาตรการบำบัดผู้ติดการพนันโดยเปรียบเทียบกับ กรณีผู้ติดยาเสพติดและกรณีผู้ติดสุรา .....	๑๑๖
๔.๒.๓ วิเคราะห์การบังคับใช้มาตรการบำบัดผู้ติดการพนันผ่านรูปแบบอื่น .....	๑๒๐
๔.๒.๓.๑ วิเคราะห์รูปแบบของประเทศสหรัฐอเมริกา .....	๑๒๐
๔.๒.๓.๑.๑ วิเคราะห์รูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในรัฐเนวาดา ๑๒๐	
๔.๒.๓.๑.๒ วิเคราะห์รูปแบบของศาลการพนัน(Gambling Court) .....	๑๒๔
๔.๒.๓.๒ วิเคราะห์การบังคับใช้มาตรการบำบัดรักษาผ่านกฎหมายอาญา .....	๑๒๕
๔.๒.๓.๒.๑ ผ่านรูปแบบการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ .....	๑๒๕
๔.๒.๓.๒.๒ ผ่านรูปแบบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา ๔๙ .....	๑๒๘
๔.๒.๓.๒.๓ ผ่านรูปแบบวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา ๔๑ .....	๑๒๙
๔.๒.๓.๒.๔ ผ่านรูปแบบวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๔ .....	๑๓๐
๔.๓ วิเคราะห์แนวความคิดและทฤษฎีในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิด .....	๑๓๑
๔.๓.๑ วิเคราะห์แนวความคิดในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดในทางอาชญา วิทยาของสำนักอาชญาวิทยาเวกิงดั้งเดิม .....	๑๓๑

๔.๓.๒	วิเคราะห์แนวความคิดในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดในทฤษฎี อาชญาวิทยาในเรื่องผู้กระทำความผิดติดนิสัย .....	๑๓๒
๔.๓.๓	วิเคราะห์แนวความคิดในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดในกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	๑๓๓
๔.๔	วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในประเทศไทย	๑๓๕
๔.๔.๑	วิเคราะห์ปัญหามุมมองทางสังคมต่อการพนัน .....	๑๓๕
๔.๔.๒	วิเคราะห์ปัญหาการตรวจพิสูจน์อาการติดการพนัน.....	๑๓๕
๔.๔.๓	วิเคราะห์ปัญหาของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา .....	๑๓๖
๔.๔.๔	วิเคราะห์ปัญหาในเรื่องงบประมาณและบุคลากร .....	๑๓๖
บทที่ ๕	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๑๓๘
๕.๑	บทสรุป.....	๑๓๘
๕.๒	ข้อเสนอแนะ.....	๑๔๑
	รายการอ้างอิง .....	๑๔๓
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ .....	๑๔๗

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุกศาสนาในโลกไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลามต่างเห็นพ้องต้องกันถึงโทษของการพนันว่าเป็นเหตุแห่งความเสื่อมและควรหลีกเลี่ยงที่จะข้องเกี่ยว ในทางศาสนาพุทธได้กล่าวถึงการพนันไว้ว่าเป็นหนึ่งในอบายมุข ๖ อันเป็นทางแห่งความเสื่อม ทางที่ไม่เจริญ หรือทางแห่งความตกต่ำ นอกจากนั้นพระพุทธเจ้ายังได้ตรัสถึงโทษของการพนันไว้ ๖ สถาน กล่าวคือ ๑) เมื่อขณะยอมก่อนเวร ๒) เมื่อแพ้ย่อมเสียตายทรัพย์สินที่เสียไป ๓) ทรัพย์สินยอมหมดไป ๔) เมื่อเข้าที่ประชุมเขาย่อมไม่เชื่อถ้อยคำ ๕) เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ๖) เป็นที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคู่ครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่ายอมไม่สามารถดูแลคู่ครองและบุตรธิดาได้

ไม่เพียงแต่ศาสนาพุทธเท่านั้นในส่วนของชาวอิรวดีโบราณก็ได้มีการบัญญัติถึงโทษที่เกิดขึ้นจากการพนันว่าเปรียบเสมือนการขโมยของผู้อื่น นอกจากนั้นการเล่นพนันยังทำให้สูญเสียเวลาและเงินทองไปอย่างไร้ค่าแทนที่ใช้เวลาและเงินในส่วนนี้ไปทำประโยชน์ในด้านอื่น ในทางศาสนาคริสต์ พระเจ้าทรงกล่าวไว้ในพระธรรมสุภาษิตบทที่ ๑๓ ข้อที่ ๑๑ ว่าทรัพย์สินศฤงคารที่ได้มาอย่างเร้าร้อนจะย่อยยับลงแต่บุคคลที่สั่งสมทีละเล็กทีละน้อยจะได้เพิ่มพูนขึ้นซึ่งหมายถึงทรัพย์สินที่ได้จากการพนันจะไม่มียั่งยืนถาวรเป็นแค่ทรัพย์สินที่ได้มาเพียงชั่วคราวไม่นานก็ต้องเสียทรัพย์สินดังกล่าวให้ผู้อื่นต่อไป ต่างจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำมาหากินโดยสุจริต ทรัพย์สินเหล่านั้นจะเพิ่มพูนความมั่งมีให้กับผู้สร้างเรื่อยๆ

ในส่วนคำสอนของศาสนาอิสลามนั้นได้มีการตำหนิการพนันไว้อย่างชัดเจน โดยถือว่าการพนันเป็นสิ่งที่ต้องห้ามขัดแย้งกับความเชื่อของพระศาสดา เพราะการพนันเป็นชะตากรรมที่มีขอบและมิใช่เป้าหมายของมนุษย์ นอกจากนั้นในคัมภีร์อัลกุรอาน ส่วนที่ ๒ บทที่ ๒ วรรคที่ ๑๙ ยังได้กล่าวถึงข้อห้ามของการพนันไว้ว่า “หากพวกเขาถามเจ้าเกี่ยวกับน้ำเมาและการพนัน จงกล่าวเถิดว่า

ในทั้งสองนั้นมีโทษใหญ่ถึงแม้ว่ามันจะมีคุณบ้างสำหรับมนุษย์ แต่โทษแห่งบาปทั้งสองนั้นยิ่งใหญ่กว่าคุณประโยชน์ของมัน...”<sup>๑</sup>

การพนันมิได้มีโทษในมุมมองทางศาสนาและศีลธรรมเท่านั้นแต่การพนันยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อตัวผู้พนันเอง ครอบครัวของผู้พนันและสังคมด้วย การพนันนั้นเป็นที่มาของการกระทำความผิดอื่นๆ เพราะเมื่อผู้พนันหมดทรัพย์สิ้นไปกับการเล่นพนันแล้วย่อมต้องพยายามหาทรัพย์สินใหม่มาเพิ่มเติมเพื่อกลับไปเล่นพนันดังกล่าวอีกหรือพยายามหาทรัพย์สินกลับไปใช้หนี้ที่ตนได้ก่อไว้<sup>๒</sup> ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม การส่งเสริมการพนันจึงเป็นการสนับสนุนอาชญากรรมในทางปฏิบัติ<sup>๓</sup> อาจจะเป็นการก่ออาชญากรรมเล็กน้อย เช่น การลักทรัพย์ การฉ้อโกง หรือไปจนถึงอาชญากรรมร้ายแรง เช่น การชิงทรัพย์ การปล้นทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย หรือการฆ่าผู้อื่น นอกจากนั้นตัวผู้พนันเองก็อาจถูกทำร้ายจากการทวงหนึ่นนอกระบบได้ เป็นต้น ดังนั้นจึงต้องมีการตัดไฟตั้งแต่ต้นลม โดยมิให้มีการเล่นการพนันเกิดขึ้น

หากจะกล่าวถึงความผิดของการเล่นพนันในปัจจุบัน ควรต้องเริ่มจากการอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความผิดในปัจจุบันก่อน ความผิดในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท<sup>๔</sup> กล่าวคือ ความผิดประเภทแรกเรียกว่า ความผิดในตัวของมันเอง (mala in se) กล่าวคือ เป็นความผิดที่ทุกคนต่างเห็นต้องตรงกันว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย ไม่ควรกระทำ หากผู้ใดฝ่าฝืนกระทำไปแล้วย่อมต้องถูกลงโทษ ความผิดที่มีความชั่วร้ายในตัวของมันเองนั้นจะมีลักษณะสากล ทุกประเทศต่างเห็นว่าเป็นความผิดสมควรที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและเป็นความผิดโดยไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ความผิดเหล่านี้ทุกประเทศต่าง

<sup>๑</sup>สังคิต พิริยะรังสรรค์, บ่อนการพนันในสังคมไทย ใน เศรษฐกิจการพนันทางเลือกเชิงนโยบาย, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗.

<sup>๒</sup>อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา(กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๒.

<sup>๓</sup>ผาสุก พงษ์ไพจิตร, การพนันในสังคมไทยในอุตสาหกรรมการพนัน, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.), ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

<sup>๔</sup>จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, สังคมวิทยาอาชญากรรม (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๘๙.

เห็นพ้องต้องตรงกันว่าเป็นความผิดแต่อาจมีนิยามเรียกขานความผิดแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ บางประเทศเรียกว่า ลักทรัพย์ บางประเทศเรียกว่าย่องเบา เป็นต้น

ความผิดประเภทที่สอง คือ ความผิดเพราะกฎหมายกำหนด (mala prohibita)<sup>๕</sup> กล่าวคือ การกระทำได้กล่าวเป็นความผิดเพราะรัฐบัญญัติให้การกระทำได้กล่าวเป็นความผิด แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมเป็นสำคัญ โดยความผิดดังกล่าวอาจมิได้เกี่ยวข้องกับศีลธรรมเลยก็ได้ เช่น กฎหมายบังคับให้ขับรถชิดทางด้านซ้าย ผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายย่อมมีความผิดหรือการขับรถเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น นอกจากนี้ ความผิดเพราะกฎหมายห้ามยังรวมถึงอาชญากรรมประเภทปราศจากผู้เสียหาย<sup>๖</sup> (victimless crime) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี เป็นต้น ซึ่งในบางสังคมที่มีค่านิยมแตกต่างกันอาจไม่บัญญัติให้การกระทำได้กล่าวเป็นความผิด ในขณะที่อีกสังคมหนึ่งบัญญัติให้การกระทำได้กล่าวเป็นความผิดก็ได้

ในสมัยก่อนความผิดเพราะกฎหมายกำหนด (mala prohibita) และความผิดที่มีความชั่วร้ายในตัวของมันเอง (mala in se) ถูกเข้าใจว่าเป็นสิ่งเดียวกันเพราะในอดีต ศีลธรรมความผิดชอบชั่วดี เป็นสิ่งที่อยู่กับกฎหมายอย่างแยกกันไม่ออกแต่ต่อมาเมื่อรัฐมีความเจริญมากขึ้น กฎหมายมีการขยายขอบเขตและหน้าที่ไปมากขึ้นให้เป็นเครื่องมือปรุงแต่งและสังคมให้สงบสุข ความผิดเพราะกฎหมายห้ามจึงปรากฏชัดขึ้นเรื่อยๆ

ในปัจจุบันเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนบางส่วนมองข้ามพิษภัยและโทษของการพนัน อาจเป็นเพราะการพนันเป็นความผิดเพราะกฎหมายกำหนด (mala prohibita) และเป็นอาชญากรรมประเภทปราศจากผู้เสียหาย (victimless crime) กล่าวคือ ในแต่ละประเทศมีแนวคิดเกี่ยวกับความผิดการพนันแตกต่างกันไป บางประเทศสามารถเล่นการพนันได้อย่างเสรีเพื่อนำเงินเข้ารัฐ แต่บางประเทศห้ามเล่นการพนันโดยเด็ดขาด ในขณะที่เดียวกันบางประเทศมีการอนุญาตให้เล่นการพนันบางประเภทเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้การพนันเป็นสิ่งที่ผิดเพราะกฎหมายห้ามไว้ ประเทศใดที่มิได้ห้ามเล่นการพนันไว้ การเล่นพนันก็มีโช้ความผิดแต่อย่างใด นอกจากนี้ที่กล่าวว่าการพนันเป็น

<sup>๕</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๙.

<sup>๖</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๔.

อาชญากรรมประเภทปราศจากผู้เสียหายเพราะว่าผลเสียที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อผู้พนันโดยตรงก่อนที่จะไปกระทบต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการเสียทรัพย์สิน เสียเวลา หรือถูกลงโทษตามกฎหมาย ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้พนันบางคนมีทัศนคติที่เห็นว่าการเล่นพนันเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ไม่กระทบต่อบุคคลใด ดังนั้นจึงเล่นโดยฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งเป็นทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง จำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลง

รัฐในฐานะผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจึงเป็นผู้มีบทบาทหลักในการกำหนดบรรทัดฐานต่อสังคมในเรื่องการพนันโดยในปัจจุบันนี้รูปแบบการตอบโต้ของรัฐต่อการพนัน ถือได้ว่ามีความถูกต้องในระดับหนึ่งแล้ว เพราะในปัจจุบันมีการกำหนดให้การพนันเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับผู้เล่นการพนัน โดยมาตรการจัดการกับนักพนันส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้จะเป็นในรูปแบบของ การจำคุก การปรับ การริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นรูปแบบการลงโทษของกระบวนการยุติธรรมในกระแสหลัก อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ตามผลที่ออกมาแล้วยังมีได้แก่ปัญหาการพนันอย่างสิ้นเชิง<sup>๗</sup> เพราะการตอบโต้ในรูปแบบดังกล่าวนี้ ยังมิได้แก้ปัญหการพนันอย่างรอบด้านเพราะสาเหตุการเล่นการพนันของผู้พนันบางประเภท เกิดจากอาการผิดปกติที่เรียกว่า อาการติดการพนันซึ่งจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูมากกว่าการมุ่งลงโทษเพราะการลงโทษผู้พนันประเภทนี้โดยแยกผู้พนันออกจากสังคมไปอยู่ในเรือนจำยังส่งผลด้านลบต่อผู้พนันหลายประการ ผู้พนันอาจเข้าไปเรียนรู้สิ่งไม่ดีต่างๆในเรือนจำออกมาและเมื่อผู้พนันถูกตราว่าเคยถูกจำคุกแล้ว ทำให้เกิดความยากมากยิ่งขึ้นที่จะบำบัดรักษาฟื้นฟูเพื่อที่เปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลดังกล่าว หรือผู้กระทำความผิดการพนันที่เกิดจากอาการติดการพนันเมื่อได้รับโทษปรับหรือทรัพย์สินเสร็จสิ้นแล้ว มีโอกาสสูงที่จะกลับมากระทำความผิดใหม่เช่นกันเพราะสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง คือ อาการของการติดการพนันนั้นยังมิได้รับการแก้ไข

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความผิดการพนันจะพบว่า ผู้กระทำความผิดการพนันไม่ใช่อาชญากรร้ายแรง ผลกระทบจากการกระทำของเขาสร้างผลกระทบให้กับตัวผู้พนันเองและบุคคลใกล้ชิดผู้พนันเป็นสำคัญ ดังนั้นหากจะนำรูปแบบของโทษตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

<sup>๗</sup> ผู้จัดการออนไลน์, เผยสถิติปี ๒๕๕๕ ฝืนพนันโดนคดีกว่า ๔๐,๐๐๐ ราย [ออนไลน์], ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖.

มาใช้เพียงอย่างเดียว เช่น การจำคุก การปรับ การริบทรัพย์สิน โดยไม่เปิดทางเลือกอื่นให้ผู้กระทำ ความผิดได้รับการแก้ปัญหที่ต้นเหตุย่อมเป็นการไม่ถูกต้อง ดังนั้นหากต้องการแก้ปัญหายั่งยืน จึงจำเป็นต้องนำมาตรการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาพิจารณาประกอบด้วย เช่น รูปแบบ กระบวนการยุติธรรมซึ่งมีแนวคิดในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้กระทำผิด

ในการวิจัยนี้ได้ศึกษาแนวคิดในทางอาชญาวิทยาในส่วนสำนักอาชญาวิทยาที่ดั้งเดิมที่มองว่า ผู้กระทำผิดแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ผู้กระทำผิดบางประเภทไม่สามารถกำหนดเจตจำนงได้อิสระ เหมือนบุคคลทั่วไปเพราะอาการผิดปกติ การลงโทษจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำมาประกอบการพิจารณา<sup>๕</sup> และศึกษาแนวคิดในทางอาชญาวิทยาเรื่องผู้กระทำผิด ตตินิสัยโดยศึกษาและแนวคิดที่มาและมาตรการที่ใช้ต่อผู้กระทำ ความผิดตตินิสัยอันเนื่องมาจาก ลักษณะของผู้กระทำผิดตตินิสัยมีความคล้ายคลึงกับผู้กระทำ ความผิดการพนันซึ่งมีอาการติดการพนัน และแนวคิดในการใช้มาตรการต่อผู้กระทำผิดตตินิสัยยังมีลักษณะใกล้เคียงกับการใช้มาตรการ บำบัดรักษาอาการติดการพนันเช่นกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบรูปแบบที่ใช้ต่อผู้กระทำ ความผิดตตินิสัยกับผู้ติดการพนันต่อไป

นอกจากนั้นการวิจัยนี้ยังมีการศึกษาถึงแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพื่อให้เห็น ถึงแนวคิดในการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำ ความผิดโดยรัฐควรเป็นผู้จัดหาดูแลโดยมีส่วนร่วมจากทางสังคม และครอบครัวเพื่อให้การใช้มาตรการการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมีแนวทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและมี น้ำหนักน่าเชื่อถือในการนำมาปฏิบัติตาม<sup>๕</sup>

อย่างไรก็ตามแนวคิดในเรื่องการบำบัดรักษาผู้กระทำ ความผิดไม่ใช่สิ่งใหม่ทีเดียวเพราะการ วิจัยครั้งนี้จะศึกษารูปแบบของการบำบัดผู้กระทำ ความผิดในคดียาเสพติดและกรณีผู้ติดสุราประกอบ เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาว่าในคดียาเสพติดมีรูปแบบการบำบัดยาเสพติดและอย่างไร ภายใต้เงื่อนไขใดบ้าง รวมถึงกรณีผู้ติดสุรา มีรูปแบบการบำบัดรักษาอย่างไร ภายใต้เงื่อนไขใดประกอบด้วย เพื่อจะ นำมาเทียบเคียงปรับใช้ในกรณีของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้กระทำผิดการพนันว่าจะสามารถทำได้ อย่างไร

<sup>๕</sup> อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, หน้า ๖๗.



วิทยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะศึกษาการนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้เป็นมาตรการทางเลือกในความผิดการพนัน โดยนำเอาความรู้ทางด้านสำนักอาชญาวิทยาทั้งดั้งเดิมและแนวคิดทางอาชญาวิทยาเรื่องผู้กระทำผิดติดนิสัยมาศึกษาประกอบแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นอกจากนี้ยังมีนำเอาความรู้ด้านการแพทย์ในเรื่องอาการติดการพนันและวิธีการบำบัดรักษาเพื่อมาใช้พิจารณาประกอบการใช้มาตรการ และที่ขาดไม่ได้คือศึกษารูปแบบการนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาของต่างประเทศและการบำบัดรักษากรณียาเสพติดและกรณีผู้ติดสุราเพื่อที่จะให้เกิดความชัดเจนในการบำบัดรักษามากยิ่งขึ้น จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้าพเจ้าเชื่อว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อให้เกิดความรู้และมุมมองใหม่ในการใช้มาตรการต่อผู้กระทำความผิดการพนันซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติต่อไปในภายภาคหน้าต่อไป

### ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดการพนัน
- ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาทั้งดั้งเดิม
- ๓) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางอาชญาวิทยาเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดติดนิสัย
- ๔) เพื่อศึกษาแนวคิดในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- ๕) เพื่อศึกษาปัญหาของมาตรการตอบโต้ต่อผู้กระทำผิดการพนันในปัจจุบัน
- ๖) เพื่อศึกษาแนวคิดทางด้านการแพทย์ในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน
- ๗) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบำบัดผู้ติดการพนันกับกรณีการบำบัดผู้ติดสุราและการบำบัดผู้ติดยาเสพติด

### ๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

ผู้กระทำความผิดการพนันเพราะสาเหตุจากอาการติดการพนัน สามารถที่จะนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ได้ เช่นเดียวกับกรณีผู้ติดยาเสพติดและผู้มีมีอาการติดสุรา นอกจากนี้เมื่อพิจารณาทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาทั้งดั้งเดิม แนวคิดในทางอาชญาวิทยาในเรื่องผู้กระทำผิดติดนิสัยและแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทั้งสามกรณียังมีแนวคิดสนับสนุนการลงโทษ

ให้สอดคล้องกับสาเหตุของการกระทำและมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจึงสามารถแนวคิดดังกล่าว นำมาปรับใช้เพื่อสนับสนุนการนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมาใช้ในความผิดการพนัน

#### ๑.๔ วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการการวิจัยทางเอกสาร โดยค้นคว้าข้อมูลเอกสารจากห้องสมุดต่างๆ หนังสือ บทความ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตั๋วบทกฎหมายทั้งของไทยและของต่างประเทศ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าข้อมูล

#### ๑.๕ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ทำการศึกษาทั้งทางด้านสำนักอาชญาวิทยา กิ่งดั้งเดิมและแนวคิดทางอาชญาวิทยาในเรื่องผู้กระทำความผิดติดนิสัยและแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประกอบกับการศึกษาทางด้านการแพทย์เกี่ยวกับอาการติดยาเสพติดและการรักษาอาการติดยาเสพติด รวมถึงการศึกษาทางด้านกฎหมายเรื่องมาตรการบำบัดผู้ติดยาเสพติดทั้งในประเทศและต่างประเทศและแนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดรักษากรณียาเสพติดและกรณีผู้ติดยาเสพติดเพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์การนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมาใช้ในความผิดการพนันต่อไป

#### ๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) ทำให้ทราบถึงรูปแบบการนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมาใช้ในความผิดการพนัน
- ๒) ทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎี ของสำนักอาชญาวิทยา กิ่งดั้งเดิม
- ๓) ทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดติดนิสัย
- ๔) ทำให้ทราบถึงแนวคิดในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- ๕) ทำให้ทราบถึงปัญหาของมาตรการลงโทษปัจจุบันในความผิดเกี่ยวกับการพนัน
- ๖) ทำให้ทราบถึงแนวคิดทางด้านการแพทย์ในการรักษาผู้ติดยาเสพติด
- ๗) ทำให้ทราบถึงการบำบัดผู้ติดยาเสพติดเปรียบเทียบกับกรณีการบำบัดผู้ติดยาเสพติดและการบำบัดผู้ติดยาเสพติด

## บทที่ ๒

### ความเป็นมาของการพนันและความผิดเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย

#### ๒.๑ ความเป็นมาของการพนัน<sup>๑</sup>

ประวัติความเป็นมาของการพนันมีที่มานับยาวนาน เมื่อได้ศึกษาย้อนกลับไปนานาอารยประเทศจะพบความเป็นมาอันหลากหลาย ตัวอย่างเช่น การเล่นเกมการพนันของชาวจีนมีที่มากกว่า ๔,๐๐๐ ปี ในประเทศอียิปต์มีการเล่นเกมการพนันราว ๑,๖๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ในอินเดียก็เช่นกัน มีการเล่นเกมการพนันราว ๑,๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล โดยมีการใช้ลูกเต๋าและกระดานเกมเป็นเครื่องมือในการเล่นการพนัน นอกจากนี้ยังพบหลักฐานอีกว่าชาวเอเชียและอาหรับใช้เหรียญเป็นเครื่องมือเสี่ยงทายในการแก้ปัญหามานานกว่า ๒,๐๐๐ ปี เช่น ในประเทศจีน บาหลี่ และในชุมชนอะบอริจินในออสเตรเลียมีการเล่นเกมการพนันในงานพิธีทางศาสนา เป็นต้น

#### ๒.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของการพนันในประเทศไทย<sup>๒</sup>

การพนันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาอย่างยาวนานเพราะสัญชาตญาณต้องการเสี่ยงโชคเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์ ในประเทศไทยนั้นก็มามีประวัติความเป็นมาของการพนันอันยาวนานเช่นกัน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ช่วง กล่าวคือ ช่วงแรกเป็นช่วงก่อนเวลาที่มีพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓ ใช้บังคับและช่วงที่สองคือช่วงเวลาที่มีพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓ บังคับใช้แล้ว โดยกฎหมายดังกล่าวได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม ออกมาเป็นกฎหมายในปัจจุบันคือพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๗๘

#### ๒.๑.๑.๑ ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓

ตามประวัติศาสตร์ประเทศไทยได้รับอิทธิพลการเล่นการพนันมาจาก ๒ ประเทศใหญ่<sup>๓</sup> คือ จีน และอินเดีย การพนันของชาวอินเดียปรากฏหลักฐานเป็นครั้งแรกในคัมภีร์ฤคเวทซึ่งเป็นคัมภีร์

---

<sup>๑</sup>สรุปความจาก สังคีต พิริยะรังสรรค์, บ่อนการพนันในสังคมไทย ในเศรษฐกิจการพนัน ทางเลือกเชิงนโยบาย, หน้า ๗๕.

<sup>๒</sup>นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)), หน้า ๑.

เก่าแก่ที่สุดของประเทศอินเดีย กล่าวคือ ประมาณศตวรรษที่ ๒๕ ก่อนคริสต์ศักราช จากการศึกษา ประวัติศาสตร์การพนันของอินเดียพบว่า ในอินเดียมีทัศนคติต่อการพนันใน ๒ รูปแบบ ทัศนคติใน แบบแรก คือ การพนันเป็นการเล่นเพื่อความบันเทิง เช่น ในชาติกัฏฐกถาบาลี เรื่อง กากาติชาตก พระเจ้าพรหมทัตทรงสวากับพญาครุฑเพื่อการบันเทิงโดยปราศจากสิ่งของและเงินเดิมพัน ในส่วน ทัศนคติในแบบที่สองมองว่าการพนันเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย เช่น ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ฉบับพุทธหัตถ์สปีติ กล่าวไว้ว่า “พระมณูห้ามเล่นการพนันเพราะการพนันเป็นการทำลายความสัตย์ ความบริสุทธิ์และความมั่งคั่ง” ความชั่วร้ายอาจเกิดขึ้นได้จากการพนันนี้เองที่พระมณูมองเห็นว่า “พระราชามีอำนาจในแผ่นดิน สมควรที่จะเป็นผู้ช่วยขจัดความชั่วร้ายอันเกิดจากการพนันเหล่านี้ได้ จึงได้กล่าว เตือนพระราชว่า “พระราชามีให้เลิกการเล่นพนันทฤษฎะและสมามหะยะให้หมดไปจาก ราชาอาณาจักร ความชั่วร้ายทั้งสองอย่างนี้สร้างความหายนะให้แก่กษัตริย์ทั้งหลาย การพนันทฤษฎะ และการพนันสมามหะยะเป็นการขโมยอย่างเปิดเผยที่พระราชามีต้องพยายามขจัดให้สิ้นไปเป็นนิตย์”<sup>๔</sup>

นอกจากนั้นในสังคมอินเดียสามารถแบ่งการพนันออกเป็น ๒ ประเภท คือ การพนันที่ใช้ สิ่งไม่มีชีวิตเป็นอุปกรณ์การเล่น เรียกว่า การพนันทฤษฎะ ได้แก่ หมากเก็บ สกา ชิงนาง หมากไหว โยนห่วง และประเภทที่ ๒ เป็นการพนันที่ใช้สิ่งมีชีวิตเป็นอุปกรณ์การเล่น เช่น ใช้นก แกะ กวางและ สัตว์อื่นมาต่อสู้กัน เป็นต้น<sup>๕</sup>

ในส่วนของคนจีนจากข้อมูลของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ กล่าวถึงประวัติการเล่น ถั่ว โป และหอย ที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยตั้งแต่ในอดีตว่า คนจีนเป็นผู้คิดค้น รูปแบบและวิธีการเล่นขึ้น โดยเล่นภายในหมู่คนจีนด้วยกันเองก่อน ต่อมาเมื่อมีการติดต่อค้าขาย ระหว่างกัน คนจีนก็นำวัฒนธรรมการเล่นดังกล่าวออกไปเผยแพร่ด้วย ตามประวัติศาสตร์ไทยได้มีการ ติดต่อกับค้าขายกับจีนตั้งแต่กรุงสุโขทัยและเรื่อยมาจนถึงอยุธยา การเล่นถั่วเกิดขึ้นราว พุทธศักราช ๑๔๕๐ ก่อนราชวงศ์พระร่วงได้ครองสุโขทัย การเล่นโปเกิดขึ้นราว พุทธศักราช ๒๑๐๐ ในยุคของ

<sup>๓</sup> เรื่องเดียวกัน , หน้า ๑.

<sup>๔</sup> สังคีต พิริยะรังสรรค์, บ่อนการพนันในสังคมไทย ในเศรษฐกิจการพนัน ทางเลือกเชิงนโยบาย, หน้า ๗๘.

<sup>๕</sup> เรื่องเดียวกัน , หน้า ๗๙.

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิครองกรุงศรีอยุธยา การเล่นหอยเกิดขึ้นราว พุทธศักราช ๒๓๙๐ ตรงกับ สมัยรัชกาลที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทร์<sup>๖</sup>

ชิมอง เดอลา ลูแบร์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรี สมัยพระนารายณ์ ในปี พุทธศักราช ๒๒๓๐ ระบุถึงเหตุการณ์ในสมัยนั้นว่าคนไทยชอบเล่นการพนันมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการชนไก่ สกา และหมากรุก บางรายเล่นจนหมดเนื้อหมดตัวจนต้องขายบุตรธิดาหรือแม้กระทั่งตนเองเป็นทาสเพื่อใช้หนี้ ในส่วนของการตั้งบ่อนเบี้ยและอากรบ่อนเบี้ย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่าน่าจะเกิดขึ้นภายหลังรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช คือ ภายหลัง พุทธศักราช ๒๒๓๑ ในรัชกาลของสมเด็จพระเพทราชา สมเด็จพระเจ้าเสือหรือ พระเจ้าท้ายสระ พระองค์ใดพระองค์หนึ่ง ระหว่างปี พุทธศักราช ๒๒๓๑-๒๒๗๕ โดยเหตุผลที่มีการตั้งบ่อนเบี้ยขึ้นน่าจะมาจากเหตุผลอย่างน้อย ๒ ประการนี้ คือ ประการแรก คือ การเกิดชุมชนชาวจีน ในสยามทำให้บทบาทของคนจีนในสยามมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งเป็นพ่อค้า ขายสินค้าชนิดต่างๆ มากมาย และจำนวนของคนจีนในสยามก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่นเดียวกันและคนจีนเหล่านี้ก็ได้นำเอาวัฒนธรรมการพนันของชาวจีนเข้ามาในสยามด้วย เหตุผลประการที่สอง คือ รัฐบาลมีนโยบายหันมาตั้งบ่อนเบี้ยเพื่อเก็บภาษีรายได้ของรัฐบาล โดยรัฐพิจารณาถึงความนิยมในการเล่นเบี้ยในสมัยนั้นซึ่งจีนนำมาแพร่หลายถึงไทย หากจะทำการห้ามเล่นก็คงมิได้เพราะคนจีนเล่นกันมาช้านานแล้ว รัฐจึงได้ให้ตั้งบ่อนเบี้ยขึ้น โดยให้เล่นเบี้ยได้แต่บางแห่งบางตำบล โดยเฉพาะที่ๆมีคนจีนอยู่มาก แห่งบางตำบลและให้มีพนักงานกำกับดูแลให้เล่นแต่เบี้ยตามประเพณีของคนจีน บ่อนเบี้ยในระยะเริ่มแรกมีข้อกำหนดห้ามคนไทยเข้าไปเล่นแต่เพราะมีคนไทยลักลอบเข้าไปเล่นจำนวนมาก จึงยอมให้มีการตั้งบ่อนเบี้ยของคนไทยขึ้นด้วย ในสมัยพระเจ้าบรมโกศทรงห้ามมิให้ข้าราชการเล่นบ่อนเบี้ยหากฝ่าฝืนมีโทษถอดยศและเชี่ยนตี<sup>๗</sup>

ในสมัยกรุงธนบุรีมีสงครามเกิดขึ้นบ่อย จึงมีการผ่อนคลายของทหารโดยการให้มีการเล่นการพนันบ้างพอสมควร เช่น ในวันนักขัตฤกษ์ต่างๆ วันตรุษไทย วันตรุษจีน หรือวันสงกรานต์ นอกจากนั้นยังมีการให้เล่นถั่วหน้าพระที่นั่งและอนุญาตให้ราษฎรเล่นเบี้ยได้โดยไม่เก็บอากร แต่ห้ามมิ

<sup>๖</sup> เรื่องเดียวกัน , หน้า ๘๑.

<sup>๗</sup> เรื่องเดียวกัน , หน้า ๘๒.

ให้นายบ่อนทรตรงทุนให้นักพนันฝ่ายผู้แทงให้แทงได้ด้วยเงินสดห้ามมิให้มีการติดค้ำหนี้สินการพนันกันเพื่อเป็นการลดผลกระทบจากการพนัน<sup>๘</sup>

ในสมัยรัชกาลที่ ๑ มีการออกกฎหมายห้ามข้าราชการเล่นบ่อนเบี้ยห้ามการพนันชนไก่ การพนันเด็ดปี แทงห่วง และกอบข้าวสาร แต่บ่อนเบี้ยยังคงมีอยู่เพราะให้ผลประโยชน์เป็นเงินจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีการอนุญาตให้นายบ่อนทรตรงทุนให้นักเลงการพนันในบ่อนได้ด้วย อันเป็นการแก้กฎหมายในสมัยกรุงธนบุรี<sup>๙</sup>

ในสมัยรัชกาลที่ ๒ ขุนนางผู้ได้รับสัมปทานจัดการบ่อนเบี้ยให้เรียกว่า “นายอากรบ่อนเบี้ย” ซึ่งส่วนมากเป็นชาวจีนมีตำแหน่งเป็น “ขุนพัฒน์” วิธีการจัดการบ่อนแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือบ่อนหลวง คือ บ่อนที่เจ้าพนักงานบ่อนเก็บเบี้ยกำไรถวายแก่หลวงและบ่อนผูกขาดเป็นบ่อนที่ได้รับอนุญาตตกลงส่งเงินเข้ากระทรวงพระคลัง เป็นจำนวนเงินที่กำหนดไว้เป็นรายปี<sup>๑๐</sup>

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ทรงให้ยกเลิกบ่อนหลวงทั้งหมดให้เปลี่ยนมาเป็นบ่อนผูกขาดทำให้ได้รับเงินอากรบ่อนเบี้ยสูงมากขึ้น<sup>๑๑</sup>

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีผลกระทบจากการทำสัญญาเบาริงทำให้รายได้รัฐลดลงจึงมีการกำหนดให้เก็บภาษีการพนันเพิ่มขึ้นอีกประเภทหนึ่งนอกจากบ่อนเบี้ย<sup>๑๒</sup>

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเลิกบ่อนเบี้ยเพราะจะให้ไพร่พลเมืองได้เงินได้ประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพให้เป็นประโยชน์แก่ตน โดยเริ่มจากนโยบายลดจำนวนของบ่อนเบี้ยขนาดเล็กออกทั้งหมดก่อน บ่อนที่เหลืออยู่ให้เฉพาะคนจีนเล่นได้เท่านั้น นอกจากนั้นยังมีการลดจำนวนชั่วโมงการเล่นการพนันในบ่อนเบี้ยจากเดิมเล่นเวลาใดก็ได้เปลี่ยนเป็นระหว่าง ๐๗.๐๐น.ถึง

<sup>๘</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๓.

<sup>๙</sup> เรื่องเดียวกัน

<sup>๑๐</sup> เรื่องเดียวกัน

<sup>๑๑</sup> เรื่องเดียวกัน

<sup>๑๒</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๔.

๒๓.๐๐น และห้ามเล่นถั่ว โป ในวันนักขัตฤกษ์ ห้ามนายอากรรองทูนให้นักเลงเล่นเบี้ยและในปี พุทธศักราช ๒๔๕๙ รัฐประกาศให้เลิกหอย หลังจากนั้นปีหนึ่งจึงให้เลิกบ่อนที่เหลือทั้งหมด และใน สมัยรัชกาลที่ ๖ อากบ่อนเบี้ยก็ยกเลิกทั้งหมดในวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๐<sup>๓๓</sup>

### ๒.๑.๑.๒ หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓

ในปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ ซึ่งอยู่ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการตรา พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๓ ขึ้นใช้บังคับโดยเนื้อหาในกฎหมายจะบัญญัติประเภท ของการพนันแต่ละประเภทไว้ ซึ่งยังขาดความครอบคลุมและชัดเจน ต่อมาจึงมีการประกาศให้ใช้ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งมีการปรับปรุงพัฒนากฎหมายให้มีความชัดเจน อีกทั้งได้มีการเพิ่มประเภทของการพนันที่เป็นความผิดให้มีความทันสมัยและกฎหมายดังกล่าวได้ถูกใช้มา จนกระทั่งปัจจุบัน ต่อมาในสมัยรัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ เกิดความเหลื่อมล้ำมีคนจนเป็นจำนวน มากส่วนพ่อค่านั้นจะเป็นผู้ที่ร่ำรวยในสมัยนั้น พ่อค้ำที่ร่ำรวยก็มักกักตุนสินค้าและลักลอบเล่นการ พนันในระหว่างพ่อค้ำด้วยกันเอง รัฐบาลจึงคิดวิธีที่จะแก้ปัญหาโดยมีการเปิดให้เล่นการพนันใน ลักษณะสโมสรให้คนรวยเข้าเล่น โดยออกเป็นกฎหมายจัดให้มีสถานที่เล่นการพนันเรียกว่ากาสิโนซึ่ง ดำเนินการโดยรัฐควบคุมจัดให้มีการเล่นการพนัน มีการเปิดบ่อนขึ้นที่อำเภอปราณบุรี จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติกลับให้บุคคลทั่วไปเข้าเล่นได้ไม่เฉพาะแต่คนรวยอย่างเดียว ซึ่งเป็นการขัดกับวัตถุประสงค์ของรัฐที่มุ่งให้คนรวยเข้าเล่น ผลที่ตามมาก็คือนอกจากประชาชนจะ ยากจนอยู่แล้วกลับยังมีแนวโน้มในการพนันเพิ่มอีกทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้านจาก สื่อมวลชนจำนวนมาก ท้ายที่สุดรัฐจึงสั่งปิดสถานกาสิโนของรัฐบาลลง การแสวงหาประโยชน์จากการ พนันจึงยุติลงเป็นมุ่งป้องกันและปราบปรามต่อไป<sup>๓๔</sup>

### ๒.๒ ความหมายของการพนัน

ความหมายของการพนันมิได้มีกฎหมายให้นิยามไว้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณา จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ สามารถอธิบายความหมายของการพนันได้ดังนี้

<sup>๓๓</sup> เรื่องเดียวกัน ,หน้า ๘๕-๘๖.

<sup>๓๔</sup> นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย, หน้า ๖.

### ๒.๒.๑ ความหมายตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

พระราชบัญญัติการพนันการพนันฉบับแรกพุทธศักราช ๒๔๗๓ และพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มิได้มีการบัญญัติความหมายของการพนันไว้โดยตรงแต่เมื่อพิจารณาบทมาตรา โดยละเอียดจะทราบว่าในมาตรา ๔ ทวิ วรรคสองได้ให้ความหมายของการพนันโดยอ้อมไว้ว่า ให้ความหมายรวมถึงการทายและการทำนายด้วย

มาตรา ๔ ทวิ “ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวมาในมาตรา ๔ จะพนันหรือจัดให้มีได้เพื่อให้พนันได้เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกระทรวง”

คำว่า “การเล่น” ในวรรคก่อนให้หมายความรวมถึงการทายและการทำนายด้วย

### ๒.๒.๒ ความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติคำนิยามไว้โดยตรง และเมื่อพิจารณามาตรา ๘๕๓ ถึง ๘๕๕ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพนันเพียงกล่าวถึงหนี้อันเกิดจากการพนันเป็นหนี้ที่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย คือ เมื่อไม่ชำระหนี้การพนันเจ้าหนี้จะมาฟ้องให้ลูกหนี้ชำระไม่ได้และเมื่อลูกหนี้ได้ชำระหนี้ไปแล้วก็จะเรียกคืนจากเจ้าหนี้ไม่ได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้บทบัญญัติจะมีได้บัญญัติถึงความหมายของการพนันไว้โดยตรงแต่ก็อาจตีความ<sup>๑๕</sup>ได้ว่า

การพนัน คือ การเข้าเล่นเสี่ยงโชคซึ่งต้องใช้ไหวพริบและฝีมือมาพนันเอาทรัพย์สินกันจะโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือมิชอบด้วยกฎหมายก็ตาม เช่น การเล่นเกมพนันไพ่ตอง บิลเลียดรู และตีผี เป็นต้น

ขั้นตอน คือ การเล่นที่บุคคลสองฝ่ายที่มีความเห็นตรงข้ามในเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่แน่นอน อันจะเกิดขึ้นในอนาคตและได้มาตกลงกันว่า ถ้าเหตุการณ์เป็นไปตามนั้นจริง ฝ่ายหนึ่งแพ้

<sup>๑๕</sup> ชุมพล โลหะชาละ, อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตำรวจตรีสุวิทย์ โสคติทัต

(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๒๔), หน้า ๗.



และอีกฝ่ายหนึ่งชนะ ฝ่ายแพ้จะต้องเสียเงินให้แก่ผู้ชนะตามที่ตกลงกันไว้ เช่น ทีมฟุตบอลทีมใดจะได้แชมป์ เป็นต้น<sup>๑๖</sup>

### ๒.๒.๓ ความหมายของการพนันตามความเห็นของนักวิชาการ

นักวิชาการทางด้านนิติศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายของการพนันไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.จิต เศรษฐบุตร ได้ให้คำนิยาม<sup>๑๗</sup>ไว้ว่า

“การพนันเป็นเอกเทศสัญญาที่คู่สัญญาได้ให้คำมั่นซึ่งกันและกัน ฝ่ายหนึ่งจะจ่ายเงินหรือทรัพย์สินแก่อีกฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่ว่าเหตุการณ์ที่คู่สัญญา还不知道แน่นอนอันหนึ่ง จะได้ปรากฏแก่คู่สัญญาว่าแน่นอนในทางใด เมื่อปรากฏเหตุการณ์ออกมาแน่นอนในทางใดแล้วคู่สัญญาที่จ่ายเงินหรือทรัพย์สินตามคำมั่นนั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้แพ้ส่วนคู่สัญญาที่จ่ายเงินหรือทรัพย์สินตามคำมั่นนั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้ชนะ”

หลวงวิเทศ จรรยารักษ์ ได้ให้คำนิยาม<sup>๑๘</sup>ไว้ว่า

“คูพนันและชั้นต่อต่างมีความเห็นตรงข้ามในสิ่งภายหน้าอันไม่แน่นอนและจะแน่นอนได้ต่อเมื่อเหตุการณ์นั้นได้ผ่านพ้นไปแล้ว ซึ่งตรงกับความเห็นของผู้พนันฝ่ายใดฝ่ายนั้นก็นับว่าเป็นผู้ชนะ”

อาจารย์สุปิน พูลพัฒน์ ได้ให้คำนิยาม<sup>๑๙</sup> ของการพนันไว้ว่า

<sup>๑๖</sup> กานต์ คะนิงสุขเกษม, “การเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการพนันเป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๘.

<sup>๑๗</sup> จิต เศรษฐบุตร, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ผากทรัพย์สิน เก็บของในคลังสินค้า ประณีประนอมการพนันชั้นต่อ(กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, ๒๔๙๒), หน้า ๑๗๑-๑๗๒.

<sup>๑๘</sup> วิเทศ จรรยารักษ์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ผากทรัพย์สิน(กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, ๒๔๙๕), หน้า ๘๗-๘๘.

การพนันขั้นต่อ คือ “สัญญาชนิดหนึ่งในเอกเทศสัญญาซึ่งผู้พนันและขั้นต่อที่เป็นคู่สัญญาได้ให้คำมั่นต่อกันไว้ว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์อันเป็นเงื่อนไขซึ่งยังไม่รู้แน่นอนตามที่ตกลงกันไว้เกิดขึ้นแน่นอนไปทางใด อีกฝ่ายจะจ่ายเงินหรือทรัพย์สิน เรียกว่าผู้แพ้ ส่วนผู้จะได้รับเงินหรือทรัพย์สินนั้นเรียกว่า ผู้ชนะ”

“การพนัน คือ การเข้าเล่นในทำนองการแสวงหาผลประโยชน์โดยการเสี่ยงโชค ด้วยไพ่หรือไพ่และฝีมือพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินกัน ไม่ว่าจะได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายก็ตาม”

ขั้นต่อ คือ “การเข้าเล่นโดยอาศัยการเสี่ยงต่อเหตุการณ์อย่างใด อย่างหนึ่งไม่แน่นอนอันจะเกิดขึ้นข้างหน้าโดยคู่กรณีมีความเห็นไม่ตรงกัน จึงตกลงกันว่าถ้าเหตุการณ์เกิดขึ้นแน่นอนตามที่ตกลงกันไว้แล้ว ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายชนะ อีกฝ่ายหนึ่งแพ้และจะต้องจ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้แก่ผู้ชนะนั้น”

ส่วนความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้ให้ คำนิยาม<sup>๒๙</sup>ไว้ว่า พนัน ถ้าเป็นคำนาม คือ “การเล่นเช่นนั้น” ถ้าเป็นคำกริยาหมายความว่า “เล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นด้วยการเสี่ยงโชคหรือฝีมือ” ในส่วนขั้นต่อ ถ้าเป็นคำกริยา หมายความว่า “กล้าต่อ” ถ้าเป็นคำนาม หมายความว่า “การพนันซึ่งได้เสียโดยวิธีการต่อรอง”

จากที่กล่าวมา การพนันขั้นต่อสามารถสรุปความหมายได้ดังนี้ คือ ความหมายอย่างแคบ และในความหมายอย่างกว้าง<sup>๓๐</sup>

<sup>๒๙</sup>สุปัน พูลพัฒน์, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ผูกทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า ประณีประนอม การพนันขั้นต่อ(พระนคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ๒๔๙๒), หน้า ๗๕.

<sup>๓๐</sup>ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช๒๕๒๕(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์), หน้า ๑๓๘.

<sup>๓๑</sup>ศตวรรษ จันทรแป้น, การกำหนดมาตรการเสริมในการสกัดกั้นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนัน โดยใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า ๑๘-๑๙.

การพนันในความหมายอย่างแคบ คือ สัญญาซึ่งคู่สัญญาต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อันเป็นเงื่อนไขแห่งการแพ้ชนะ เช่น การพนันในการวิ่งแข่งกันเองว่าใครจะเป็นผู้ชนะ ส่วนขั้นต่อ คือ คู่สัญญาที่มีได้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อันเป็นเงื่อนไขแห่งการแพ้ชนะ เช่น คู่ผู้อื่นวิ่งแข่งกันแล้วตกลงว่าจะจ่ายเงินให้แก่กันถ้าผู้ใดชนะ

การพนันและขั้นต่อในความหมายอย่างกว้างนั้น การพนันจะรวมการขั้นต่อเข้าไปด้วย การพนันขั้นต่อ คือ สัญญาที่คู่สัญญาได้ตกลงซึ่งกันว่าฝ่ายหนึ่งจะจ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเมื่อเหตุการณ์อย่างหนึ่งซึ่งคู่สัญญายังไม่รู้แน่นอนได้ปรากฏผลเป็นที่แน่นอนอย่างใดแล้ว

#### ๒.๒.๔ ความหมายตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศในระบบ civil law ซึ่งใช้ระบบประมวลกฎหมาย แต่คำพิพากษาศาลฎีกาก็สามารถนำมาพิจารณาเพื่อหาความหมายของการพนันได้เช่นกัน โดยคำพิพากษาได้วางหลัก คือ ต้องมีการได้หรือเสียในทรัพย์สินหรือเงินทองต่อกัน ถ้ามิได้มีจุดประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางทรัพย์สินเงินทองต่อกันย่อมไม่เป็นการพนัน ดังนั้นหากเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนานเท่านั้นย่อมไม่มีความผิดแต่อย่างใด เช่น การเล่นไพ่เพื่อความสนุกสนานในระหว่างเพื่อนฝูง<sup>๒๒</sup>

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๗๓/๒๕๑๕ ว่าจำเลยเล่นการพนันพนันเอาสายยางกัน แม้สายยางจะเป็นทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๘ แต่ก็เป็สายยางหรือยางรัดที่ใช้แล้ว เจ้าของได้สละละทิ้ง มิได้หวงแหนเก็บไว้ใช้อีกต่อไป ไม่ใช่สายยางหรือยางรัดที่จำเลยซื้อมาสำหรับใช้เป็นสินพนันโดยตรง จำเลยเพียงแต่เอาทรัพย์สินที่มีมูลค่าน้อยและเจ้าของทิ้งแล้วมาใช้เป็นอุปกรณ์การเล่นเพื่อให้รู้ว่าใครแพ้ ใครชนะเท่านั้น ยังไม่พอถือว่าเป็นสินพนันจึงยังถือไม่ได้ว่าการเล่นของจำเลยเป็นการเล่นพนันเอาทรัพย์สินกัน

<sup>๒๒</sup> คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๓/๒๕๐๐, เนติบัณฑิตยสภา, หน้า ๑๑๐๑-๑๑๐๔.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๓-๔๖๐/๒๕๐๑ ว่าการเล่นแชร์เปียหอยจะจัดเข้าอยู่ในลักษณะการพนันชั้นต่อตามกฎหมายได้หรือไม่ เห็นว่าวิธีการเล่นแชร์เปียหอยตามที่กล่าวมาในฟ้อง และที่นำสืบไม่ได้อยู่ในลักษณะของการพนันชั้นต่อเพราะไม่ใช่วิธีการเสี่ยงโชค

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๙/๒๕๐๐ การเล่นเกมพนันสลากกินรวบต้องมีผู้เล่นทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของ ฝ่ายหนึ่งเป็นลูกค้าเข้าแทง แต่ตำรวจปลอมตัวไปซื้อสลากกินรวบ โดยไม่มีเจตนาเล่นด้วยจำเลยยอมเล่นเกมพนันสลากกินรวบแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้เป็นการแสดงเจตนาข้างเดียวจำเลยไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๐/๒๕๐๘ การพนันสลากกินรวบนั้นไม่จำเป็นต้องมีผู้เล่นสองฝ่าย ขณะจับกุม เพียงแต่จำเลยขายสลากกินรวบก็เป็นความผิดแล้ว การที่ตำรวจไปซื้อสลากกินรวบจากจำเลยเพื่อประสงค์จะทำการจับกุมจำเลยนั้นเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลยไม่เป็นเหตุให้จำเลยอ้างเป็นข้อแก้ตัวให้พ้นผิดได้

### ๒.๓ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการพนัน

ในประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันที่สำคัญอยู่ ๓ ฉบับด้วยกัน กัน คือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

#### ๒.๓.๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายเอกชนที่มุ่งกำหนดความสัมพันธ์ในสิทธิและหน้าที่ของบุคคลทางเอกชนด้วยกันซึ่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพนันมีดังนี้

มาตรา ๘๕๓ “อันการพนันหรือชั้นต่อท่านว่าหาก่อให้เกิดหนี้ไม่สิ่งที่ได้ให้กันไปในการพนันหรือชั้นต่อก็จะทวงคืนไม่ได้ เพราะเหตุหามูลหนี้หนึ่งอย่างใดมิได้

ข้อบัญญัติที่กล่าวนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงข้อตกลงเป็นมูลหนี้หนึ่งอย่างใดอันฝ่ายข้างเสียพนันชั้นต่อหากทำให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อจะใช้หนี้เงินพนันหรือชั้นต่อนั้นด้วย”

มาตรา ๘๕๔ “อันการออกสลากกินแบ่งก็ดี ออกสลากกินรวบก็ดี ท่านว่าเป็นสัญญาอันจะผูกพันต่อเมื่อรัฐบาลได้ให้อำนาจหรือให้สัตยาบันแก่การนั้นเฉพาะราย นอกนั้นท่านให้บังคับตามบทบัญญัติมาตรา ๘๕๓”

มาตรา ๘๕๕“ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๓๑๒ และ ๔๑๖ ตัวเงินหรือเอกสาร อย่างอื่นทุกฉบับซึ่งออกให้เต็มจำนวน หรือแต่โดยส่วนเพื่อแทนเงินใด ๆ อันได้แต่ขณะพนันหรือขันต่อก็ได้ออกให้เพื่อใช้เงินที่ยืมมาใช้ในการพนันหรือขันต่อเช่นว่านั้นก็ดี ท่านว่าไม่สมบูรณ์”

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัตินี้ เงินรายใดให้ยืมแก่บุคคลกำลังเล่นการพนันหรือขันต่อในเวลาหรือ ณ สถานที่เล่นเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเงินนั้นได้ให้ยืมไปเพื่อเล่นการพนันหรือขันต่อ”

จากบทบัญญัติจะทำให้ทราบหลักใหญ่ใจความสำคัญ คือ การพนันนั้นไม่ก่อให้เกิดหนี้ ทั้งฝ่ายจัดให้มีการเล่นการพนันและฝ่ายที่เข้าเล่นการพนันไม่สามารถเรียกให้อีกฝ่ายชำระหนี้การพนันให้แก่ตนได้เพราะกฎหมายไม่รับรองมูลหนี้ดังกล่าว นอกจากนั้นในกรณีที่เป็นการเล่นการพนันที่มีการร้องขอตามกฎหมายหรือกฎหมายอนุญาตให้เล่นได้ส่งผลเพียงให้ผู้เล่นหรือจัดให้มีการเล่นไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญาเท่านั้นแต่ไม่ส่งผลให้เกิดหนี้ในทางแพ่งแต่อย่างใด

### ๒.๓.๒ ประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดนั้นสามารถแบ่งได้ออกเป็น ๒ ประเภทคือ (๑) ความผิดในตัวเอง (mala in se) กล่าวคือ เป็นความผิดที่มนุษย์ทุกคนรู้ที่อยู่ภายในใจว่าการกระทำได้กล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเป็นลักษณะของความรู้สึกผิดชอบชั่วดีอยู่ภายในจิตใจมนุษย์ทุกคน เช่น การฆ่าคนเป็นความผิด การลักทรัพย์เป็นความผิด การทำร้ายผู้อื่นเป็นความผิด (๒) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibita) ลักษณะของความผิดประเภทนี้อาจไม่ใช่สิ่งที่ชั่วในตัวเองแต่ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคมแต่ละสังคมที่มีค่านิยมแตกต่างกันไปดังนั้นหากรัฐเห็นว่าการกระทำได้กล่าวควรมีกฎหมายห้ามไว้มิให้กระทำเพื่อที่จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม รัฐก็สามารถบัญญัติไว้ได้หากผู้ใดฝ่าฝืนผู้นั้นย่อมมีความผิด<sup>๒๓</sup>

ลักษณะของความผิดการพนันนั้นไม่ใช่ความผิดในตัวของมันเองแต่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้ามเนื่องจากรัฐพิจารณาแล้วว่าหากปล่อยให้มีการเล่นการพนันโดยปราศจากความคุมแล้วย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตามมาแก่ส่วนรวมได้เพราะการเล่นการพนันอาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมอื่น<sup>๒๔</sup> เช่น การลักทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย การทวงหนี้นอกระบบ เป็นต้น ดังนั้นรัฐจึง

<sup>๒๓</sup> จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, สังคมวิทยาอาชญากรรม, หน้า ๘๘.

<sup>๒๔</sup> อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, หน้า ๑๐๒.

ต้องบัญญัติไว้ให้การเล่นการพนันเป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญานั้นแม้ไม่มีบัญญัติเกี่ยวกับความผิดการพนันไว้โดยตรงแต่เมื่อพิจารณาถึงความหมายของกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษกล่าวคือการกระทำอะไรที่เป็นความผิดหรือไม่เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้สำหรับผู้กระทำความผิดดังกล่าวและในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้มีการบัญญัติไว้ให้การพนันเป็นความผิดและมีการกำหนดโทษไว้จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นส่วนหนึ่งกฎหมายอาญาได้เช่นกัน<sup>๒๕</sup>

### ๒.๓.๓ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ สามารถจำแนกประเภทของการพนันออกได้เป็น ๔ รูปแบบ<sup>๒๖</sup> ดังนี้

การพนันที่ห้ามเล่นเด็ดขาด บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๔ วรรคแรก

มาตรา ๔ วรรคแรก ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มี หรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใดๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา

จากบทบัญญัติมาตรา ๔ กล่าวถึงการพนันที่กฎหมายได้กำหนดประเภทไว้ว่าห้ามเล่นเด็ดขาด หรือการพนันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่กฎหมายกำหนดว่าห้ามเล่นเด็ดขาด หรือการพนันตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงว่ามีให้อนุญาตให้เล่นหรือเข้าเล่นหรือเข้าพนันการเล่นดังกล่าว ทั้งนี้อาจแบ่งประเภทของการพนันดังกล่าวได้เป็น ๓ ประเภท คือ การเล่นตามบัญชี ก. การเล่นที่มีลักษณะคล้ายบัญชี ก. และการเล่นร้ายแรงอื่นใดที่กำหนดห้ามไว้ในกฎกระทรวง

<sup>๒๕</sup> นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย, หน้า ๑๓.

<sup>๒๖</sup> กานต์ คะเนิงสุขเกษม, “การเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการพนันเป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พุทธศักราช ๒๕๔๒,” หน้า ๗-๒๒.

ประเภทการพนันที่ระบุไว้ในบัญชี ก. มีปรากฏการเล่นทั้งหมด ๒๘ ชนิด ในบัญชี ก.ทำย พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ การเล่นตามบัญชี ก. เป็นการเล่นที่ห้ามเด็ดขาด ห้าม เข้าเล่น ห้ามจัดให้มี ห้ามเข้าพนัน กฎหมายไม่อนุญาต ตามทำยพระราชบัญญัติการพนันระบุประเภท การเล่นดังนี้

บัญชี ก.

๑. หวย ก.ข.
๒. โปป๋น
๓. โปก่า
๔. ถั่ว
๕. แปก่า
๖. จับยี่กี
๗. ต่อดั้ม
๘. เปี้ยโบกหรือคู่คีหรืออีจั้ง
๙. ไฟสามใบ
๑๐. ไม้สามอัน
๑๑. ซ้างงา หรือป็อก
๑๒. ไม้ดำ ไม้แดง หรือปลาดำปลาแดง หรืออีดำอีแดง
๑๓. อีโปงครอบ
๑๔. ก่าตัด
๑๕. ไม้หมุน หรือล้อหมุนทุกอย่าง
๑๖. หัวโตหรือทายภาพ
๑๗. การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่นเอาמידหรือหนามผูกหรือ วางยาเบื่อเมาให้สัตว์ชนหรือมี การต่อสู้กัน หรือสุ่มไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์ อันมี ลักษณะคล้ายที่ว่ามานี้
๑๘. บิลเสียดรุ ตีผี
๑๙. โยนจิม

๒๐. สีเหลืองล้าก
๒๑. ขลุ่ยขลุ่ย
๒๒. น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง
๒๓. ไฮโลว์
๒๔. อีโก้
๒๕. ปั่นแปะ
๒๖. อีโปงซัด
๒๗. บาการา (เพิ่มขึ้นโดยข้อ๒ แห่งกฎกระทรวง (ฉบับที่ ๑๗) พุทธศักราช ๒๕๐๓
๒๘. สล๊อทแมทซิน(เพิ่มขึ้นโดยข้อ๑แห่งกฎกระทรวง (ฉบับที่ ๑๘) พุทธศักราช ๒๕๐๔

การพนันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่ระบุไว้ตามบัญชี ก.

การพนันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่ระบุไว้ตามบัญชี ก. กล่าวคือ มีรูปแบบและวิธีการเล่นที่คล้ายคลึง แต่อาจมีรายละเอียดเล็กน้อยบางส่วนที่แตกต่างออกไป เช่น ชื่อเรียก ในการพิจารณาว่าการเล่นดังกล่าวมีลักษณะคล้ายคลึงหรือไม่จะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านการพนันเป็นผู้ตัดสินเพราะเป็นข้อเท็จจริงศาลจึงต้องอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญการพนันเป็นเครื่องวินิจฉัยความผิดของจำเลย และโจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้เห็นถึงลักษณะวิธีการเล่น เพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ชัดด้วย<sup>๒๗</sup> เช่น การเล่นพนันโยนหลุม การโยนยางเส้น การพนันดังกล่าวเป็นการพนันที่ไม่ระบุชื่อไว้แต่วิธีการเล่นดังกล่าวมีลักษณะคล้ายคลึงกับการเล่นโยนจิมในบัญชี ก. ดังนี้ ก็ย่อมถือได้ว่าเป็นการพนันที่มีลักษณะคล้ายบัญชี ก. ได้

การพนันประเภทร้ายแรงอื่นใดที่กฎกระทรวงระบุไว้เพิ่มเติม

การพนันประเภทร้ายแรงอื่นใดที่กฎกระทรวงระบุไว้เพิ่มเติม ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ โดยการเล่นร้ายแรงอื่นใดนี้ ต้องร้ายแรงเท่ากับที่ระบุไว้ในบัญชี ก. . และการเล่นร้ายแรงอื่นใดนี้ ต้องไม่ใช่กรณีมาตรา ๔ ทวิด้วย โดยการเล่นร้ายแรงอื่นใดที่กำหนดห้ามไว้ในกฎกระทรวงนี้ปัจจุบันมีอยู่ ๒ ประเภท คือ บาการา ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๑๗ พุทธศักราช ๒๕๐๓ ข้อ ๒ ที่ให้เพิ่มเติมการเล่นดังกล่าวไว้ในข้อที่ ๒๗ และสล๊อทแมทซิน

<sup>๒๗</sup> สมพร พรหมพิตร, คู่มือกฎหมายการพนัน(กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๓๘). หน้าที่ ๒๐.



ที่กำหนดโดยกฎกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ ๑๘ พุทธศักราช ๒๕๐๔ ข้อ ๑ ซึ่งเพิ่มการเล่นดังกล่าวไว้ในบัญชี ก. หมายเลขที่ ๒๘

เหตุผลที่กฎหมายอนุญาตให้มีการระบุประเภทของการพนันเพิ่มเติมก็เพื่ออุดช่องว่างกรณีมีการพนันชนิดใหม่ๆ ได้เกิดขึ้นหรือมีรูปแบบการพนันใหม่ๆ ที่รับมาจากต่างประเทศซึ่งถ้ากระทรวงมหาดไทยเห็นว่าเป็นการเล่นที่ร้ายแรงเป็นภัยต่อส่วนรวมและต่อประเทศก็สามารถออกกฎกระทรวงมาห้ามมิให้มีการเล่นการพนันดังกล่าวได้

#### ข้อยกเว้น

การเล่นที่ห้ามเด็ดขาดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง คือ การพนันที่ระบุไว้ในบัญชี ก. การพนันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่ระบุไว้ในบัญชี ก. การพนันประเภทร้ายแรงอื่นใดที่กฎกระทรวงระบุไว้เพิ่มเติม การพนันทั้งสามประเภทดังกล่าวอาจอนุญาตให้เล่นกันได้ เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรแต่ต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกา ในปัจจุบันมีการออกพระราชกฤษฎีกาอยู่ฉบับหนึ่ง คือ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเงื่อนไขการพนันตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ฉบับที่ ๒ ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒ ซึ่งในมาตรา ๔ ได้บัญญัติใจความสำคัญว่า การพนันที่ระบุไว้ในบัญชี ก. ทำยพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ หรือ การละเล่นที่มีลักษณะคล้ายกันนั้นจะจัดให้มีการเล่นหรือเข้าพนันได้ ณ สถานกาสิโนของรัฐบาล ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจัดตั้ง

การเล่นที่มีการอนุญาตให้เล่นได้

มาตรา ๔ วรรคสอง การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ทำยพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ จะจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

จากมาตราดังกล่าว เป็นการเล่นการพนันที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดมีขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต โดยเป็นการจัดมีขึ้นเพื่อ

นำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อม บทบัญญัติมาตรา ๔ วรรคสองนี้ เป็นการอนุญาตให้เล่นเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่ารวมถึงการอนุญาตให้เล่นพนันด้วย เพราะการเล่นในบัญชี ข นี้ บางอย่างเล่นได้โดยไม่ต้องพนัน แต่การเล่นบางอย่างต้องมีการพนันด้วยจึงจะสมบูรณ์ เช่น การชกมวย มวยปล้ำ การแข่งเรือพุง แข่งเรือล้อหรือบิลเลียด เป็นต้น ดังนั้นการเล่นประเภทนี้นอกจากจะต้องได้รับใบอนุญาตแล้ว ยังต้องได้รับใบอนุญาตให้พนันอีกด้วย ดังที่มาตรา ๔ วรรค ๓ บัญญัติว่า การเล่นอันระบุนี้ในวรรคสองข้างต้นนั้น จะพนันกันได้ต่อเมื่อมีใบอนุญาตให้จัดขึ้นหรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ดังนั้นการเล่นบางประเภทนอกจากจะต้องได้รับอนุญาตเล่นแล้ว ยังจะต้องได้รับอนุญาตให้พนันด้วย ตามบทบัญญัติมาตรา ๔ วรรคสาม<sup>๒๘</sup>

มาตรา ๔ วรรคสาม ในการเล่นอันระบุนี้ในวรรคสอง ข้างต้นนั้นจะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาตให้จัดขึ้น หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

การเล่นพนันที่อนุญาตให้เล่นนี้สามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะได้แก่ การเล่นที่ระบุนี้ในบัญชี ข. การเล่นที่มีลักษณะคล้ายบัญชี ข. และการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุนี้เพิ่มเติม

การเล่นที่ระบุนี้ในบัญชี ข. ปราบกฎประเภทการพนันที่ระบุนี้ไว้ ๒๔ ชนิด ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งโดยหลักถือว่าห้ามเล่นเว้นแต่จะได้รับอนุญาตโดยรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือหรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้

ประเภทของการเล่นตามบัญชี ข.มีดังนี้

บัญชี ข.

๑. การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งขัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข ๑๗ แห่งบัญชี ก.

๒. วึ่งวัวคน

๓. ชกมวย มวยปล้ำ

<sup>๒๘</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้าที่ ๒๔.

๔. แข่งเรือฟ่ง แข่งเรือลื้อ
๕. ชี่รูป
๖. โยนห่วง
๗. โยนสตางค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ
๘. ตกเบ็ด
๙. จับสลากโดยวิธีใด ๆ
๑๐. ยิงเป้า
๑๑. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ
๑๒. เต้าข้ามแดน
๑๓. หมากแกว
๑๔. หมากหัวแดง
๑๕. ปิงโก
๑๖. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชค ให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง
๑๗. โตแต้ไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
๑๘. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
๑๙. บู้กเมกกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
๒๐. ขายสลากกินแบ่งสลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ใช่ออกใน ประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น
๒๑. ไฟนักรระจอก ไฟต่อแต้ม ไฟต่าง ๆ
๒๒. ดวด
๒๓. บิลเลียด
๒๔. ช้องอ้อย
๒๕. สะบ้าทอย
๒๖. สะบ้าชุด

(เพิ่มขึ้นโดยข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗) พุทธศักราช ๒๕๐๓ ถูกยกเลิกใช้ ข้อความใหม่แทน

โดย ข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓) พุทธศักราช ๒๕๓๐)

๒๗. ฟุตบอลโต๊ะ

๒๘. เครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้าจักรกลหรือสปริง ดัด ยิง หรือโยนวัตถุใด ๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ

(เพิ่มขึ้นโดยข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวง (ฉบับที่ ๑๘) พุทธศักราช ๒๕๐๔ ถูกยกเลิกใช้ ข้อความใหม่แทนโดย ข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวง (ฉบับที่ ๒๓) พุทธศักราช ๒๕๓๐)

การเล่นที่มีลักษณะคล้ายบัตูซี ข.

การเล่นที่มีลักษณะคล้ายบัตูซี คือ เป็นการเล่นที่มีรูปแบบและลักษณะคล้ายกับการเล่นในบัตูซี ข. แต่อาจมีรายละเอียดแตกต่างกันเล็กน้อย อาจเป็นชื่อเรียกหรือวัสดุที่ใช้ในการเล่นซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ต้องบรรยายลักษณะและวิธีให้ศาลรู้เห็นในคำฟ้อง เช่น การเล่นพนันสนุกเกอร์ไม่มีระบุไว้ในบัตูซี ข. แต่การเล่นดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับบิลเลียดแตกต่างกันเพียงชื่อเรียกย่อเมื่อนับว่าเป็นการเล่นบิลเลียดเป็นการเล่นที่มีลักษณะคล้ายบัตูซี ข.

การเล่นอื่นใดที่รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มไว้

การเล่นอื่นใดที่รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มไว้ คือ เป็นการเล่นอื่นใดที่รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่กำหนดให้เป็นการเล่นอื่นใดโดยออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มไว้ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ ๑๗ พุทธศักราช ๒๕๐๓ ข้อ ๓ กำหนดเพิ่มการพนันประเภท สะบ้าทอย สะบ้าชูด ฟุตบอลโต๊ะ และเครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดย วิธีสัมผัส เลื่อน กด ดัด ดึง ดันยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม ไว้ในบัตูซี ข. หมายเลขที่ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘

นอกจากการเล่นพนันที่ห้ามเด็ดขาดตามบัตูซี ก. และการเล่นพนันที่อนุญาตให้เล่นได้ตามมาตรา ๔ กฎหมายการพนันยังได้อุดช่องว่างเพื่อป้องกันการเล่นพนันอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือประเภท

การพนันที่ระบุในบัญชี ก. และ บัญชี ข. กล่าวคือ แม้การเล่นไม่คล้ายกับการพนันที่ระบุในบัญชี ก. และ บัญชี ข. แต่หากเป็นการเล่นพนันก็ถูกห้ามตามมาตรา ๔ ทวิ เช่น พนันออนไลน์ เป็นต้น<sup>๒๙</sup>

มาตรา ๔ ทวิ “ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา ๔ จะพนันกันหรือจะจัดให้มี เพื่อให้พนันกันได้เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง”

คำว่า “การเล่น” ในวรรคก่อน ให้ความหมายความรวมถึงการทายและการทำนายด้วย

#### การเล่นที่ให้รางวัล

การเล่นที่ให้รางวัล คือ เป็นการเล่นที่มีลักษณะของการเสี่ยงโชค และผู้เล่นมีสิทธิได้รับรางวัล จากการเสี่ยงโชคนั้น ลักษณะดังกล่าวอาจมิใช่การขัดกันระหว่างผู้เล่นโดยแท้ ปรากฏอยู่ในมาตรา ๔ วรรค ๔ ซึ่งการเล่นในลักษณะดังกล่าวสามารถพิจารณาได้ดังนี้

การเล่นหมายเลข ๔ ถึง ๑๕ แห่งบัญชี ข.

เป็นการเล่นลักษณะของการชิงโชคหรือการเสี่ยงโชคซึ่งกฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ผู้จัดให้เล่นหรือผู้เล่นจะให้รางวัลตีราคาเป็นเงินมิได้ หมายความว่า การเล่นดังกล่าว จะให้รางวัลเป็นเงินไม่ได้ นอกจากนั้นรางวัลที่จะให้จะกำหนดค่าหรือราคาให้มากน้อยตามค่าของเงิน ไม่ได้และกรณีไม่สามารถให้รางวัลได้ผู้จัดจะทำการตีราคาของรางวัลแล้วชำระเป็นเงินแทนไม่ได้ เช่นกัน ผู้จัดให้มีการเล่นต้องหาของใหม่อย่างเดียวกันมาให้ของรางวัลแก่ผู้เล่นแทน นอกจากนั้นยัง ห้ามให้มีการรับซื้อรางวัลคืนหรือแลกเปลี่ยนรางวัล ณ สถานที่เล่น แต่ถ้าได้กระทำนอกสถานงานหรือ นอกวงเล่นหรือในบริเวณไม่ต่อเนื่องกับสถานงานหรือวงเล่นหรือในเวลาที่ไม่เลิกงานหรือการเล่นแล้ว ดังนี้ย่อมไม่ต้องห้าม

การจัดให้มีการแถมพกรางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

มาตรา ๘ “การจัดให้มีการแถมพกรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคด้วยวิธีใดๆ ในการประกอบ กิจการค้าหรืออาชีพ จะต้องได้รับ อนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตก่อนจึงจะสามารถทำได้”

<sup>๒๙</sup>ไพศาล ลิ้มสถิตย์, เปิดปม เป็น อยู่ คือ พนันออนไลน์ สังคมไทยในยุคไร้พรมแดน(กรุงเทพมหานคร: เอ มี เอ็นเตอร์ไพรส์, ๒๕๕๕), หน้า ๕๙.

มาตรา ๘ เป็นการควบคุมการโฆษณาสินค้าตนเอง ถ้ามิใช่เป็นการกระทำในการประกอบกิจการค้า ก็ต้องห้ามมิให้จัดให้มีการเสี่ยงโชคด้วยการแถมพหุหรือรางวัลเหมือนกัน<sup>๓๐</sup> เช่น นายแดงขายยาแล้วมีการแถมบัตรสมนาคุณแก่ผู้ซื้อยาจากร้านของแดง บัตรสมนาคุณนั้นมีตัวเลขตรงกับสลากกินแบ่งรัฐบาลหนึ่งฉบับเท่ากับบัตรสมนาคุณที่แจกให้ ๒๐ บัตร ถ้าสลากกินแบ่งที่มีหมายเลขในบัตรสมนาคุณนั้นถูกรางวัลผู้รับบัตรจากร้านจำเลยจะได้แบ่งรางวัลบัตรละ ๑ ใน ๒๐ ของรางวัลสลากกินแบ่ง กรณีดังกล่าวการที่แดงแจกบัตรให้แก่ผู้ซื้อยาในร้านค้าของแดงทำให้ผู้รับบัตรเกิดความรู้สึกในการเสี่ยงโชค และบัตรนั้นเป็นเครื่องจูงใจให้ซื้อยาจากร้านแดง แดงจึงมีความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘<sup>๓๑</sup>

#### อัตราโทษการเล่นการพนัน<sup>๓๒</sup>

ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้กำหนดโทษสำหรับผู้เล่นการพนันและผู้จัดให้มีการเล่นการพนันดังนี้

มาตรา ๑๒ “ผู้ใดจัดให้มีการเล่น หรือทำอุบายล่อ ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานหรือรับอนุญาตแล้วแต่เล่นพลิกแพลงหรือผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๑๖ หรือ การเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข ๑๖ เฉพาะสลากกินรวบ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไปจนถึง ๓ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐ บาท ขึ้นไปจนถึง ๕๐๐๐ บาท ด้วยอีกโทษหนึ่งเว้นแต่ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่าลูกค้า ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา ๔ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

<sup>๓๐</sup> สมพร พรหมหิตาธร, คู่มือกฎหมายการพนัน, หน้า ๕๖.

<sup>๓๑</sup> คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๕๓/๒๔๙๘.

<sup>๓๒</sup> สมพร พรหมหิตาธร, คู่มือกฎหมายการพนัน, หน้า ๑๑๑.

จากบทบัญญัติมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘<sup>๓๓</sup> ได้แบ่งฐานความรุนแรงของโทษตามลักษณะการเล่นการพนันดังต่อไปนี้

ผู้จัดให้มีการเล่นพนัน หรือทำอุบายล่อ ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นการพนันตามบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึง ๑๖ และบัญชี ข. หมายเลข ๑๖ เฉพาะสลากกินรวบ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้เท่านี้ มีความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไปจนถึง ๓ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐ บาทถึง ๕,๐๐๐ คือผู้กระทำความผิดเหล่านี้มีโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดจึงต้องรับโทษจำคุกและโทษปรับเสมอ

ความผิดของผู้เล่นการพนันที่เป็นลูกค้ำตามบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึง ๑๖ และการเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข ๑๖ เฉพาะสลากกินรวบหรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับโดยไม่มีโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด

โดยมาตรา ๑๒ (๑) กำหนดให้ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนัน ในการเล่นต้องรับโทษทั้งจำคุกและปรับด้วย หากใช้ลงโทษจำคุกและปรับเฉพาะแต่ผู้จัดให้มีการเล่น เพียงแต่มีข้อยกเว้นว่า ถ้าเป็นกรณีผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่าลูกค้ำจะลงโทษปรับอย่างเดียวก็ได้

กรณีความผิดอื่นนอกจากมาตรา ๑๒(๑) คือ การพนันที่ผู้จัดให้มีการเล่นพนัน หรือทำอุบายล่อ ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นการพนันตามบัญชี ก. หมายเลข ๑๗-๒๘ และตามบัญชี ข ทั้งหมด ยกเว้นสลากกินรวบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีผู้จัดให้มีการเล่นพนันหรือผู้เล่นตามมาตรา ๔ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำและปรับ

โทษริบทรัพย์สินปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๑๐<sup>๓๔</sup>

<sup>๓๓</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>๓๔</sup> สรุปลงมาจาก สมพร พรหมพิตรและคณะ, กฎหมายการพนันฉบับทำงาน, หน้า ๕๑-๕๗.

มาตรา ๑๐ “ทรัพย์สินพนันกันซึ่งจับได้ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัติ  
นี้หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวงหรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้นเว้น  
แต่ทรัพย์สินซึ่งมิได้เอาออกพนัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเล่นนั้นให้ศาลมีอำนาจริบได้ตามกฎหมายลักษณะอาญา

แต่เจ้าพนักงานไปรษณีย์จะเปิดซองหรือห่อออกดูโดยอาศัยอำนาจตามความใน  
มาตรานี้ไม่ได้ เว้นแต่จะมีเครื่องหมายภายนอกแสดงว่า ในซองหรือในห่อนั้นมีสิ่งที่จะต้องริบและ  
ทำลายตามพระราชบัญญัตินี้”

ทรัพย์สินที่พระราชบัญญัติการพนันมาตรา ๑๐ บัญญัติให้ริบ แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ  
ประเภทแรก ทรัพย์สินที่ใช้เป็นวัตถุแห่งการแพ้ชนะพนันและประเภทที่สองเครื่องมือที่ใช้ในการเล่น  
พนัน ถ้าจับทรัพย์สินพนันได้ในวงเล่น เช่น เงินที่ลงพนัน หรือ สิ่งของที่ใช้เป็นรางวัลในการแพ้ชนะ  
พนัน กฎหมายให้ศาลริบเสียสิ้น แต่ถ้าได้ความว่าเป็นทรัพย์สินที่มิได้เอาออกพนันก็ริบไม่ได้ โดยเงิน  
หรือของรางวัลที่ใช้เป็นสินพนันนี้ แม้ในขณะที่จับได้ จะยังมีได้เป็นสินพนันหรือรางวัลในการพนัน ก็ยัง  
ริบได้ เช่น เงินในกระเป๋าที่ผู้เล่นพกมาสำหรับใช้เล่นพนัน หรือเงินกองกลางที่ผู้เล่นเอาวางไว้หน้า  
เจ้ามือ ใครชนะก็ได้เป็นเจ้าของไป หรือของรางวัลที่วางไว้สำหรับแก่ผู้จับฉลากได้ เหล่านี้ศาลริบได้  
ทั้งสิ้น<sup>๓๕</sup>

สังเกตว่าทรัพย์สินพนันกฎหมายให้ริบเสียทั้งสิ้นแต่เครื่องมือที่ใช้เล่นพนันนั้น เช่น เสื่อปูรอง  
เล่นการพนันบนพื้นหญ้าเพราะถ้าไม่มีเสื่อก็ไม่สามารถเล่นได้ แต่ถ้าเป็นเสื่อทั่วไปถือว่าเป็นของใช้  
ธรรมดาไม่มีสภาพเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการเล่นการพนัน หรือเครื่องโทรทัศน์ไว้รับภาพชมมวย  
ไม่ใช่เครื่องมือที่ใช้ในการเล่นพนันศาลย่อมริบไม่ได้ แต่ถ้าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเล่นการพนันกฎหมาย  
ให้ริบตามกฎหมายอาญา หมายความว่า ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ คือ ต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ใช้หรือ  
มีไว้เพื่อใช้ในการเล่นพนันหรือไม่ ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการเล่นพนันนั้น  
หรือไม่ ต่างจากกรณีทรัพย์สินพนัน คือ เงินหรือของรางวัล อันเป็นวัตถุแห่งการแพ้ชนะพนันที่  
กฎหมายให้ริบเสียสิ้น โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นในการเล่นพนันนั้นหรือไม่ เช่น  
นายแดงขอยืมสร้อยคอทองคำของนายดำมาเล่นพนัน นายแดงเสียพนันและต้องให้สร้อยเส้นนั้นแก่ผู้

<sup>๓๕</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑-๕๒.



ชนะพนันไป หรือแม้ขายแดงไม่ได้ให้สร้อยแก่ผู้ชนะไป ก็ถูกตำรวจจับเสียก่อน ดังนี้แม้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าสร้อยเส้นนั้นเป็นของนายดำ ก็จะขอคืนสร้อยเส้นนั้นไม่ได้ เพราะกฎหมายบัญญัติให้รับได้เด็ดขาดโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าสินพนันนั้นเป็นของใคร เป็นของผู้เล่นการพนันหรือไม่ หรือนายขาวเอาสร้อยทองซึ่งเป็นสินค้าในห้างของตนเองกับหุ้นส่วนอื่นมาจับฉลากแล้วโดนตำรวจจับได้พร้อมยึดสินค้าทั้งหมดเป็นของกลาง ดังนี้ศาลริบสินค้าทั้งหมดในฐานของสินพนัน และหุ้นส่วนของนายขาวจะมาขอคืนของกลางไม่ได้ เพราะสินค้าเหล่านั้นมิใช่เป็นเครื่องมือใช้เล่นพนันแต่เป็นสินพนันเป็นต้น<sup>๓๖</sup>

ดังนั้น ถ้าศาลริบเครื่องมือที่ใช้เล่นพนัน เจ้าของที่แท้จริงที่ไม่รู้เห็นเป็นใจในการเล่นพนันนั้น มีสิทธิร้องขอคืนต่อศาลได้แต่ถ้าเป็นกรณีศาลริบทรัพย์สินพนัน คือ วัตถุแห่งการแพ้ชนะพนันเจ้าของที่แท้จริงที่ไม่รู้เห็นเป็นใจนั้น จะมาร้องขอคืนต่อศาลมิได้

การเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดซ้ำในความผิดการพนัน<sup>๓๗</sup>

มาตรา ๑๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้กำหนดบทเพิ่มโทษไว้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดซ้ำซากให้เข็ดหลาบมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ไม่กล้าที่จะกลับมากระทำความผิดอีกดังนี้

มาตรา ๑๔ ทวิ “ผู้ใดกระทำความผิดต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพ้นโทษแล้วยังไม่ครบกำหนดสามปีกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้อีก

(๑) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำความผิดครั้งหลังเป็นโทษจำคุกและปรับ ให้วางโทษทวีคูณ

(๒) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำความผิดครั้งหลังเป็นโทษจำคุกหรือปรับ ให้วางโทษทั้งจำทั้งปรับ”

ตามมาตรา ๑๔ ทวิ เมื่อผู้กระทำความผิดพ้นโทษมาแล้วยังไม่ครบกำหนด ๓ ปี กล่าวคือถ้านับจากวันพ้นโทษครั้งก่อนจนถึงวันกระทำความผิดในคดีที่ขอเพิ่มโทษครบ ๓ ปีพอดีจะไม่สามารถเพิ่มโทษได้แต่ถ้ากระทำความผิดครั้งหลังก่อนครบกำหนด ๓ ปี ก็เข้าหลักเกณฑ์ของการถูกเพิ่มโทษโดยการเพิ่มโทษมีอยู่ ๒ ประเภท โดยพิจารณาตามโทษซึ่งกำหนดไว้ตามความผิดในครั้งหลังเป็นหลัก ได้แก่ กรณีแรก ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำความผิดครั้งหลังเป็นโทษจำคุกและปรับผลทางกฎหมาย คือ ให้

<sup>๓๖</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖-๕๗.

<sup>๓๗</sup> สมพร พรหมพิตร, คู่มือกฎหมายการพนัน, หน้า ๑๑๕.

วางโทษทวีคูณ กรณีที่สอง ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำครั้งหลังเป็นโทษจำคุกหรือปรับ ผลทางกฎหมาย คือ ให้วางโทษทั้งจำทั้งปรับ



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
CHULALONGKORN UNIVERSITY

## บทที่ ๓

### แนวความคิดในการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดการพนัน

#### ๓.๑ ความหมายของอาการติด

อาการติดในอดีตถูกมองว่ามีสาเหตุมาจากความชั่วร้ายหรือการลงโทษจากพระเจ้าหรือมาจากความอ่อนแอและขาดความเข้มแข็งที่จะกำหนดเจตจำนงของจิตใจ แต่ในปัจจุบันจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ทำให้พบว่าอาการติดมีสาเหตุมาจากอาการผิดปกติทางสมองและทางร่างกายซึ่งผู้มีอาการดังกล่าวสมควรได้รับการรักษาและความเห็นใจจากสังคม<sup>๑</sup>

ความหมายของอาการติดมีหลากหลายแง่มุมและมีการให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไป

อาการติดตามความหมายโดยทั่วไปคือ ความบกพร่องหรือความผิดปกติในการควบคุมพฤติกรรม ทำให้กระทำการหรือมีส่วนร่วมหรือให้ความสำคัญในบางกิจกรรมมากเกินไปซึ่งนำไปสู่ความเป็นอันตราย โดยความผิดปกติหรือความบกพร่องดังกล่าว อาจเกิดเพราะยา สารเสพติด หรือสิ่งอื่นใดก็ได้<sup>๒</sup>

อาการติดตามความหมายของพจนานุกรม<sup>๓</sup> คือ สภาวะทางกายหรือทางจิตที่ก่อลักษณะพฤติกรรมที่เป็นนิสัยขึ้นมาซึ่งจะเกิดความทุกข์ทรมานหากต้องหยุดพฤติกรรมที่เป็นนิสัยดังกล่าว เช่น อาการติดเหล้า อาการติดยาเสพติด เป็นต้น

อาการติดตามความหมายทางการแพทย์ คือ ความผิดปกติของสารเคมีในสมอง เป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมทำซ้ำๆ ที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ทั้งหมดที่รู้ว่าเป็นอันตราย เช่น เสพยา ตี๋ม

---

<sup>๑</sup>Jeri Beth Cohen and others, Gambling and Health in the Justice System(National Center For Responsible Gaming, 2013) p. 3.

<sup>๒</sup>Robert West with Ainsley Hardy, Theory of Addiction(Blackwell Publishing, 2006) p 10.

<sup>๓</sup>Merrim Webster, Addiction[online] 2013. Available from : <http://www.merriam-webster.com/dictionary/addiction> [2013, January 19].

เหล้า หรือเล่นการพนัน เป็นต้น<sup>๔</sup> จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะทำให้เห็นถึงจุดร่วมของความหมายอาการติด คือ ความบกพร่องหรือความผิดปกติในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ทำให้กระทำบางสิ่งบางอย่างมากเกินไปซึ่งจะนำผลเสียตามมา

ดังนั้นอาการติดจึงเป็นความบกพร่องในการควบคุมพฤติกรรม (Impulse Control Disorders) ทำให้ไม่สามารถต้านทานหรือยับยั้งใจต่อแรงกระตุ้นหรือสิ่งเร้าใจให้ทำความผิดทำให้ผู้ป่วยกระทำการอันเป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น ก่อนกระทำผู้ป่วยจะรู้สึกเครียดมากแต่เมื่อทำไปแล้วจะรู้สึกพึงพอใจหรือผ่อนคลาย ภายหลังเหตุการณ์สิ้นสุดลงผู้ป่วยอาจรู้สึกเสียใจ หรือรู้สึกผิดหรืออาจไม่มีความรู้สึกดังกล่าว<sup>๕</sup> ซึ่งเป็นคนละความหมายกับโรคจิต (Psychotic disorder) ซึ่งเป็นภาวะที่มีการสูญเสียหน้าที่การทำงานของสมองถึงระดับที่ทำให้เสียความสามารถในการหยั่งรู้ตนเอง ความสามารถที่จะสนองความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีพหรือความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่างๆที่อยู่ในกรอบของความเป็นจริง<sup>๖</sup> หรือจิตบกพร่อง (Defective mind) ซึ่งหมายถึง<sup>๗</sup> บุคคลปัญญาอ่อนหรือจิตฟั่นเฟือน (Mental infirmity) ซึ่งเป็นคำที่กว้างและไม่มีความหมายแน่ชัดในทางการแพทย์ในปัจจุบันซึ่งทั้ง ๓ คำดังกล่าวปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๕

## ๓.๒ แนวความคิดในการบำบัดรักษา

### ๓.๒.๑ ความหมายของการบำบัดรักษา

การบำบัดรักษาตามคำนิยามขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO) คือ ขั้นตอนกระบวนการตั้งแต่ผู้ป่วยเข้ามาขอรับบริการโดยวิธีต่างๆที่ทำให้ผู้ป่วยมีสุขภาพชีวิต

<sup>๔</sup>Hazelden, Addiction[online], Available from : <http://healthworksnw.com/treatment-services/addiction-dependence-recovery/what-does-addiction-mean/> [2013 June 20].

<sup>๕</sup>สมภพ เรื่องตระกูล, ตำราจิตเวชศาสตร์(กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้ว, ๒๕๔๒).หน้า ๒๒๓.

<sup>๖</sup>วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, นิติเวชศาสตร์(กรุงเทพมหานคร: นำงักการพิมพ์, ๒๕๓๐) หน้า ๑๖๕.

<sup>๗</sup>แสวง บุญเฉลิมวิภาส, “ผู้ป่วยจิตเวชความเข้าใจที่ต่างกันระหว่างนักกฎหมายกับจิตแพทย์,” วารสารนิติศาสตร์ (ธันวาคม ๒๕๓๐), หน้า ๑๗๕.

ที่ดีขึ้นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นกระบวนการบำบัดรักษาจึงต้องผสมผสานรูปแบบต่างๆ เริ่มตั้งแต่การวินิจฉัย การให้ความช่วยเหลือ การบำบัดรักษาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยวัตถุประสงค์ของการบำบัดรักษา คือ เพื่อให้ผู้ป่วยงดหรือหยุดเสพและลดอัตราการเจ็บป่วยหรือตายที่มีผลมาจากสิ่งที่ทำให้เสพติด

การบำบัดรักษาตามความหมายของพจนานุกรม คือ การกระทำหรือวิธีการที่มีต่อผู้ป่วยเพื่อรักษาโรค การบาดเจ็บหรืออาการผิดปกติให้มีอาการดีขึ้น ไม่ว่าจะด้วยวิธีการผ่าตัด การให้ยาหรือวิธีอื่นใด ดังนั้นโดยหลักการบำบัดรักษาต้องเป็นการทำให้สภาพที่ผิดปกติกลับมาเป็นปกติอีกครั้งหรือบรรเทาความผิดปกตินั้นให้ลดน้อยลงจนใกล้เคียงความปกติมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงในส่วนของบำบัดผู้ติดยาเสพติด หมายถึง การดำเนินงานเพื่อแก้ไขสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้เลิกการเสพและสามารถกลับไปดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การรักษาการเสพติดทางกายเป็นจุดเริ่มต้นของการบำบัดรักษาแต่ไม่ได้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ขั้นตอนที่สำคัญที่สุด คือ แก่ไขคนที่ตกเป็นทาสของยาเสพติดได้อย่างถาวร<sup>๕</sup>

ดังนั้นโดยสรุปการบำบัดรักษา คือ การดำเนินการให้การบำบัดรักษาทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยวิธีการต่างๆแก่ผู้ติดโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ติดสามารถเลิกเสพติดได้และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การรักษาการติดที่ประสบความสำเร็จจะต้องเป็นการบำบัดรักษาโดยองค์รวมเพื่อช่วยเหลือผู้ติดให้มีการพัฒนาในทุกๆด้าน

หลักการบำบัดรักษาที่มีประสิทธิภาพ<sup>๕</sup>

<sup>๕</sup>สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, รูปแบบการบำบัดรักษาเสพติด(กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑.

<sup>๕</sup>ยุติธรรม, กระทรวง. กรมคุมประพฤติ, ความรู้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕. กรมพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม เอกสารหมายเลข๔/๒๕๔๖, หน้า ๔๓.

(๑) ไม่มีการบำบัดรักษาอย่างเดี่ยวที่เหมาะสมกับทุกคน การปรับสภาพแวดล้อม มาตรการบำบัดให้เข้ากับปัญหาและความต้องการจำเพาะตัวของผู้ป่วยแต่ละคน เป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จสูงสุดในการกลับไปสู่ชีวิตที่มีคุณค่าของครอบครัว ที่ทำงานและสังคม

(๒) ต้องมีความพร้อมในการบริการบำบัดรักษาเสมอ เนื่องจากผู้ป่วยอาจลังเลที่จะเข้ารับการบำบัด ความพร้อมของการบริการบำบัดจึงมีความสำคัญ เมื่อผู้ป่วยถูกจูงใจเข้ารับการบำบัดอาจเลิกล้มความคิด ถ้าการบำบัดไม่มีความพร้อมรอไว้ก่อน

(๓) การบำบัดที่ดีช่วยแก้ไขปัญหาในสิ่งที่มีความจำเป็นในชีวิตหลายอย่างของผู้รับการบำบัด ไม่ใช่แค่เรื่องยาเสพติด แต่การบำบัดที่ดีต้องช่วยแก้ไขปัญหาด้านอื่น เช่น ปัญหาสุขภาพกาย จิตใจ ปัญหาสังคม อาชีพและกฎหมายด้วย

(๔) แผนการบำบัดรักษาของผู้เข้ารับการบำบัดแต่ละคน ต้องได้รับการประเมินอย่างต่อเนื่อง และอาจปรับปรุงตามความจำเป็นเพื่อให้มั่นใจว่าแผนนั้นเข้ากับความเป็นที่อาจเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วย ผู้ป่วยอาจต้องการบำบัดรักษาในรูปแบบต่างๆ ในทั้งระยะของการบำบัดฟื้นฟู นอกจากการให้คำปรึกษาหรือจิตบำบัด บางครั้งผู้ป่วยอาจต้องการยาในการบำบัดรักษา บริการสุขภาพจิตอื่นๆ ครอบครัวบำบัด การรับคำปรึกษา ที่ต้องปรับให้เหมาะสมกับอายุ เพศ เชื้อชาติและวัฒนธรรมของผู้ป่วย

(๕) การอยู่รับการบำบัดเป็นระยะเวลาสั้นพอเป็นสิ่งสำคัญของการบำบัดที่ดี ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคลขึ้นกับปัญหาและความจำเป็น จากการวิจัยพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่มีการพัฒนาตนเองได้มาก เมื่อใช้เวลาประมาณ ๓ เดือนในการบำบัด หลังผ่านระยะเวลานี้ การบำบัดเสริมอาจช่วยให้พัฒนาไปสู่การเลิกยาได้ต่อเนื่องแต่ส่วนใหญ่มักหยุดการบำบัดก่อนครบกำหนดโปรแกรม การบำบัดจึงควรมีกิจกรรมในการผูกผันและรักษาผู้ป่วยไว้ให้ได้รับการบำบัดจนจบโปรแกรม

(๖) การให้คำปรึกษาทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มและพฤติกรรมบำบัดแบบต่างๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบำบัดที่ดี ทำให้ผู้ป่วยมีแรงจูงใจ มีทักษะในการปฏิเสธ พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสามารถของบุคคลที่จะเป็นคนที่ในครอบครัวและชุมชนเป็นรายละเอียดประกอบการบำบัดให้บรรลุเป้าหมาย

(๗) การตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เข้ารับการบำบัดอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญเพราะผู้เข้ารับการบำบัดอาจพลังผลกลับไปสู่วงจรการกระทำผิดพลาดเช่นเดิม การคอยตรวจพิสูจน์อยู่เสมอจึงมีความสำคัญเพื่อนำมาปรับปรุงแผนการบำบัดรักษาต่อไป

(๘) การบำบัดรักษาเป็นกระบวนการขั้นตอนที่ต่อเนื่องซึ่งต้องมีการส่งเสริมกำลังใจของผู้เข้ารับการบำบัด เพื่อให้ในท้ายที่สุดสามารถช่วยเหลือต่อสู้กับปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองภายหลังการบำบัดเพื่อให้สามารถเลิกได้อย่างเด็ดขาดและกลับเป็นคนดีของสังคม

### ๓.๒.๒ แนวความคิดการบำบัดรักษาในกฎหมายอาญา

#### ๓.๒.๒.๑ แนวความคิดในการบำบัดรักษาในสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม (Neo-Classical School of Criminology)<sup>๑๐</sup>

การทำความเข้าใจแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมจำเป็นที่จะต้องทราบถึงประวัติศาสตร์ที่มาของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมเสียก่อนเพราะเป็นสำนักที่เป็นรากฐานแนวคิดก่อนที่จะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงเป็นสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม สำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมเป็นสำนักที่รวมกลุ่มขึ้นในศตวรรษที่ ๑๘ มีนักวิชาการ นักคิด นักปราชญ์ ที่มีแนวคิดที่ต้องการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้ล้มเลิกการทรมานที่ทารุณโหดร้ายและไร้มนุษยธรรม ความไม่เสมอภาคทางสังคมในกระบวนการพิจารณา การตีความตามอำเภอใจของตุลาการ อันเป็นต้นเหตุสำคัญของการทุจริตคอร์รัปชันตามมา<sup>๑๑</sup>

นักอาชญาวิทยาที่สำคัญของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม ได้แก่ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย ชาวอิตาลีเลียนผู้ก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมซึ่งได้นำหลักเจตจำนงอิสระ มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันโดยไม่จำกัดอายุเพศหรือสถานภาพทางสังคมและสามารถคิดคำนวณหาเหตุผลรวมทั้งผลได้ผลเสียจากการกระทำของตนได้ ดังนั้นพฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นผลของการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบของ

<sup>๑๐</sup> อัจฉรียา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, หน้า ๖๙.

<sup>๑๑</sup> ปกรณ์ มณีปกรณ์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา(กรุงเทพมหานคร:โอ เอ็น จี การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๘๒.

ผู้กระทำเป็นอย่างดี ผู้กระทำจึงต้องรับผิดชอบต่อผลของการกระทำที่เกิดขึ้น เพราะถือว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ<sup>๑๒</sup>

นอกจากนั้นยังมีนักคิดคนสำคัญของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมอีกท่าน คือ เจอรามี เป็นธัมได้ขยายแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์เพิ่มเติมจากเจตจำนงเสรีว่า การกระทำของมนุษย์ถูกควบคุมโดยหลักธรรมชาติ ๒ ประการได้แก่ ความชื่นชมยินดี และความเจ็บปวดทรมานทุกขกรรมมาน เรียกว่า ทฤษฎีเพลิซิฟิค แคลคูลัส ในแง่ของอาชญากรรมนั้นผู้กระทำทำความผิดยอมพิจารณาแล้วเห็นว่าการประกอบอาชญากรรมจะนำมาซึ่งความสุขหรือประโยชน์อันน่าชื่นชมยินดีมากกว่าความเจ็บปวดเมื่อถูกจับกุมดำเนินคดีหรือเมื่อถูกลงโทษเพื่อการควบคุมการกระทำความผิดอย่างได้ผลจึงควรออกกฎหมายโดยอาศัยหลักความเจ็บปวดและความเปล็ดเปล็นเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดโทษ โดยแนวความคิดดังกล่าวได้ปรากฏในหนังสือของเบนธัมที่มีชื่อว่า “หลักเบื้องต้นทางศีลธรรมและกฎหมาย”<sup>๑๓</sup>

อย่างไรก็ตามการนำแนวคิดสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมไปใช้อย่างเคร่งครัดย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมอีกรูปแบบหนึ่งกล่าวคือ เป็นการลงโทษหรือปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในลักษณะเดียวกันโดยไม่ได้พิจารณาความแตกต่างของบุคคลนั้น โดยเฉพาะด้านอายุ สติปัญญาและสภาพจิตใจจึงนำไปสู่การปรับปรุงอุปสรรคและข้อบกพร่องซึ่งรู้จักกันในนามของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม (Neo-Classical School of Criminology)

สำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมเกิดขึ้นประมาณต้นศตวรรษที่ ๑๙ มีนักอาชญาวิทยาคนสำคัญ เช่น รอชซี การ์ราต และ โจลี โดยสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมได้เสนอให้มีการนำสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมและเหตุอันควรปราณี มาประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อนำมาลดหย่อนโทษของอาชญากร<sup>๑๔</sup>

นอกจากนั้นสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมได้ให้ความสนใจแนวคิดของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ ๑๘ แนวความคิดดังกล่าวนี้ได้รับการยกย่องและยอมรับอย่างกว้างขวาง

<sup>๑๒</sup> อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, หน้า ๘๓.

<sup>๑๓</sup> ปกรณ์ มณีปกรณ์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, หน้า ๘๕.

<sup>๑๔</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๔.



อย่างไรก็ตาม แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมเห็นว่าแนวความคิดของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย ยังมีจุดอ่อนดังนี้

(๑) มุ่งสนใจศึกษาที่อาชญากรรมพฤติกรรมของอาชญากร โดยละเลยกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานการณ์แห่งคดี มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่ผู้กระทำความผิดต้องประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน<sup>๑๕</sup>

(๒) แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม การกำหนดโทษใช้หลักเจตจำนงอิสระ(Free Will)อย่างเคร่งครัด โดยไม่มีข้อยกเว้นซึ่งไม่เป็นธรรมและไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่มีทั้งเด็ก เยาวชน คนชรา และ คนวิกลจริต หรือเพราะกระทำโดยความจำเป็นโดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่สามารถกำหนดเจตจำนงอิสระได้ทัดเทียมบุคคลอื่น จึงเป็นความผิดที่ควรได้รับพิจารณาลดหย่อนผ่อนโทษ<sup>๑๖</sup>

(๓) แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม มีการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเป็นเกณฑ์เดียวกัน โดยผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษเท่าเทียมกันแต่ในทางความเป็นจริงผู้กระทำความผิดมีหลายประเภท ได้แก่ ผู้กระทำความผิดครั้งแรก ผู้กระทำความผิดซ้ำซึ่งตามหลักเกณฑ์ของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย ผู้กระทำความผิดครั้งแรกต้องได้รับโทษเท่ากับผู้กระทำความผิดซ้ำจึงไม่เป็นธรรมและไม่เหมาะสม

แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมจึงพยายามหาแนวทางเพื่อปรับปรุงหลักการให้มีความสอดคล้องกับสภาวะโลกของความเป็นจริงมากขึ้นดังนี้

(๑) นำเสนอให้ศาลนำพฤติการณ์แห่งคดีรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และผู้กระทำความผิดมาใช้เพื่อประกอบในการพิจารณาพิพากษาคดี ผลที่ติดตามมา คือ กระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลได้เริ่มหันมาให้ความสนใจต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่ผู้กระทำความผิดต้องประสบอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวัน<sup>๑๗</sup>

<sup>๑๕</sup> อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา, หน้า ๖๙.

<sup>๑๖</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>๑๗</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐.

(๒) นำเสนอให้กระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการนำประวัติหรือภูมิหลังของผู้กระทำความผิดมาประกอบการพิจารณา โดยไม่เพียงแต่จำกัดการพิจารณาเฉพาะพฤติกรรมขณะประกอบอาชญากรรมเท่านั้น<sup>๑๘</sup>

(๓) นำเสนอให้กระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลยอมรับฟังคำให้การของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคดี เช่น สาขาแพทยศาสตร์ สาขานิติเวชวิทยาและสาขาจิตเวช เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น โดยถือว่าผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเหล่านี้จัดเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง<sup>๑๙</sup>

(๔) นำเสนอและกระตุ้นให้กระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลได้หันมาให้ความสนใจกับกลุ่มบุคคลที่อาจมีความรับผิดชอบแตกต่างจากบุคคลทั่วไป กลุ่มบุคคลที่จัดเป็นกรณีพิเศษเหล่านี้ย่อมไม่สามารถกำหนดเจตจำนงอิสระได้ทัดเทียมบุคคลอื่นและสมควรที่กฎหมายควรให้ความปรานีและผ่อนปรนในการลงโทษ ตัวอย่างเช่น เด็ก บุคคลวิกลจริต บุคคลปัญญาอ่อน และคนชรา เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจครอบคลุมถึงผิดอื่นๆ เช่น ความพิการซึ่งอาจมีผลต่อความรู้สึกผิดชอบและเจตนาของบุคคลในขณะประกอบอาชญากรรม<sup>๒๐</sup>

สาระสำคัญดังกล่าว ได้นำไปสู่การปรับปรุงหลักอาชญาวิทยาดั้งเดิมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขระบบกฎหมายอาญาให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโลกของความเป็นจริงให้เหมาะสม ดังนั้นแนวคิดหลักของสำนักอาชญาวิทยากึ่งดั้งเดิม คือ การนำสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมตลอดจนเหตุอันควรแก่การปรานี การลดโทษมาพิจารณาประกอบก่อนลงโทษ

### ๓.๒.๒.๒ แนวความคิดการบำบัดรักษาในผู้กระทำความผิดติดนิสัย

ในทางอาชญาวิทยาได้มีการให้ความหมายของผู้กระทำผิดติดนิสัย คือ ผู้ที่ไม่สามารถปรับหรือปฏิบัติตนให้เข้ากับมาตรฐานในทางสังคมได้และไม่เกิดความเข็ดหลาบเมื่อต้องโทษ และประกอบ

<sup>๑๘</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>๑๙</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>๒๐</sup> เรื่องเดียวกัน.

อาชญากรรมซ้ำอีกโดยไม่คำนึงถึงว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร โดยผู้กระทำผิดประเภทนี้อาจไม่มีความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจแต่กำเนิดและไม่มีแนวโน้มไปในทางที่ชั่วร้ายแต่สิ่งที่ผลักดันให้บุคคลดังกล่าวเป็นอาชญากรเกิดจากความบกพร่องของร่างกายและจิตใจภายหลังที่ถูกสภาวะบีบคั้นให้มีพฤติกรรมผิดปกติไปทีละเล็กละน้อย ผู้กระทำผิดติดนิสัยบางคนอาจมาจากตระกูลที่ดี มีการศึกษา แต่ไปคบหาสมาคมกับพวกมิจฉาชีพ หรืออาจเป็นเพราะความฟุ่มเฟือยในการใช้จ่ายของตนเองจึงเป็นเหตุให้เริ่มหารายได้จากการทุจริตมาใช้จ่ายจนเคยตัว นานๆเข้าก็เลยกลายเป็นผู้ร้ายชั้นสูง และจะเป็นที่คุ้นเคยชินของตำรวจ อัยการ ศาลและเรือนจำ เพราะคนประเภทนี้ทำผิดบ่อยๆ และส่วนมากจะเป็นผู้ติดยาเสพติดและเป็นผู้ติดสุราด้วย<sup>๒๑</sup>

ไม่ใช่แค่ในทางกฎหมายเท่านั้นที่ปรากฏคำว่า ผู้กระทำความผิดติดนิสัยในพจนานุกรมนั้นก็ได้มีการให้ความหมายของคำว่า ผู้กระทำผิดติดนิสัยไว้เช่นเดียวกัน โดยได้ให้ความหมายว่า หมายถึงผู้กระทำผิดทางอาญาอยู่เสมอ และต้องคำพิพากษาให้ลงโทษสำหรับความผิดนั้นและมีหลักฐานแสดงว่าการก่ออาชญากรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางการดำเนินชีวิต<sup>๒๒</sup>

อย่างไรก็ตามบุคคลทั่วไปอาจยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าผู้กระทำความผิดติดนิสัยไม่แตกต่างจากผู้กระทำความผิดซ้ำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนถึงความแตกต่างของผู้กระทำผิดติดนิสัยและผู้กระทำความผิดซ้ำ สามารถจำแนกเพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างได้ดังนี้<sup>๒๓</sup>

(๑) ผู้กระทำผิดซ้ำคือผู้กระทำผิด หลายครั้งกระทำโดยไม่หวั่นเกรงและเข็ดหลาบต่อการโดยสาเหตุอาจเกิด ลงโทษจากการกำหนดโทษไม่เหมาะสม อัตราโทษไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำ ความผิด หรือกระทำผิดเพราะความจำเป็น แต่ในส่วนผู้กระทำผิดติดนิสัย เป็นผู้กระทำผิดโดยการ

<sup>๒๑</sup> Marshall B Clinard, Society of Deviant Behavior (New York, Rinehart and Winston 1974), p 40-41.

<sup>๒๒</sup> David M. Walker, The Oxford Companion to Law ,(Oxford : Clarendon Press,1980), P.547.

<sup>๒๓</sup> มนต์ชัย วัชรบุตร, “ปัญหาการบังคับใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., ๒๕๓๔), หน้า ๒๙.

กระทำเป็นวิถีทางปกติในการดำเนินชีวิต มีลักษณะความเป็นอันตรายมากกว่าผู้กระทำผิดซ้ำซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า ผู้กระทำผิดซ้ำ อาจไม่ใช่ผู้กระทำผิดตติชนัยส่วนผู้กระทำผิดตติชนัยจะสามารถกระทำผิดซ้ำได้เสมอ

(๒) ผู้กระทำผิดตติชนัยเป็นการกระทำผิดโดยเจตนาเสมอไม่ว่าจะเป็นชั้นความผิดสำเร็จหรือพยายามแต่ในส่วนกระทำผิดขั้นนั้นอาจจะเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาทก็ได้

(๓) ผู้กระทำผิดตติชนัยในทางอาชญาวิทยา มีการดำรงชีวิตโดยการก่ออาชญากรรมเป็นอาชญา การมุ่งที่จะลงโทษจำคุกหรือลงโทษที่รุนแรงให้มากขึ้น ไม่อาจป้องกันและแก้ไขได้ ทางเดียวที่จะจัดการกับบุคคลประเภทนี้คือ การแยกผู้กระทำผิดตติชนัยออกจากสังคมให้นานเท่าที่จะทำได้ พร้อมกับทำการแก้ไขอบรมฝึกอาชีพ แต่ในส่วนผู้กระทำผิดซ้ำ อาจดำรงชีพได้ด้วยการประกอบสัมมาอาชีพ แต่เมื่อสถานการณ์ เอื้ออำนวย บุคคลดังกล่าวก็อาจหันมากระทำผิดได้อีกโดยไม่เกรงกลัวต่อการลงโทษ เนื่องจากเห็นว่าโทษที่จะได้รับกับประโยชน์จากการกระทำคุ้มค่าต่อการเสี่ยงกระทำผิด ผู้กระทำผิดซ้ำในทางอาชญาวิทยาจึงไม่ถือว่ามึลักษณะความเป็นอันตรายหรือความเจ็บป่วยทางจิต อาจใช้การลงโทษที่รุนแรงหรือการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นเพื่อให้ผู้กระทำผิดซ้ำเกิดความยับยั้งชั่งใจก่อนที่จะลงมือกระทำผิดก็เพียงพอที่จะป้องกันได้แล้ว

### ๓.๒.๒.๒.๑ ผู้กระทำความผิดตติชนัยตามกฎหมายไทย

ในกฎหมายไทยได้มีการกล่าวถึงผู้กระทำความผิดตติชนัยไว้เช่นเดียวกันโดยปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๐ และ ๔๑ ดังนี้

มาตรา ๔๐ “กักกัน คือ การควบคุมผู้กระทำความผิดตติชนัยไว้ในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อดัดนิสัยและเพื่อฝึกอาชีพ”

มาตรา ๔๑ “ผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูก ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๐๙ ถึง มาตรา ๒๑๖

(๒) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๑๗ ถึง มาตรา ๒๒๔

(๓) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๔๐ ถึง มาตรา ๒๔๖

(๔) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๗๖ ถึง มาตรา ๒๘๖

(๕) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๘๘ ถึง มาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๒ ถึง มาตรา ๒๙๔

(๖) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๙๕ ถึง มาตรา ๒๙๙

(๗) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๐๙ ถึง มาตรา ๓๒๐

(๘) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๓๔ ถึง มาตรา ๓๔๐ มาตรา ๓๕๔ และ มาตรา ๓๕๗

และภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกันหรือพ้น โทษแล้วแต่ผิด ผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดา ที่ระบุไว้ข้างนี้อีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือน สำหรับ การกระทำความผิดนั้นศาลอาจถือว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสสัยและจะพิพากษาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปีก็ได้

ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น มิให้ถือเป็นความผิดที่จะนำมาพิจารณากักกันตามมาตรานี้”

ในกฎหมายไทยปรากฏคำว่าผู้กระทำความผิดติดนิสสัยอยู่ในมาตรา ๔๑ โดยถือว่าเป็นผู้กระทำผิดติดนิสสัยเพราะบุคคลดังกล่าวเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้วหรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือนมาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๒ ครั้งในความผิดตาม (๑)-(๘) ในมาตรา ๔๑ และภายในเวลา ๑๐ นับแต่วันที่บุคคลดังกล่าวได้พ้นจากการกักกันหรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี บุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้ข้างนี้อีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น



การเพิ่มโทษ เป็นต้น โดยในแต่ละประเทศอาจมีรายละเอียดปลีกย่อยเพิ่มเติมและมาตรการเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดติดนิสัยแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ผู้กระทำความผิดติดนิสัย ตามกฎหมายประเทศอิตาลี<sup>๒๖</sup> กฎหมายอิตาลีถือว่ามีความก้าวร้าวทั้งทางด้านอาชญาวิทยาอย่างมาก โดยมีการแยกประเภทของอาชญากรเป็นประเภทต่างๆ ๔ ประเภท คือ (๑) ผู้กระทำความผิดอีก (๒) ผู้กระทำความผิดติดนิสัย (๓) ผู้กระทำความผิดโดยอาชีพ (๔) ผู้มีนิสัยจะกระทำความผิด การแบ่งแยกดังกล่าวทำให้กำหนดวิธีการที่จะปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

ตามประมวลกฎหมายอิตาลีผู้กระทำความผิดติดนิสัย แยกเป็น ๓ ประเภท<sup>๒๗</sup> คือ

(๑) ผู้กระทำความผิดติดนิสัยโดยผลของกฎหมาย (habitual delinquent presumed by law) คือ ผู้ที่ถูกคำพิพากษาจำคุกมาแล้วมากกว่า ๕ ปี สำหรับความผิดอันมิใช่ความผิดโดยประมาทประเภทเดียวกันซึ่งกระทำลงในระยะเวลาไม่เกิน ๑๐ ปีและไม่ได้กระทำความผิดในเวลาเดียวกันแล้วหลังจากนั้นภายในเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันกระทำความผิดครั้งหลังได้กระทำกลับมาก่อทำความผิดที่ไม่ใช่ความผิดโดยประมาทประเภทเดียวกันอีก

(๒) ผู้กระทำความผิดติดนิสัยโดยคำพิพากษาของศาล (habitual delinquent determined by the judge) คือ ผู้กระทำความผิดที่ศาลพบว่าเคยกระทำความผิดที่ไม่ใช่ความผิดโดยประมาทถึง ๒ ครั้ง และมาก่อทำความผิดซึ่งไม่ใช่กระทำความผิดโดยประมาทอีก ศาลจะพิพากษาให้เป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยก็ได้โดยพิจารณาจากความรุนแรงของความผิด ระยะเวลากระทำความผิดครั้งก่อนกับครั้งหลังได้ทำขึ้น ความประพฤติประวัติของผู้กระทำความผิด รวมทั้งข้อเท็จจริงอื่นๆ เช่นมูลเหตุชักจูงใจให้กระทำความผิด ภัยอันตรายซึ่งเกิดแก่ผู้เสียหาย ฐานะของผู้กระทำความผิดทั้งในส่วนครอบครัวและสังคมจนสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นตามมาตรา ๑๐๓ ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี

<sup>๒๖</sup> มนต์ชัย วัชรบุตร, “ปัญหาการบังคับใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา,” หน้า ๕๔.

<sup>๒๗</sup> เรื่องเดียวกัน , หน้า ๕๕.

(๓) ผู้กระทำผิดติดนิสัยสำหรับความผิดมิสดีมีนเนอร์ (habitual misdemeanants) ได้แก่ บุคคลซึ่งถูกศาลพิพากษาจำคุก (detention) สำหรับความผิดมิสดีมีนเนอร์ประเภทเดียวกัน ๓ ครั้ง และมากระทำความผิดมิสดีมีนเนอร์ประเภทเดียวกันอีก โดยให้ศาลใช้ดุลยพินิจที่จะพิพากษาว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัยได้ โดยพิจารณาจากความรุนแรงของความผิด ระยะเวลาที่ความผิดครั้งก่อนกับครั้งหลังได้ทำขึ้น ความประพฤติและประวัติของผู้กระทำผิดรวมทั้งข้อเท็จจริงอื่นๆ เช่น มูลเหตุชักจูงใจให้กระทำความผิด ภัยอันตรายซึ่งเกิดแก่ผู้เสียหาย ฐานะของผู้กระทำผิดทั้งในทางส่วนตัว ครอบครัว และสังคมตลอดจนสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น

ผลของคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัยมาตรา ๑๐๙ ศาลอาจเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นได้สำหรับการกระทำผิดที่ผู้นั้นกระทำความผิดอีกและอาจบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยและอาจใช้มาตรการกักกันต่อผู้นั้นได้ โดยโทษของผู้กระทำผิดติดนิสัยสามารถระงับไปโดยผลของการกลับตัวของผู้กระทำผิด เช่น ศาลอาจเพิ่มโทษก่อน แล้วให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เช่น มาตรการการกักกัน เมื่อศาลได้พิพากษาให้กักกันแล้ว ต่อมาเมื่อมีเหตุการณ์เกี่ยวกับวิธีการกักกันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น ผู้กระทำความผิดได้รับการบำบัดจนเลิกเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยแล้ว คำพิพากษาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยเป็นอันยกเลิกไป<sup>๒๘</sup>

ผู้กระทำความผิดติดนิสัย ตามกฎหมายประเทศแคนาดา ผู้กระทำความผิดติดนิสัยในกฎหมายประเทศแคนาดา เป็นไปตามกฎหมาย คือ นับตั้งแต่อายุ ๑๘ ปี ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์มาแล้วอย่างน้อย ๓ ครั้งแยกต่างหากจากกัน และต้องคำพิพากษาให้จำคุกไม่น้อยกว่า ๕ ปี และกำลังดำเนินชีวิตแบบอาชญากรต่อเนื่อง (leading persistently a criminal life) หรือผู้ต้องหาเคยต้องคำพิพากษาให้กักกันมาก่อน หากเข้าลักษณะหลักเกณฑ์ดังกล่าว ผู้กระทำความผิดย่อมตกเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยตามกฎหมาย โดยคณะลูกขุนจะเป็นผู้พิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยหรือไม่ โดยพิจารณาจากอุปนิสัยของจำเลยในอดีตประกอบกับพยานหลักฐานในปัจจุบัน<sup>๒๙</sup>

<sup>๒๘</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗.

<sup>๒๙</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.



ผู้กระทำความผิดติดนิสัยในกฎหมายประเทศแคนาดามีความเชื่อมโยงกับใช้มาตรการการกักกันเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในกรณีผู้ต้องหาได้กระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ (indictable offence) ศาลสามารถใช้มาตรการกักกันได้ถ้าพบว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย และมีความจำเป็นต้องคุ้มครองสาธารณชนจึงต้องพิพากษาให้กักกันผู้ต้องหา โดยในส่วนของกรกักกันเป็นดุลยพินิจของศาล ต่างจากผิดการพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัยหรือไม่จะเป็นดุลยพินิจของลูกขุน

### ๓.๒.๒.๒.๓ มาตรการสำหรับผู้กระทำผิดติดนิสัย<sup>๓๐</sup>

ในอดีตนักอาชญาวิทยามีมุมมองในแง่ลบต่อผู้กระทำความผิดติดนิสัยโดยเห็นว่า อย่างมากผู้กระทำผิดติดนิสัยเป็นสิ่งเลวร้ายของความเป็นมนุษย์ เพราะนิสัยของผู้กระทำผิดดังกล่าวที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ มีความหุนหันพลันแล่น กระทำโดยขาดสติ ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและศีลธรรม ดังนั้นมาตรการที่ใช้เพื่อจัดการกับบุคคลเหล่านี้ได้ดีที่สุด คือ การแยกพวกเขาออกจากสังคมให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้เพื่อป้องกันสังคม ดังเช่นความเห็นของนักทฤษฎีวิทยา ชาวอังกฤษ เซอร์ เอ็ดมันด์ คู เคน เสนอว่าสมควรให้แยกผู้กระทำความผิดประเภทนี้จนกระทั่งเขาอายุ ๔๐ปี<sup>๓๑</sup>

นอกจากนี้ยังมีนักทฤษฎีวิทยาท่านอื่นอีก เช่น ดับบิว ดี เมอร์ริสัน ซึ่งมีความเห็นต่อผู้กระทำผิดติดนิสัยโดยปรับเข้ากับแนวคิดสังคมเสรีนิยมว่า ผู้กระทำความผิดติดนิสัยเป็นอาชญากรที่ไม่สมควรจะให้อยู่ในสังคมเสรีนิยมต่อไปเพราะในสังคมเสรีนิยมมีข้อสมมติฐานที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่งคือ มนุษย์จะต้องรับผิดชอบตัวเองให้ได้ มนุษย์ควรจะเป็นนายของตัวเองแข่งขันกับตัวเองเพื่อความก้าวหน้าของตัวเอง และสังคมส่วนรวม การลงโทษอาญาในสังคมเสรีนิยมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่ถูกลงโทษกลับตัวเข้าสู่สังคมเสรีนิยมด้วยการทำงานและรับผิดชอบตัวเองได้อีก เมื่อมีอาชญากรบางประเภทที่ไม่ว่าจะลงโทษเขาอย่างไร คนพวกนี้ก็ไม่เช็ดหلاب และไม่อาจกลับสู่สังคมที่ยืดหลักและเสรีภาพในการทำงาน

<sup>๓๐</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า๒๑.

<sup>๓๑</sup> Edmune du Cane , Adress on Repression of Crime, 1875 NAPSS Transactions 271,p. 302-303.

และรับผิดชอบตัวเองได้ก็หมดความหวัง จึงควรที่จะนำบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดส่งไปอยู่ดินแดนไกลโพ้น ทะเลของอังกฤษมิให้ไปไหนมาไหนและกลับมาที่ประเทศอังกฤษอีก<sup>๓๒</sup>

อย่างไรก็ตามต่อมามีการพัฒนาของแนวความคิดที่เห็นใจและปรานีต่อผู้กระทำผิดติดนิสัย มากขึ้น แต่ก็ยังคงลักษณะของการป้องกันมิให้พันธุ์ของบุคคลเหล่านี้แพร่กระจายเหมือนโรคติดต่อ แพร่เชื้อไปยังบุคคลรุ่นหลัง จะต้องแยกพวกนี้ออกไปโดยเด็ดขาดแต่การแยกบุคคลดังกล่าวออกไป จะต้องปฏิบัติต่อเขาให้ดีด้วย

ต่อมาในสมัยใหม่นักอาชญาวิทยามองว่าการลงโทษโดยให้ผู้กระทำผิดติดนิสัยออกจากสังคม เป็นมาตรการที่รุนแรงมากและมีลักษณะสุดขั้วเกินไป<sup>๓๓</sup> ด้วยความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ การแพทย์และจิตบำบัดทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าผู้กระทำผิดติดนิสัยก็เหมือนผู้ป่วยประเภทหนึ่งที่ต้องการ การบำบัดรักษาเหมือนเช่นคนธรรมดาที่เจ็บป่วย จึงต้องใช้มาตรการบำบัดรักษาเพื่อให้เขากลับตัว เป็นคนดี โดยการบำบัดรักษาดังกล่าวนักทฤษฎีวิทยาเชื่อว่าผู้กระทำผิดติดนิสัยสามารถกลับตัวเป็น พลเมืองดีและเข้าสังคมปกติธรรมดาได้อีก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่สามารถบำบัดรักษาได้ ดังนั้น มาตรการที่ใช้ต่อผู้กระทำผิดติดนิสัยจึงควรวิเคราะห์เบื้องต้นก่อนว่าการกระทำผิดดังกล่าวเกิดจาก อาการผิดปกติหรือไม่ โดยการใช้ความรู้ทางด้านการแพทย์ช่วยหาคำตอบซึ่งถ้าได้คำตอบว่าใช่แล้วก็ สมควรใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำผิดติดนิสัยดังกล่าวและในผิดที่เหมาะสมอาจใช้มาตรการอื่น ประกอบกับการบำบัดรักษาด้วยก็ได้ เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
CHULALONGKORN UNIVERSITY

<sup>๓๒</sup>W. Morrison, *Crime and its Causes*, 183-190 (1891) quote in Leon Radzinowicz and Roger Hood, *Incapacitating the Habitual Criminal: The English Experience*, p. 1316.

<sup>๓๓</sup>มนต์ชัย วัชรบุตร, “ปัญหาการบังคับใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกันตามประมวลกฎหมาย อาญา,” หน้า ๒๓.

### ๓.๒.๒.๓. แนวความคิดในการบำบัดรักษาในกระบวนการยุติธรรมเชิง

#### สมานฉันท์<sup>๓๔</sup>

การที่จะเข้าใจแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำเป็นที่จะต้องทราบถึงความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เสียก่อนซึ่งมีนักวิชาการได้ให้คำนิยามความหมายไว้ดังนี้

Van Ness หนึ่งในผู้ประสานงานองค์กรภาคเอกชนชาวอเมริกันที่มีบทบาทเคลื่อนไหวเรื่องของการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ได้ให้คำจำกัดความของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คือ วิธีตอบสนองความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และอาชญากรรมด้วยวิธีการทำสิ่งต่างๆให้ถูกต้องมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบนอกจากนั้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมได้เสียในการกระทำผิดที่เกิดขึ้นได้มารวมกันเพื่อกระทำการแก้ไขปัญหาร่วมกันว่าจะจัดการอย่างไรต่อความผิดนั้นและสิ่งที่จะต้องจัดการต่อไปในอนาคต<sup>๓๕</sup>

นอกจากนี้รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวยได้ให้ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้เช่นกันว่าเป็นปรัชญาแนวคิดและกระบวนการปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การกระทำกึ่งอาชญากรรมและอาชญากรรม โดยคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นศูนย์กลางซึ่งผลในการสมานฉันท์ก็คือ ข้อตกลงที่เป็นผลมาจากกระบวนการเชิงสมานฉันท์ เช่น การตอบสนองและโครงการ การฟื้นฟู โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ตรงกับความต้องการและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล<sup>๓๖</sup>

จะเห็นได้ว่าในอดีตการลงโทษผู้กระทำความผิดมุ่งเพื่อการแก้แค้นทดแทน เพราะมีแนวคิดต่อสาเหตุการกระทำความผิดว่าเกิดจากเจตจำนงอิสระที่ผู้กระทำสามารถกำหนดการกระทำของตน

<sup>๓๔</sup>สรุปความจาก จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การคืน “อำนาจ” แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน(กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว),๒๕๔๘), หน้า ๒๕-๒๘.

<sup>๓๕</sup>เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๙.

<sup>๓๖</sup>เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

ได้ว่าจะกระทำให้สิ่งใดหรือไม่ทำอะไรใด ดังนั้นเมื่อบุคคลดังกล่าวตัดสินใจที่จะทำอะไรที่ไม่ดีแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ย่อมต้องได้รับโทษตอบแทนการกระทำของตนอย่างสาสมจึงสามารถกล่าวได้ว่าแนวคิดในระยะเริ่มแรกต่อผู้กระทำความผิดคือมุ่งลงโทษให้สาสมกับสิ่งที่ผู้กระทำผิดได้ก่อซึ่งเป็นลักษณะของการแก้แค้นทดแทน ต่อมาเมื่อความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นจึงค้นพบสาเหตุของการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้นว่ามีได้เกิดจากเจตจำนงอิสระแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดจากปัจจัยอื่น เช่น สิ่งแวดล้อม อาการผิดปกติทางร่างกาย จึงก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ซึ่งการลงโทษมิได้เพื่อการแก้แค้นทดแทนอย่างเดียวแต่การลงโทษต้องมุ่งคุ้มครองสังคมด้วย ดังนั้นการลงโทษโดยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดจึงเกิดขึ้นเพราะการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับมาเป็นปกติก่อนกลับไปเข้าสังคมเป็นการป้องกันสังคมวิธีหนึ่ง เพราะถ้าหากลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวโดยมิได้มีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดก่อนปล่อยกลับคืนสู่สังคมย่อมมีแนวโน้มสูงมากที่บุคคลดังกล่าวจะกลับไปทำร้ายสังคมด้วยการกระทำความผิดซ้ำอีก

แนวความคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สร้างมุมมองใหม่เกี่ยวกับการสร้าง ความยุติธรรมว่าการที่รัฐมุ่งแต่การลงโทษไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความยุติธรรม การลงโทษเพียงแต่สร้างความรู้สึกสิ้นหวังชั่วขณะหนึ่งว่าความยุติธรรมเกิดขึ้นแล้ว<sup>๓๗</sup> ซึ่งความจริงไม่ใช่เช่นนั้น เพราะทุกฝ่ายยังมีได้ทางออกของปัญหาอย่างยั่งยืน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ความยุติธรรมจะบรรลุผลได้มิใช่ต้องกระทำบางสิ่งบางอย่างที่เป็นลบแก่ผู้กระทำความผิด แต่เมื่อกระทำบางสิ่งบางอย่างที่เป็นบวกแก่ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมต่างหาก...”

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีความประสงค์ที่จะทำให้สิ่งต่างๆกลับเข้าที่เข้าทางสู่ภาวะปกติ โดยตั้งคำถามว่าจะทำอะไรบ้างเพื่อแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเหล่านั้น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้านและตระหนักอยู่เสมอว่า ความเสียหายในแต่ละผิดที่เกิดขึ้นมีลักษณะเฉพาะและมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการแก้ไขและเยียวยาจึงต้องจัดทำให้มีความสอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งต่างจากกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันหรือที่เรียกว่า กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ที่เริ่มกระบวนการโดยตำรวจสอบสวนทำเรื่องส่งให้อัยการซึ่งทำในนามของรัฐในพิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่

<sup>๓๗</sup> เรื่องเดียวกัน , หน้า๒๖.

ฟ้อง หากสั่งฟ้องก็จะส่งต่อไปยังศาลซึ่งมีผู้พิพากษาเป็นผู้ทำการพิจารณาและทำคำพิพากษาซึ่งในการ  
ทำคำพิพากษาลงโทษจะถูกพิจารณาโดยยึดถือและคำพิพากษาฎีกาก่อนหน้ามากกว่าบนพื้นฐาน  
ความมีลักษณะเฉพาะในแต่ละคดี

โดยประเภทคดีที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์<sup>๓๘</sup> ปรากฏใน  
ต่างประเทศมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับความผิดเหล่านี้ คือ ความผิดที่เด็ก  
หรือเยาวชนเป็นผู้กระทำ ความผิดจากความรุนแรงในครอบครัว ความผิดอาญาต่อส่วนตัวหรือ  
ความผิดอาญาที่ยอมความได้ เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ความผิดฐานกระทำอนาจาร ที่  
ไม่ได้กระทำต่อเด็กหรือมีความรุนแรงประกอบการกระทำ ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานทำให้เสีย  
ทรัพย์ ความผิดฐานบุกรุกเป็นต้น หรือความผิดอาญาที่มีโทษเล็กน้อยหรือความผิดที่เกิดจากการ  
กระทำความผิดโดยประมาท ความผิดที่ผู้กระทำผิดและเหยื่อมีความสัมพันธ์กัน เช่น สามีภรรยาหรือ  
เป็นญาติกัน เป็นต้น เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในระยะสั้น ไม่สร้างตราบาปให้กับผู้กระทำ  
ความผิดและแก้ไขปัญหานักโทษล้นเรือนจำ

นอกจากนั้น ความผิดที่ปราศจากผู้เสียหาย(victimless crime) เช่น ยาเสพติด การพนัน  
ค้าประเวณี ทำแท้ง ก็สามารถนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ได้เช่นเดียวกัน  
โดยคดีประเภทนี้ในทางอาชญาวิทยาจัดว่าเป็นอาชญากรรมต่อมาตรฐานทางศีลธรรม เป็นการทำลาย  
สังคมทางอ้อม กระทบต่อครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด ซึ่งสามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิง  
สมานฉันท์ โดยมีสมาชิกครอบครัว ผู้กระทำผิด และชุมชนประชุมร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ของเจ้าหน้าที่  
รัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้<sup>๓๙</sup> เพราะผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม มีทั้งผู้เสียหายโดยตรงหรือ  
เหยื่ออาชญากรรมโดยตรง คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง  
หรือผู้ที่ถูกล่วงละเมิดและได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมายนั้น และผู้เสียหาย  
โดยอ้อม หมายถึงบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา  
มาตรา ๔ ๕ ๖ ซึ่งก็คือบุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าการกระทำนั้น

<sup>๓๘</sup> กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์, กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทางเลือกใหม่ สำหรับกระบวนการยุติธรรม  
ไทย(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕-๑๖.

<sup>๓๙</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๓.

จะมีได้เกิดขึ้นกับผู้กระทำโดยตรงก็ตาม เช่น ครอบครัว ญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิดของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งสามารถ บุคคลดังกล่าวจึงควรมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น<sup>๔๐</sup>

ในส่วนรูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีความแตกต่างกันออกไปแต่สามารถสรุปรูปแบบหลักๆได้ดังนี้<sup>๔๑</sup>

(๑) การไกล่เกลี่ย เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างเหยื่อกับผู้กระทำความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและอาสาสมัครทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเพื่อให้เหยื่อและผู้กระทำผิดได้มีโอกาสพูดคุยและผู้กระทำผิดได้รับฟังความต้องการและความเจ็บปวดของเหยื่อเพื่อที่จะแสดงความรับผิดชอบและเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยสร้างบรรยากาศการพูดคุยให้เหยื่อรู้สึกปลอดภัยพร้อมที่จะเปิดใจพูดคุยและทำแผนข้อตกลงระหว่างกันเพื่อสมานรอยร้าวและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

(๒) การประชุมกลุ่มครอบครัว ผู้เข้าประชุมประกอบด้วย เหยื่อ ผู้กระทำผิดและสมาชิกครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดของทั้งสองฝ่าย โดยสถานที่อาจจะเป็นของทางราชการหรือไม่ก็ได้ เช่น ในโรงเรียน โบสถ์ เพื่อให้ชุมชนและผู้มีส่วนร่วมได้มีโอกาสรับฟังและเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง และยังเป็นการเชื่อมโยงทุกฝ่ายทั้งเหยื่อ ผู้กระทำผิดครอบครัวและชุมชนมาร่วมรับฟังปัญหาและหาทางแก้ร่วมกันต่อไปในอนาคต

(๓) การพิจารณาแบบล้อมวง ผู้เข้าร่วมการพิจารณาแบบล้อมวงได้แก่ ผู้ที่เคยทำงานในภาครัฐในกระบวนการยุติธรรมเช่น ผู้พิพากษา ตำรวจ อัยการ คุมประพฤติ โดยสามารถทำได้ในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรม ทั้งก่อนและหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว ผู้กระทำผิดและผู้สนับสนุนผู้กระทำผิด เพื่อให้เหยื่อ ผู้สนับสนุนเหยื่อ เจ้าหน้าที่และชุมชนได้มีโอกาสพูดคุยกันอย่างเปิดเผยเพื่อหาทางเยียวยาและใช้ค่าเสียหายแก่ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบ อาจมีการใช้เครื่องมือสัญลักษณ์ประกอบการสนทนา เช่น ใช้ชุนนกเป็นสื่อผู้ที่ถือชุนนกจะเป็นผู้พูดโดยไม่มีการพูดขัดจังหวะและจะมีการส่งผ่านชุนนกไปเรื่อยๆรอบวง

<sup>๔๐</sup> จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, สังคมวิทยาอาชญากรรม, หน้า ๑๖๑.

<sup>๔๑</sup> สรุปความจาก สถาพร พันธมิตร, “บทบาทของผู้แทนในชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า ๔๙.

(๔) คณะกรรมการบูรณาการชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการเบี่ยงเบนคดีหรือการคุมประพฤติ คณะกรรมการประกอบด้วยผู้คนในชุมชน ผู้กระทำผิด เหยื่อ และผู้แทนจากกระบวนการยุติธรรมและอาจมีสมาชิกของผู้ร่วมกระทำความผิดในบางคดี โดยมีการพูดคุยกันก่อนที่คณะจะพิจารณาโทษโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สนับสนุนให้พลเมืองเป็นเจ้าของระบบยุติธรรม โดยมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและให้ชุมชนซึ่งมีความใกล้ชิดและเข้าใจอาชญากรรมมากที่สุดมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอาชญากรรม

จากประเด็นรูปแบบดังกล่าวจึงมีนักวิชาการส่วนใหญ่ยกย่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่าเป็นกระบวนการทางเลือกแทนการลงโทษและนิยามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทน โดยกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเกิดขึ้นเพื่อลดจุดอ่อนของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักซึ่งมีจุดอ่อน คือ หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นตัวแทนของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมิได้ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายอย่างรอบด้านเพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่ายอันจะลบล้างความรู้สึกไม่ดีต่างๆของแต่ละฝ่ายออกไปให้หมด

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับแนวคิดการบำบัดรักษาและฟื้นฟูมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มุ่งพิจารณาปัญหาอย่างรอบด้านทั้งในแง่ของตัวผู้กระทำความผิด ครอบครัวของผู้กระทำความผิด ชุมชน เพื่อที่จะหาทางออกให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน มากกว่าการมอบภาระให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งแก้ปัญหาอยู่ฝ่ายเดียว แต่ควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ เช่น ครอบครัวของผู้กระทำความผิดเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดรักษาแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงริเริ่มแนวคิดที่ใช้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมาใช้แทนที่จะมุ่งอยู่กับการลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว

การเปิดทางเลือกให้มีการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้แสดงถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกระทำความผิดของตน การที่ผู้กระทำความผิดเข้าโปรแกรมการฟื้นฟูบำบัดรักษาโดยพยายามควบคุมตนเองเพื่อให้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นผลดีในระยะยาวทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิดเองต่อสังคมและต่อเหยื่อ

การที่ผู้กระทำความผิดแสดงความจำนงในการเข้ารับการบำบัดรักษาและพยายามควบคุมตนเองให้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสำเร็จผล ทำให้แนวโน้มของที่จะการกระทำความผิดซ้ำลดลง เพราะเจตจำนงอันแน่วแน่และความยากลำบากในการผ่านการบำบัดรักษาทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องการที่จะกระทำผิดซ้ำ

นอกจากนั้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ยังมุ่งที่จะจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิดให้กลับกลายเป็นคนดีก่อนที่จะส่งกลับคืนสู่สังคมซึ่งการจัดหาทรัพยากรดังกล่าวรวมทั้ง การให้ความรู้ผู้กระทำความผิดผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ผู้กระทำความผิด จะเข้าถึงข้อมูลและความรู้ที่จำเป็นที่จะทำให้เขาออกจากวงจรการกระทำความผิดได้อันจะทำให้สิ่งเลวร้ายได้สิ้นสุดอย่างแท้จริงและผู้กระทำความผิดกลับไปเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สังคม และประเทศต่อไป

### ๓.๓ การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

นิยามความหมายยาเสพติดมีอยู่หลายนิยามด้วยกัน เช่น ยาเสพติด<sup>๔๒</sup> คือ ยา สาร หรือ วัตถุใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าโดยวิธีใดก็ตาม แล้วก่อให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจที่สำคัญ คือ เกิดอาการพึ่งยานั้นทั้งทางร่างกายและจิตใจจนไม่สามารถเป็นอิสระจากยาดังกล่าวได้ และต้องเพิ่มปริมาณของยาที่เสพมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากผู้เสพจะเริ่มมีอาการติดยา นอกจากนั้นเมื่อหยุดยาจะมีอาการข้างเคียงเกิดขึ้น และทำให้สุขภาพทั่วไปทรุดโทรมจากการเสพยานั้น

ยาเสพติด ตามนิยามองค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO)<sup>๔๓</sup> คือ ยา สาร หรือวัตถุใดก็ตามที่นำเข้าสู่ร่างกายด้วยวิธีกิน สูด ดม หรือวิธีอื่น ๆ วิธีใดวิธีหนึ่งติดต่อกันช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วจะเกิดผลต่อร่างกายผู้นั้น ๔ ประการ คือ

<sup>๔๒</sup> สาธารณสุข, กระทรวง. กรมการแพทย์, การค้นหาผู้เสพติดยาใหม่เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา โดยอาสาสมัครกระทรวงสาธารณสุข(สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติ, ๒๕๕๕), หน้า ๓.

<sup>๔๓</sup> ยุติธรรม, กระทรวง. กรมคุมประพฤติ, ความรู้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ กรมพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม เอกสารหมายเลข๔/๒๕๔๖. หน้าที่ ๑.



(๑) เมื่อใช้ยาเสพติดแล้วต้องการอย่างแรงกล้าที่จะใช้สารนั้นอีก และเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ

(๒) เมื่อใช้ยาเสพติดแล้วต้องเพิ่มปริมาณการใช้ยาเสพติดมากขึ้นเรื่อยๆ

(๓) เมื่อหยุดใช้แล้วจะเกิดอาการอดยาหรืออาการอยากยา โดยแสดงออกมามีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น อ่อนเพลีย ง่วงหวาย อาเจียน น้ำมูกน้ำตาไหล ทุรนทราย คลุ้มคลั่ง ขาดสติโมโห ฉุนเฉียว เป็นต้น

(๔) เมื่อใช้ยาเสพติดไปนานๆจะทำให้สุขภาพของผู้เสพทรุดโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้ร่างกายมีโรคแทรกซ้อนและทำให้เกิดอาการทางจิตและประสาท

โดยสรุปความหมายของ ยาเสพติด คือ สารใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นสารที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าทางใดก็ตามแล้วออกฤทธิ์ต่อร่างกายและจิตใจจะทำให้เกิดสารเสพติดได้ หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวันหรือวันละหลายๆครั้งและเกิดอาการ คือ เกิดการติดยาหรือต้านยา ต้องใช้สารนั้นในปริมาณสูงขึ้นเพื่อให้ได้ฤทธิ์เท่าเดิม เกิดอาการขาดยา ถอนยา หรืออยากยา เมื่อใช้สารนั้นเท่าเดิม ลดลงหรือหยุดใช้ ต้องพยายามทุกวิธีทางในการนำสารนั้นมาใช้ให้ได้ และก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

จากความหมายดังกล่าวทำให้เห็นพิษร้ายและปัญหาของยาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐพยายามแก้ไข โดยรัฐมองว่าผู้เสพยาคือผู้ป่วย ส่วนผู้ค้าคือผู้กระทำความผิดสำคัญที่รัฐจะต้องนำตัวมาลงโทษ ผู้ติดยาเสพติดจึงเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐพยายามทำการแก้ไขฟื้นฟู เช่นเดียวกับผู้ติดการพนัน เพียงแต่ผิดในผิดผู้ติดยาเสพติดมีรูปแบบการตรวจสอบว่าผู้ใดมีอาการติดยาเสพติดแตกต่างจากกรณีผู้ติดการพนัน

### ๓.๓.๑ อาการติดยาเสพติด<sup>๔๔</sup>

<sup>๔๔</sup>สถาบันธัญญารักษ์, คู่มือสำหรับเครือข่ายอาสาสมัครช่วยผู้ติดยา สำหรับประชาชน.(สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ป.ป.ส)), หน้า ๑๘.

การติดยาเสพติด คือ ความต้องการยาเสพติดที่ต้องแสวงหายาเสพติด แม้ว่าจะเกิดผลเสียแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสังคม แต่ก็ยังคงใช้ยาเสพติดเพื่อสนองความต้องการของร่างกาย<sup>๕๕</sup> โดยมีลักษณะอาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และพฤติกรรมดังนี้<sup>๕๖</sup>

(๑) สุขภาพทรุดโทรม ซึ่งเป็นโทษโดยตรงของสิ่งเสพติดต่อร่างกาย เช่น ร่างกายซูบผอม ริมฝีปากเขียวช้ำแห้งแตก ปวดศีรษะเป็นประจำ ร่างกายไม่มีพลังกำลังเรี่ยวแรง มีร่องรอยการเสพยาเสพติดให้เห็นบริเวณแขน หรือบริเวณสะโพกและหัวไหล่ มีรอยแผลซ้ำเป็นจ้ำๆ มีรอยแผลเป็นที่ท้องแขน เป็นรอยกรีดด้วยของมีคมตามขวาง ซึ่งเกิดจากการทำร้ายตนเอง นิ้วมือนิ้วมือคราบเหลืองสกปรก ผิวหนังหยาบกร้านเป็นแผลพุพอง อาจมีน้ำหนอง น้ำเหลือง คล้ายโรคผิวหนัง ใบหน้าคล้ำโดยเฉพาะบริเวณโหนกแก้มและหน้าผาก เป็นต้น

(๒) ควบคุมพฤติกรรมตนเองไม่ได้ โดยมีอารมณ์ฉุนเฉียวหรือในทางกลับกันอาจเจ็บบขริ่ม ผิดปกติ จึงมักพบผู้เสพยาเสพติดชอบทะเลาะวิวาทและทำร้ายผู้อื่น หรือในทางกลับกัน แยกตัวอยู่คนเดียวและหนีหน้าออกจากพรรคพวก ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมหรือบางรายจะมีลักษณะของความวิตกกังวล ซึมเศร้า

(๓) ผู้ติดยา มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านผลการเรียน ถ้าผู้เสพติดเป็นนักเรียนมักพบว่าไม่สมารถกับการเรียนน้อยลงหรือไม่มีเลย แต่ถ้าเป็นวัยทำงานจะพบว่าผู้ติดยาจะทำงานน้อยลงหรือไม่ยอมทำงานเลยตามแต่ละผิดไป เนื่องจากหมกมุ่นอยู่กับยาเสพติด

(๔) มีการติดต่อกับเพื่อนแปลกๆใหม่ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกติดยาเสพติดเหมือนกันและมักมีพฤติกรรมกระเทียวกลางคืน มีการดื่มสุรา สูบบุหรี่ประกอบด้วย

<sup>๕๕</sup> ยุติธรรม, กระทรวง. กรมคุมประพฤติ, ความรู้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕. กรมพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม เอกสารหมายเลข๔/๒๕๔๖. หน้าที่ ๔๐.

<sup>๕๖</sup> สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, รูปแบบการบำบัดรักษายาเสพติด (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๗), หน้าที่ ๗.

(๕) มีลัษณมคมในหรือมักอยู่ในที่ลับตาคน อาจเพื่อการชุกซ่อนหรือเสพยา มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติด เช่น กระจกฉีดยา เข็ม กระจกตาตะกั่ว ซากไม้ขีดไฟ หรือมีภาชนะบรรจุยาเสพติด เช่น กระจกห่อ หลอดยาเสพติด เป็นต้น

(๖) มีปัญหาทางการเงิน โดยขอเงินจากผู้ปกครองจำนวนเพิ่มขึ้นหรือยืมเงินจากเพื่อนฝูงเสมอ เพื่อซื้อยาเสพติด บางรายจะมีพฤติกรรมลักขโมยของเล็กๆน้อยๆในบ้านของตนเอง เพื่อนบ้านหรือเพื่อนในโรงเรียนเพื่อหาเงินไปซื้อยาเสพติด

### ๓.๓.๒ สาเหตุของการติดยาเสพติด<sup>๔๗</sup>

สาเหตุของการติดยาเสพติดนั้น อาจเกิดขึ้นได้ทั้งปัจจัยภายนอกนำไป เช่น เพื่อนชักชวนให้เสพหรือถูกหลอกให้เสพหรือครอบครัแตกแยก อาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติดหรืออาจเกิดจากปัจจัยภายใน เช่น ทศนคติที่ว่าลองครั้งเดียวไม่ติด ใช้ยาเสพติดอันเนื่องมาจากความต้องการลดความเจ็บปวดทางกาย และเมื่อใช้ในปริมาณที่ไม่เหมาะสมก็เกิดอาการติดได้ โดยสรุปสาเหตุของการติดยาเสพติดมีดังนี้ คือ

(๑) การถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ ทำให้มีแนวโน้มในการใช้สารเสพติดมากกว่าผู้อื่น

(๒) โรคทางจิตประสาท เช่น โรควิตกกังวล โรควิตกกังวล ย้ำคิดย้ำทำ มีบุคลิกภาพแบบพึ่งพา ก้าวร้าว จึงทำให้หาทางออกโดยการใช้อยาเสพติด

(๓) ความจำกัดทางสติปัญญา เช่น ปัญญาอ่อน ทำให้เป็นเหยื่อ ถูกชักจูงให้ทดลองได้ง่ายจากผู้จำหน่ายยาเสพติดหรือผู้ที่ต้องการหาประโยชน์จากยาเสพติด หรือความจำกัดทางสติปัญญาดังกล่าวทำให้มีความเชื่ออย่างผิดๆว่า ยาเสพติดสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้

(๔) ความพิการทางร่างกาย เกิดปมด้อย และทุกข์ใจ จึงใช้สารเสพติดเพื่อที่จะหนีความทุกข์

<sup>๔๗</sup> สถาบันธัญญารักษ์, คู่มือสำหรับเครือข่ายอาสาสมัครช่วยผู้ติดยาสำหรับประชาชน, หน้า ๔๓.

(๕) โรคทางร่างกายโดยเฉพาะความเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น ถูกผ่าตัด เป็นโรคประสาท เป็นหืด เป็นนิ่วในไต เนื่องจาก ประสบอุบัติเหตุอย่างร้ายแรง หรือมีบาดแผลฉกรรจ์ จึงใช้ยาเสพติดเพื่อระงับอาการทรมานดังกล่าวและเกิดอาการติดสารเสพติดในภายหลัง

(๖) ขาดความรักในครอบครัว ขาดความผูกพันและความอบอุ่นในวัยเด็กจึงทำให้จิตใจแข็งกระด้าง แต่ในส่วนลึกของจิตใจยังต้องการความรักจึงต้องหากายนอกครอบครัวในรูปแบบต่างๆ จนนำไปสู่การใช้สารเสพติด

(๗) การเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง กล่าวคือ พ่อแม่มีบุตรตั้งแต่อายุยังน้อย จึงขาดความรับผิดชอบ ขาดความเข้าใจในการเลี้ยงดูและมีการเล่นการพนันหรือการใช้ยาเสพติดประกอบกันในครอบครัว ทำให้เด็กขาดมโนธรรมไม่สามารถแยกผิดถูกได้

(๘) มีความใกล้ชิดกับสารเสพติด เช่น บุคลากรทางการแพทย์หรือผู้ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการใช้สารเสพติดเป็นประจำเป็นบุคคลที่เข้าใจสรรพคุณของยาเหล่านั้น สามารถหยิบใช้ได้ง่าย เมื่อมีความไม่สบายใจเล็กน้อยๆ เช่น หงุดหงิด นอนไม่หลับ หรือกลุ่มใจ ก็หันมาใช้ยาเหล่านี้ จะช่วยได้ในระยะแรก แต่ถ้าใช้บ่อยๆก็จะกลายเป็นคนติดยาไปในที่สุด<sup>๔๘</sup>

กล่าวโดยสรุป สาเหตุสำคัญของการติดยาเสพติดให้โทษ เกิดจากปัจจัย ๒ ประการ คือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของผู้ติดยาเสพติดให้โทษนั่นเอง ดังนั้นการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษจึงจำเป็นต้องแก้ไขที่ตัวผู้ติดยาเสพติดให้โทษเป็นสำคัญ คือ การบำบัดรักษาโดยการช่วยให้ผู้ติดยาเสพติดให้โทษเลิกเสพยาเสพติดให้โทษและสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ การบำบัดรักษาจึงมีความสำคัญเท่ากับหรือมากกว่าการลงโทษ<sup>๔๙</sup>

<sup>๔๘</sup>วินัย พิงวิวัฒน์กุล, เอกสารประกอบคำบรรยาย ยาเสพติดให้โทษและการตรวจพิสูจน์(เอกสารส่วนหนึ่งของการเสนอผลงานทางวิชาการในการปรับเลื่อนตำแหน่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ สบ๔, ๒๕๕๐), หน้า ๘.

<sup>๔๙</sup>วีรช เมฆอรุณทัช, “มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา๔๙,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๕.

### ๓.๓.๓ การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

ระบบการบำบัดรักษา<sup>๕๐</sup> หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนในการรักษาผู้ติดยาเสพติดให้หายจากการติดยาเสพติดทั้งกายและจิตใจ ซึ่งการบำบัดรักษามีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ (Pre-admission) การถอนพิษยาเสพติด หรือการบำบัดอาการ (Detoxification) การฟื้นฟูสมรรถภาพ(Rehabilitation) และการติดตามผล (Follow up and After-care) ในส่วนระบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในปัจจุบัน สามารถแยกได้เป็น ๓ ระบบดังนี้<sup>๕๑</sup>

#### ๑. ระบบสมัครใจ

เป็นกรณีเสพยาเสพติดที่มีความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษตามมาตรา ๙๑ โดยผู้เสพยาเสพติดได้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาไม่ว่าจะเป็นสถานพยาบาลของรัฐหรือหน่วยงานใดของเอกชนก่อนถูกจับกุม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือตำรวจ การบำบัดรักษาในระบบนี้มี ๒ แบบ คือ<sup>๕๒</sup>

(๑) แบบผู้ป่วยใน เป็นการบำบัดรักษาโดยผู้ติดยาเสพติดจะต้องอยู่รับการบำบัดรักษาภายในสถานพยาบาลทั้งกลางวันและกลางคืนตลอดระยะเวลาที่ให้การบำบัดและจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของสถานพยาบาลที่ให้การบำบัดซึ่งหากฝ่าฝืนกฎระเบียบของสถานพยาบาล ผู้ซึ่งควบคุมดูแลการบำบัดรักษาหรือแพทย์มีอำนาจเพิกขุดิการบำบัดรักษาและให้ออกไปจากสถานพยาบาล<sup>๕๓</sup>

(๒) ผู้ป่วยนอก การบำบัดรักษารูปแบบนี้เป็นการที่ผู้ติดยาเสพติดเข้าขอรับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด โดยการเข้าไปรับประทายาบำบัดอาการติดยาเสพติดจากโรงพยาบาลหรือหน่วยงานต่างๆไม่ว่าเป็นของรัฐหรือเอกชน โดยไม่ต้องเข้าไปอยู่ประจำในสถานพยาบาล ผู้ป่วยมารับ

<sup>๕๐</sup> สุวิทย์ เศวตสุนทร, “การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยการคุมประพฤติ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๒๐.

<sup>๕๑</sup> ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด, ระบบการบำบัดรักษายาเสพติดในไทย[ออนไลน์], ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ : แหล่งที่มา [http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com\\_content&view=article&id=1132:2555-02-22-03-m-s&catid=183:2555-02-21-07-m-s&Itemid=237](http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=1132:2555-02-22-03-m-s&catid=183:2555-02-21-07-m-s&Itemid=237)

<sup>๕๒</sup> สถาบันธัญญารักษ์, คู่มือสำหรับเครือข่ายอาสาสมัครช่วยผู้ติดยา สำหรับประชาชน, หน้า ๘-๙.

<sup>๕๓</sup> สุวิทย์ เศวตสุนทร, “การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยการคุมประพฤติ,” หน้า ๒๐.

การรักษาแบบไปกลับไม่ค้างคืนตามแต่จะมีการนัดเป็นครั้งๆไป หรือในบางครั้งผู้ป่วยก็จะขอยาซึ่งใช้บำบัดอาการติดยาเสพติดไปปรับปรุทานเอง

๒. ระบบบังคับบำบัด เป็นกรณีถูกจับกุมโดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในข้อหาเสพเป็นข้อหาหลักแล้ว และมีการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ มีผลการตรวจพิสูจน์เป็นผู้ติดยาเสพติด ไม่ว่าจะถูกจับกุมในข้อหาเมียเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง มียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จำหน่ายยาเสพติดและเมียเสพติดไม่เกิน ๕ หน่วยการใช้ ๕ เม็ด บุคคลดังกล่าวต้องเข้าระบบการบังคับบำบัด

๓. ระบบต้องโทษ กล่าวคือ มียาเสพติดเกิน ๕ หน่วย เป็นการใช้หรือถูกจับข้อหาอื่นไม่เกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ระหว่างการดำเนินคดีข้อหาอื่น หรือ อยู่ระหว่างรับโทษข้อหาอื่น หากมีการตรวจ พิสูจน์พบว่าเป็นผู้เสพยาเสพติดก็ต้องบำบัดรักษาในระบบต้องโทษ โดยเป็นการบำบัดในพื้นที่เรือนจำที่อยู่ในขณะต้องโทษนั่นเอง

การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ประกอบด้วยขั้นตอนหลักๆ ๔ ขั้นตอน<sup>๕๔</sup>

(๑) ขั้นการเตรียมการก่อนรักษา (Pre-admission) เป็นการเตรียมพร้อมเพื่อให้ผู้ติดยาได้มีโอกาสเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ และสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้ติดยาเห็นความสำคัญของการเข้ารับการรักษา เข้าใจวิธีการรักษา ยอมรับความจริงว่ายาเสพติดมีโทษร้ายแรง โดยการเตรียมการก่อนการรักษานี้มีใช่เพียงแต่ความพร้อมของผู้ติดยาอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงการเตรียมความพร้อมของครอบครัวผู้ติดยา เพื่อให้คอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในการรักษาด้วย เพราะครอบครัวจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ติดยาในทุกขั้นตอน กิจกรรมต่างๆในขั้นตอนนี้ เช่น การสัมภาษณ์ประวัติ การตรวจร่างกายการสำรวจข้อมูลเพื่อพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

(๒) ขั้นการบำบัดรักษาด้วยยา (Medication) เป็นการบำบัดอาการขาดยาและภาวะแทรกซ้อนจากยาเสพติดเพราะผู้ป่วยระยะนี้จะต้องหยุดเสพยาจึงอาจมีอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น

<sup>๕๔</sup>สถาบันธัญญารักษ์, คู่มือสำหรับเครือข่ายอาสาสมัครช่วยผู้ติดยา สำหรับประชาชน, หน้า๑.

เช่น หงุดหงิดกระวนกระวาย หรือ อาจมีอาการทางจิตเช่น หูแว่ว ประสาทหลอน ดังนั้นในช่วงระยะนี้ การได้รับการดูแลโดยสถานบำบัดอย่างใกล้ชิดจึงมีความสำคัญมาก

(๓) **ขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ (Rehabilitation)** เป็นการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยการใช้ความรู้ทางด้านจิตวิทยา การสร้างกำลังใจ การสร้างสมาธิให้เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถที่จะรู้จักหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธสิ่งเสพติด และการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเพื่อกลับคืนสู่สังคม ดังนั้นผู้ป่วยระยะนี้ โดยหลักจะสามารถเลิกยาได้แล้วแต่กลับมาเน้นเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพนั่นเอง กิจกรรมในขั้นตอนนี้ เช่น ชุมชนบำบัด เป็นต้น

(๔) **ขั้นการติดตามรักษา (Follow up or Aftercare)** เป็นขั้นตอนหลังจากที่ผู้ติดยาได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว ผู้ติดยาต้องกลับคืนสู่ชุมชน ซึ่งการติดตามการรักษาในขั้นนี้จะติดตามช่วยเหลือ ให้ผู้ติดยาที่หายแล้วสามารถอยู่ในสังคมได้ตามปกติ โดยไม่ต้องพึ่งยาอีกต่อไป เช่น การเยี่ยมเยียน การนัดพบพูดคุยเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางที่จะพอช่วยเหลือได้ เป็นต้น<sup>๕๕</sup> โดยการติดตามแบ่งออกๆได้เป็น<sup>๕๖</sup> การติดตามโดยตรง คือ ผู้ติดตามผลได้พบกับผู้ป่วยโดยตรงทำให้สามารถซักถามผลการบำบัดได้อย่างลึกซึ้ง พร้อมกับการตรวจสอบสารเสพติดได้ ให้คำแนะนำช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้โดยตรง เช่น นัดผู้ป่วยมาพบที่สถานพยาบาลตามกำหนด การเยี่ยมเยียนผู้ป่วยที่บ้าน ส่วนการติดตามผลทางอ้อม คือ ผู้ติดตามไม่ได้พบผู้ป่วยโดยตรงแต่เป็นการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ การพูดทางโทรศัพท์ การติดต่อผ่านทางบุคคลที่ ๓ เป็นต้น

จากขั้นตอนทั้งหมดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีหลายขั้นตอนและแต่ละขั้นตอนล้วนมีความสำคัญอย่างที่จะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไปไม่ได้ หากต้องการแก้ไขปัญหาผู้ติดยาเสพติดอย่างยั่งยืนไม่ให้เกิดกลับไปอยู่ในวงจรการติดยาเสพติดอีก

<sup>๕๕</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑-๒.

<sup>๕๖</sup> ยุติธรรม, กระทรวง. กรมคุมประพฤติ, ความรู้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ (กรมพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม เอกสารหมายเลข๔/๒๕๔๖), หน้าที่ ๔๒.

### วิธีตรวจสอบสารเสพติดในปัจจุบัน<sup>๕๗</sup>

การตรวจพิสูจน์ยาเสพติดในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบมีความยุ่งยากมากน้อยแตกต่างกันไป<sup>๕๘</sup>

วิธีตรวจพิสูจน์ประการแรก คือ การเก็บเลือด มักนิยมเก็บร่วมกับการเก็บปัสสาวะในผิดที่เกิดอุบัติเหตุแต่มีข้อเสีย คือ การเก็บเลือดมีกระบวนการที่มีความยุ่งยากและไม่สามารถตรวจหาสารเสพติดภายหลังจากการเสพยาระยะเวลาหนึ่ง จะสามารถตรวจพบเฉพาะหลังจากเสพยาในระยะเวลาไม่นานนัก เนื่องจากยาเสพติดจะอยู่ในกระแสเลือดเพียงระยะเวลาสั้นๆเท่านั้น

วิธีตรวจพิสูจน์ประการต่อมา คือ การเก็บเส้นผม ซึ่งในปัจจุบันวิธีการนี้ยังอยู่ในขั้นพัฒนาข้อเสีย คือ เป็นวิธีการที่ต้องมีกระบวนการเก็บเพื่อการตรวจพิสูจน์ แต่มีข้อดี คือ สามารถตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดที่ตกค้างได้เป็นระยะเวลานานกว่าการตรวจจากปัสสาวะ

วิธีการตรวจพิสูจน์ประการต่อมา คือ การตรวจปัสสาวะ โดยวิธีที่เป็นที่นิยมและมีความสะดวกมากที่สุดในปัจจุบัน ด้วยเหตุที่สารเสพติดทุกชนิดเมื่อเสพยาเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าวิธีการกิน สูบ หรือสูดดมควัน สารเสพติดเหล่านี้จะถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือด หลังจากนั้นประมาณ ๒ ถึง ๓ ชั่วโมง จะถูกขับถ่ายออกจากร่างกายทางปัสสาวะในปริมาณที่สามารถตรวจพบได้ โดยการขับถ่ายจะดำเนินไปเรื่อยๆนานเป็นเวลาหลายวันหรือหลายสัปดาห์ ขึ้นอยู่กับสภาวะร่างกายของแต่ละคน ปริมาณและชนิดของสารที่เสพยา การตรวจสารเสพติดในร่างกาย จึงนิยมตรวจจากปัสสาวะ

### การตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในปัสสาวะ

เมื่อพิจารณาระบบบังคับบำบัด เมื่อปรากฏว่ามีผู้ต้องหากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปยังศาล เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติดตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยระบบ

<sup>๕๗</sup> สถาบันธัญญารักษ์, คู่มือสำหรับเครือข่ายอาสาสมัครช่วยผู้ติดยา สำหรับประชาชน, หน้า ๓๓.

<sup>๕๘</sup> ยุติธรรม, กระทรวง. กรมคุมประพฤติ, ความรู้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕(กรมพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม เอกสารหมายเลข๔/๒๕๔๖), หน้าที่ ๑๐.



ดังกล่าวมองว่าผู้เสพ คือ ผู้ป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจประเภทหนึ่ง ซึ่งควรต้องส่งตัวไปบำบัดรักษา  
ยังสถานฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อทำการรักษา มิใช่การควบคุมตัวเพื่อลงโทษเหมือนกรณีดำเนินคดี  
ตามปกติ

การตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในปัสสาวะ<sup>๕๙</sup>

(๑) การตรวจปัสสาวะขั้นแรก เป็นการตรวจโดยเจ้าพนักงานทั่วไป เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ  
หรือ ผู้ออกตรวจนอกสถานที่ซึ่งการตรวจดังกล่าว โดยใช้ชุดตรวจสำเร็จรูป

(๒) การตรวจปัสสาวะขั้นที่สอง เป็นการตรวจที่รับรองผลตรวจโดยเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ  
โดยใช้หลักอิมมูโนวิทยา (Immunology) เป็นการศึกษาวิเคราะห์จากภูมิคุ้มกันโดยปกติเป็นการตรวจ  
โดยโรงพยาบาลอำเภอ

(๓) การตรวจปัสสาวะขั้นที่สาม เป็นการตรวจยืนยันด้วยวิธีการทางห้องปฏิบัติการของ  
โรงพยาบาลจังหวัด โดยจะดำเนินการตรวจกรณีผู้ต้องหาไม่มียาเสพติดและให้การปฏิเสธการเสพยา  
เสพติด ซึ่งสามารถใช้ประกอบการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนหรือการดำเนินการตาม  
พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พุทธศักราช ๒๕๔๕

ตามระเบียบคณะกรรมการการฟื้นฟูด้วยการตรวจพิสูจน์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพ  
ติต การควบคุมตัว และการปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์และผู้เข้ารับการฟื้นฟู พุทธศักราช  
๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ ซึ่งให้เจ้าหน้าที่ประเมินผลทางด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพสังคมของผู้เข้ารับการ  
ตรวจพิสูจน์ โดยให้คณะกรรมการพิจารณาผลการตรวจโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

๑) ผลการตรวจพิสูจน์ร่างกายและจิตใจ

๒) ผลการตรวจหายาเสพติดทางห้องปฏิบัติการ

๓) ผลการตรวจสภาพทางสังคมและสภาพแวดล้อมของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เพื่อประเมิน  
ตัวผู้เสพยาเสพติดเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการบังคับบำบัด

<sup>๕๙</sup>สถาบันธัญญารักษ์, คู่มือสำหรับเครือข่ายอาสาสมัครช่วยผู้ติดยา สำหรับประชาชน, หน้า ๓๔.

การตรวจปัสสาวะในร่างกาย มีการตรวจ ๒ ขั้นตอน<sup>๖๐</sup> คือ

(๑) การตรวจกรองขั้นต้น เป็นการตรวจหาสารเสพติดเป็นกลุ่ม ไม่สามารถระบุชื่อยาแต่ละชนิดในกลุ่มได้ เช่น กลุ่มแอมเฟตามีน เมื่อตรวจพบจะไม่สามารถแยกออกได้ว่า ผู้รับการตรวจใช้ยาบ้า ยาไอ หรือยาลดความอ้วน

(๒) การตรวจยืนยัน เป็นวิธีที่มีความละเอียดสูง คือ สามารถตรวจหาสารเสพติดที่มีปริมาณน้อยๆได้และมีความจำเพาะสูงสามารถระบุชื่อยาหรือสารเสพติดแต่ละประเภทออกมาได้อย่างชัดเจน

การตรวจปัสสาวะที่ต้องการตรวจหาสารเสพติดจะต้องทำการตรวจกรองขั้นต้นก่อนทุกราย หากรายใดตรวจกรองขั้นต้นแล้ว ไม่พบสารเสพติดใด สามารถรายงานผลได้ว่า “ไม่พบ”

การตรวจสารเสพติดในร่างกายบอกได้ดังนี้ คือ ผู้รับการตรวจได้ใช้สารเสพติดตัวที่พบไม่นานก่อนเก็บปัสสาวะ

การตรวจไม่พบสารเสพติดในร่างกายบอกได้ดังนี้ คือ ผู้รับการตรวจสารไม่ได้ใช้สารเสพติดที่ตรวจ หรือ ผู้รับการตรวจใช้สารเสพติดตัวที่ตรวจก่อนได้รับปัสสาวะหลายวันจนปริมาณสารเสพติดที่ค้างอยู่ในปัสสาวะเหลือน้อยจนตรวจไม่พบ

### ๓.๓.๓.๑ มาตรการตามกฎหมายอาญาในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

มาตรการในประมวลกฎหมายอาญา<sup>๖๑</sup>

มาตรการในกฎหมายอาญาและการใช้อำนาจของศาล ในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการกระทำความผิด ผ่านทางประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ วรรคแรก “...เมื่อศาลได้คำนึงถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น....”

<sup>๖๐</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>๖๑</sup> สุวิทย์ เสวตสุนทร, “การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยการคุมประพฤติ,” หน้า ๓๗.

จากบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว ให้อำนาจศาลในการสั่งให้พนักงานคุมประพฤติ ทำการสืบเสาะพินิจเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวเพื่อจำแนกผู้กระทำความผิด ประกอบด้วยเกณฑ์ข้อเท็จจริงทางด้านคดี

(๑) ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในความผิดซึ่งมีโทษจำคุก

(๒) ในความผิดที่กระทำลงนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี

(๓) ผู้กระทำความผิดต้องไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนหรือกรณีเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนต้องเป็นโทษที่ได้กระทำความผิดโดยประมาทหรือลหุโทษ

เกณฑ์ด้านข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย โดยพิจารณาถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งสองเกณฑ์ดังกล่าวนำไปสู่การจำแนกผู้กระทำความผิดว่าสามารถรอลงโทษได้หรือไม่ และเมื่อศาลสามารถจำแนกผู้กระทำความผิดได้แล้ว ศาลก็สามารถวางแนวทางแก้ไขผู้กระทำความผิดโดยกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เช่น การใช้วิธีการคุมประพฤติกับจำเลย โดยมีเงื่อนไขให้จำเลยไปรายงานตัวเป็นครั้งคราวต่อพนักงานคุมประพฤติ นอกจากนั้นตามมาตรา ๕๖ (๔) ศาลสามารถจะกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติด ณ สถานที่ และตามระยะเวลาที่ศาลจะกำหนดด้วย

เมื่อศาลพิพากษาให้รอลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไป โดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่สั่งกักขังเพื่อการบำบัดรักษาแต่อย่างใด

ในกรณีที่จำเลยไม่ยอมเข้ารับการบำบัดรักษาก็ถือว่าเป็นผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ เท่านั้น ศาลสามารถตักเตือนผู้กระทำความผิดหรือกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งได้รอไว้นั้นก็ได้

มาตรา ๔๙ “ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอลงโทษ หรือรอลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าหรือรอลงโทษบุคคลใด ถ้าศาล เห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพยาเป็น อาชญา หรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพยา ยาเสพติดให้โทษ อย่างหนึ่งอย่างใด หรือ

ทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษหรือ วันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรก ไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๙ ได้กำหนดมาตรการการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ในเรื่อง การควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลซึ่งหมายถึง การควบคุมบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตใจให้อยู่ในสถานพยาบาลเพื่อการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายให้เป็นปกติก่อนที่จะกลับเข้าสู่สังคม<sup>๖๒</sup> โดยมุ่งใช้บังคับผู้ติดยาเสพติดให้โทษให้การบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษอย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลผู้ติดยาเสพติดศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒ ปีนับแต่วันพ้นโทษหรือ วันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้ซึ่งผลที่ตามมาปรากฏอยู่ในมาตรา ๔๙ วรรค ๒ คือ หากผู้ติดยาเสพติดดังกล่าวในวรรคแรก ไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกิน ๒ ปีก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลไม่ค่อยใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา ๔๙ นี้มากนัก เพราะติดปัญหาเรื่องการตีความถ้อยคำในทวิบทัยไม่สอดคล้องกัน ในประเด็นที่ต้องให้ผู้ติดยาเสพติดฝ่าฝืนคำสั่งศาลตามวรรคแรกก่อนหรือไม่จึงสามารถใช้มาตรการตามวรรคสองได้<sup>๖๓</sup>

วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนด

การห้ามเข้าเขตกำหนด คือ การห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ใน คำพิพากษา ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕

<sup>๖๒</sup>ณรงค์ ใจหาญ,คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคหนึ่งว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า ๑๑๙.

<sup>๖๓</sup>วิรัช เมฆอรุณทัย, “มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา๔๙,”

มาตรา ๔๔ “ห้ามเข้าเขตกำหนด คือ การห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ใน คำพิพากษา”

มาตรา ๔๕ “เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด และศาลเห็นสมควร เพื่อความปลอดภัยของ ประชาชนไม่ว่าจะมีคำขอหรือไม่ ศาลอาจสั่ง ในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้น เข้าเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี”

วิธีการนี้แต่เดิมเป็นโทษสถานหนึ่งในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๒ ๒๔ ๒๕<sup>๖๔</sup> เขต กำหนดในที่นี้ อาจเป็นท้องที่ จังหวัด ตำบล อำเภอ หรือกำหนดขอบเขตให้กว้างหรือแคบกว่านั้นก็ได้ หรือ เพียงแต่สถานที่แห่งเดียวหรือหลายแห่งประเภทใดประเภทหนึ่งก็ได้ เช่น ห้ามไม่ให้กลับเข้าไปสู่ ท้องที่ที่กระทำความผิด หรือท้องที่ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการกระทำความผิด สถานที่ที่กำหนด ได้แก่ สถานที่ใด ๆ ก็ได้ซึ่งแคบกว่าท้องที่ เช่น โรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้า บาร์ ไนท์คลับ สถานีรถไฟ ร้านขายสุรา สถานที่เล่นการพนัน สถานที่ที่มีการลักลอบขายยาเสพติดชุมชน เป็นต้น

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๕ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่จะขอให้ศาลสั่ง ห้ามเข้าเขต กำหนดได้ดังต่อไปนี้

(๑) ความผิดที่กระทำแล้ว ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดโดยอาศัยสถานที่เป็นที่ประกอบการกระทำ ความผิด หรือหากให้เข้าไปในสถานที่นั้นอีกก็อาจจะก่อการกระทำความผิดขึ้นซึ่งเป็นภัยต่อความปลอดภัย ของประชาชน เช่น นายขาวชอบเข้าไปซื้อและเสพยาเสพติดเสพในชุมชนแออัดที่หนึ่งทุกครั้ง เพื่อ ป้องกันไม่ให้ นาย ข .ได้มีโอกาสทำความผิดขึ้นอีก จึงควรขอให้ศาลสั่ง ห้ามเข้าเขตกำหนดคือชุมชน แออัดดังกล่าวได้

(๒) การที่ศาลจะสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดได้นั้น ศาลต้องลงโทษผู้นั้นในความผิดที่ถูกฟ้องก่อน

(๓) การห้ามเข้าเขตกำหนดจะมีผลบังคับก็ต่อเมื่อจำเลยผู้นั้นได้พ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว

(๔) ต้องระบุท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดห้ามไว้ให้ชัดเจน

(๕) การห้ามเข้าเขตกำหนดจะกำหนดระยะเวลาเท่าไรก็ได้แต่ต้องไม่เกิน ๕ ปีซึ่งถ้าหากมีการ ฝ่าฝืนเข้าไปในเขตกำหนดที่ศาลระบุไว้ย่อมเป็นความผิดและมีโทษตามมาตรา ๑๙๔ ซึ่งต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับโดยผิดผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ

<sup>๖๔</sup>จิตติ ติงศัมภ์ย์, กฎหมายอาญภาค๑, หน้า ๑๓๐๐.

ยาเสพติดและพันโทษแล้ว ศาลสามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวประกอบเพื่อให้ผู้ไม่เข้าไปในพื้นที่เสี่ยงที่จะกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

### ๓.๓.๔ สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด<sup>๖๕</sup>

สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แก่ สถาบันธัญญารักษ์ ศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในส่วนโรงพยาบาล เช่น โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลราชวิถีหรือคลินิกยาเสพติดในศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก เป็นต้น

### ๓.๓.๕ ผลของการติดยาเสพติด

ผลเสียต่อผู้เสพสารเสพติดเอง คือ ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ที่ได้รับผลเสียทั้งทางร่างกายที่ทรุดโทรมลง ร่างกายจะซูบซีด อ่อนเพลียหมดเรี่ยวแรง ขาดความกระปรี้กระเปร่าและเกียจคร้าน เนื่องจากการเสพสารเสพติดและจิตใจที่ไม่ปกติอันเนื่องมาจากฤทธิ์ของยาเสพติด ที่เข้าไปทำลายประสาทและสมองโดยตรง นอกจากนั้น บุคลิกภาพจะมีความเปลี่ยนแปลงไป สติสัมปัญชัญจะลดน้อยถอยลง

ผลเสียต่อครอบครัวผู้เสพสารเสพติดทำให้สูญเสียทรัพย์สิน เงินทองและเวลาที่ใช้ซื้อและเสพยาเสพติด นอกจากนั้นยังต้องเสียทรัพย์สินเงินทองและเวลาเพื่อรักษาตัวเองเพราะติดโรคแทรกซ้อนจากการเสพยา ทำให้ไม่มีทรัพย์สินในการดูแลครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในครอบครัวติดตามมา

ผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติ ผู้เสพยาเสพติดสร้างความสูญเสียต่อสังคมในแง่ ทรัพยากรบุคคลที่ต้องสูญเสียไปเนื่องจากหมกมุ่นอยู่กับยาเสพติด ส่วนใหญ่มักมีปัญหาเกี่ยวกับนายจ้างในเรื่องปัญหาพฤติกรรมทำให้ถูกเลิกจ้างตามมา นอกจากนั้นผู้ติดยาเสพติดยังมีความเสี่ยงที่จะกระทำความ

<sup>๖๕</sup> สาธารณสุข, กระทรวง. กรมการแพทย์, การค้นหาผู้เสพยาเสพติดรายใหม่เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา โดย อาสาสมัครกระทรวงสาธารณสุข(สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติ, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔.

กฎหมายทั้งกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดและอาชญากรรมอื่นซึ่งนำผลเสียมาสู่สังคมและประเทศชาติ  
อีกด้วย

### ๓.๓.๖ องค์กรที่ดูแลผู้ติดยาเสพติดในปัจจุบัน

องค์กรที่ควบคุมดูแลผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แก่ คณะกรรมการป้องกัน  
และปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง  
เสริมสุขภาพ (ส.ส.ส.)

### ๓.๔ การบำบัดรักษาผู้ติดสุรา

ผู้ดื่มสุราก็เช่นเดียวกับผู้เล่นการพนันมีทั้งกรณีที่เป็นปัญหาและกรณีที่ไม่เป็นปัญหา หากดื่ม  
สุราในปริมาณที่ไม่มากเกินไปในวาระและโอกาสที่เหมาะสมและไม่สร้างผลกระทบในทางลบให้กับ  
ผู้ดื่มและบุคคลรอบข้างก็ถือว่าเป็นผู้ดื่มสุราที่ไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าหากดื่มสุราในปริมาณที่มากเกินไป  
จนมีลักษณะของอาการติดสุราทำให้ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการดื่มของตนให้อยู่ในวาระและ  
โอกาสที่เหมาะสมได้ ผู้ติดสุราและบุคคลรอบข้างดังกล่าวก็จะได้รับผลเสียจากการติดสุรานั้นและย่อม  
ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ดื่มสุราที่เป็นปัญหาซึ่งจากการวิจัยพบว่าร้อยละ ๒๙ ของผู้ป่วยที่กระทำ  
ความผิดอย่างร้ายแรง เช่น ฆาตกรรม ช่มชืดกระทำความชำเราและฉ้อโกงเป็นผู้ดื่มสุราและเป็นผู้ป่วย  
เนื่องจากพิษสุรา<sup>๖๖</sup>

สุราเป็นสารเสพติดที่มีฤทธิ์กดสมอง ซึ่งมีคนนิยมเสพจำนวนมาก ในประเทศสหรัฐอเมริกา  
พบว่า ร้อยละ ๙๐ ของผู้ใหญ่เคยดื่มสุรา โดยร้อยละ ๖๐ ของผู้ชาย และร้อยละ ๓๐ ของผู้หญิง เคย  
ประสบปัญหาเนื่องมาจากการดื่มสุรา<sup>๖๗</sup> ซึ่งอาการทางจิตเวชที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราที่สำคัญมีดังนี้  
อาการติดสุรา (Alcohol Dependence) อาการพิษสุรา (Alcohol Intoxication) อาการขาดสุรา  
(Alcohol Withdrawal) อาการสูญเสียความทรงจำเนื่องจากสุรา

<sup>๖๖</sup> สมภพ เรื่องตระกูล, ผู้ป่วยจิตเวชและอาชญากรรม คู่มือจิตเวชศาสตร์(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์  
อักษรสัมพันธ์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๙๒-๑๙๕.

<sup>๖๗</sup> สมภพ เรื่องตระกูล, ตำราจิตเวชศาสตร์(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้ว, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๔.

โดยมาตรการที่ใช้ในการจัดการกับปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยในปัจจุบัน มีตั้งแต่<sup>๖๘</sup>

#### ๑. มาตรการในเชิงควบคุม

มาตรการในเชิงควบคุมมีปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบ ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นการแสดงคำเตือนเกี่ยวกับพิษร้ายและผลเสียของการดื่มแอลกอฮอล์บนฉลากเครื่องดื่ม<sup>๖๙</sup> การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบางสถานที่<sup>๗๐</sup> การกำหนดเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานบริการต่างๆ<sup>๗๑</sup> การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลบางประเภทหรือการกำหนดอายุขั้นต่ำสุดที่กฎหมายอนุญาตให้ขายสุราให้ได้<sup>๗๒</sup> หรือการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบางลักษณะและบางวิธีการ<sup>๗๓</sup> การห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบางสถานที่<sup>๗๔</sup> การควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์<sup>๗๕</sup> มาตรการการเก็บภาษี เป็นต้น

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังมีการตั้งคณะกรรมการ

(๑) คณะกรรมการนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติประกอบด้วย<sup>๗๖</sup> นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

<sup>๖๘</sup> สุจิตรา นิมสุวรรณ, นิภา กิมสูงเนิน กัญญา ภูระหงษ์ และ วิมล ลักขณาภิชนซซ์, การพัฒนารูปแบบการติดตามผู้ป่วยสุรา ระยะติดตามการรักษา(สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์, ๒๕๕๑), หน้า ๔.

<sup>๖๙</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๒๖

<sup>๗๐</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๒๗

<sup>๗๑</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๒๘

<sup>๗๒</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๒๙

<sup>๗๓</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๓๐

<sup>๗๔</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๓๑

<sup>๗๕</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๓๒

<sup>๗๖</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๕



สาธารณสุข เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการ ให้ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นเลขานุการ และให้อธิบดีและผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นผู้ช่วยเลขานุการโดยมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายแผนงาน มาตรการทางด้านภาษี มาตรการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี<sup>๗๗</sup>

(๒) คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกอบด้วย<sup>๗๘</sup>

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ปลัดกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง และปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการคนที่สาม กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพมหานคร และผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวนสามคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือก จากองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์มิใช่เป็นการแสวงหากำไร และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับด้านการสนับสนุนและรณรงค์ให้มีการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือสตรี ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีผู้แทนองค์กรเอกชนในแต่ละด้านไม่เกินหนึ่งคน ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการแพทย์ จิตวิทยาหรือการสาธารณสุข ด้านสังคมสงเคราะห์ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์ ด้านการศึกษา การศาสนาหรือวัฒนธรรมโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละด้านไม่เกินหนึ่งคน ให้อธิบดีเป็นกรรมการและ

<sup>๗๗</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๘

<sup>๗๘</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๑๐

เลขานุการ อธิบดีกรมสรรพสามิตเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

โดยคณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ มีหน้าที่สำคัญคือ<sup>๗๙</sup>

(๑) เสนอนโยบาย แผนงาน และการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เกี่ยวกับมาตรการด้านภาษี รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ตลอดจนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ต่อคณะกรรมการ

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับบรรจุกัญท์ ฉลาก พร้อมทั้งข้อความคำเตือนสำหรับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่ผลิต หรือนำเข้า

(๓) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการกำหนดเวลาขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ สถานที่ห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ วิธีหรือลักษณะการขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่ต้องห้ามสถานที่หรือบริเวณห้ามบริโภค เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และสิ่งอื่นใดที่ใช้เป็นการโฆษณาเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

(๕) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการหรือรัฐมนตรีในการออกประกาศหรือระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแต่ผิด

(๖) ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ รวมทั้งการเสนอมาตรการในการป้องกันผลกระทบจากการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ตลอดจนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

(๗) จัดให้มีหรือส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการให้แก่เยาวชนและประชาชนโดยทั่วไปให้เข้าใจถึงโทษและพิษภัยของเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

(๘) เชิญข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น หรือให้จัดส่ง เอกสารหรือข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

๒. มาตรการในเชิงการให้ความรู้ โดยมีโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในกลุ่มต่างๆ เช่น ให้ความรู้เรื่องแอลกอฮอล์ให้กับนักเรียนในชั้นเรียนในโรงเรียนหรือให้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาและผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

<sup>๗๙</sup>พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๑๖

๓. มาตรการในเชิงป้องกัน โดยมีโครงการป้องกันปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนซึ่งมีความใกล้ชิดกับกับผู้มีปัจจัยเสี่ยงที่จะติดสุราเป็นผู้คอยดูแลและเฝ้าระวังภายในชุมชนด้วยตนเองเพราะปัญหาของชุมชนใดชุมชนนั้นย่อมเข้าใจและใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด

### ๓.๔.๑ อาการติดสุรา

ผู้ติดสุรามีการให้นิยามความหมายไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ มาตรา ๓ “ผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หมายความว่า บุคคลที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ โดยการดื่มนั้นมีลักษณะที่ต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นและเมื่อหยุดดื่มจะมีการแสดงของการขาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร่างกาย

จากนิยามความหมายดังกล่าว สามารถอธิบายลักษณะของผู้มีอาการติดสุราดังนี้ คือ มีความต้องการดื่มสุราทั้งจำนวนและปริมาณการดื่มมากขึ้น ดื่มสุราบ่อยขึ้นกว่าในอดีต และใช้เวลาไปกับการดื่มสุรามากกว่าในอดีต จึงจะเกิดความรู้สึกพอใจเช่นเดิม บางรายมีความต้องการที่จะหยุดดื่มหรือลดการดื่มลงแต่ไม่สามารถทำได้ ถ้าไม่ดื่มสุราจะมีอาการหงุดหงิด เหงื่อแตก นอนไม่หลับ หลายรายกระทำผิดกฎหมายอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา มีปัญหาในหน้าที่การงานโรงเรียน ที่บ้าน เพราะว่าการดื่มเหล้าหรือการแองค์เหล้า ผู้ติดสุราจะหยุดทำในสิ่งที่สำคัญและหยุดทำในสิ่งที่เคยให้ความสนใจแต่เดิมเปลี่ยนมาเป็นดื่มสุราแทน ผู้มีอาการติดสุราจะมีปัญหาเรื่องความจำ การเห็นภาพซ้อน สมอองฝ่อ เล็กกล<sup>๘๐</sup> โดยลักษณะอาการติดสุราดังกล่าวทั้งหมดเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงอาการติดสุราซึ่งอยู่ในแบบสอบถามเพื่อวินิจฉัยอาการติดสุราสมาคมจิตเวชศาสตร์อเมริกัน

อาการอื่นและโรคที่พบร่วมด้วย<sup>๘๑</sup>

ผู้ป่วยมักติดสารเสพติดอื่นด้วย เช่น กัญชา เฮโรอีน แอมเฟตามีน และมักมีอาการซึมเศร้า วิตกกังวล นอนไม่หลับ บางรายที่มีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดสูงอาจมีอาการสูญเสียความทรงจำ

<sup>๘๐</sup> บ้านเมือง, โรคติดเหล้า[ออนไลน์] ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖. แหล่งที่มา <http://www.ryt.com/s/bmnd/๑๕๖๙๕๔๑>.

<sup>๘๑</sup> สมภพ เรื่องตระกูล, ตำราจิตเวชศาสตร์, หน้า ๑๓๕.

นอกจากนั้นผู้ป่วยมีโอกาสนสูงที่จะได้รับอุบัติเหตุมีพฤติกรรมรุนแรงและฆ่าตัวตายพบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของอุบัติเหตุบนท้องถนนเกิดจากผู้ขับรถหรือผู้เดินถนนดื่มสุรา นอกจากนี้ยังพบอีกว่าอาการติดสุรามีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพการงาน เช่น มากกว่าครึ่งหนึ่งของฆาตกรและเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายจะมีอาการมึนเมาสุราในขณะที่เกิดการฆาตกรรม เป็นต้น

### ๓.๔.๒ สาเหตุของการติดสุรา

สาเหตุการติดสุรามีทั้งปัจจัยจากภายนอกและปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก คือ สุราสามารถหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาดมีการโฆษณาจูงใจแก่บุคคลทั่วไป ปัจจัยภายใน คือ ทักษะคนที่ผู้คนในสังคมมีทัศนคติว่า การดื่มสุราเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสังสรรค์และการพักผ่อน ทำให้สุรากลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของผู้คนในสังคม และเมื่อบริโภคในปริมาณที่มากขึ้นเรื่อยๆ และไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการดื่มของตนได้ อาการติดสุราจึงเกิดขึ้น โดยระดับการดื่มสุราที่อยู่ในความเสี่ยงที่จะติดสุรากรณีเพศชาย ดื่มมากกว่า ๔ หน่วยต่อครั้ง หรือ ๑๔ หน่วยต่อสัปดาห์ กรณีเพศหญิงดื่มมากกว่า ๓ หน่วยต่อครั้งหรือ ๗ หน่วยต่อสัปดาห์ โดยสุราหนึ่งหน่วยมาตรฐานเปรียบเทียบกับ เบียร์ ๑ กระป๋อง ไวน์ ๑ แก้ว เหล้าหรือเหล้าผสม ๑ แก้ว<sup>๕๒</sup>

### ๓.๔.๓ การบำบัดรักษาผู้ติดสุรา

รูปแบบการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดสุรา ใช้รูปแบบคล้ายคลึงกับการบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาและสารเสพติดโดยผ่านกระบวนการ ๔ ขั้นตอน ดังนี้<sup>๕๓</sup>

(๑) ขั้นตอนเตรียมการก่อนการรักษา (Pre-admission) ในขั้นตอนนี้จะมีการเตรียมความพร้อมของผู้ป่วยและครอบครัวก่อนการรักษา

<sup>๕๒</sup> National Institutes of Health, Rethinking Drinking Alcohol and your health. (NIH Publication, 2010), p 6.

<sup>๕๓</sup> สุจิตรา นิมสุวรรณ, นิภา กิมสูงเนิน กัญญา ภูระหงษ์ และ วิมล ลักขณาภิชนัช, การพัฒนาารูปแบบการติดตามผู้ป่วยสุรา ระยะติดตามการรักษา, หน้า ๒.

(๒) ชั้นบำบัดด้วยยา (Medication) ชั้นนี้จะเน้นให้การบำบัดรักษาอาการทางกายและอาการทางจิตที่เกิดจากการตีต้อ

(๓) ชั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ(Rehabilitation) ชั้นนี้จะมุ่งเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจของผู้ป่วย

(๔) ชั้นติดตามการรักษา (Follow up or Aftercare) ชั้นนี้จะเป็นการติดตามการรักษาติดตามให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจผู้ป่วยที่ผ่านการบำบัดรักษาแล้วไม่ให้กลับไปตีต้ออีก

โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีวิธีการบำบัดรักษาผู้ตีต้อ มีหลายรูปแบบตั้งแต่วิธีการรักษาแบบพื้นบ้านจนถึงใช้วิธีการแพทย์สมัยใหม่ด้วยวิธีการรักษาแบบให้ยาเป็นหลัก มีหลายรูปแบบ เช่น<sup>๘๔</sup> การให้การรักษาโรคทางกายที่พบด้วย การให้ fluid และ electrolytes ให้ thiamine ๑๐๐ มก. โดยรับประทาน หรือฉีดเข้ากล้ามเนื้อ รวมทั้งวิตามินรวม ให้ diazepam ๑๐ มก. รับประทานหรือฉีดเข้าหลอดเลือดดำทุก ๖-๑๒ ชั่วโมง ผู้ป่วยที่มีอาการประสาทหลอนหรือวุ่นวายมากให้ haloperidol ๕ มก. ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ การให้ยากลุ่มลดการกระตุ้นตอบสนอง (antagonist) เพื่อลดอาการเจ็บปวด จากการให้ยา มาจนถึงการรักษาแบบไม่ใช้ยา (therapeutic community) หรือผสมผสานทั้งสองวิธีเข้าด้วยกัน โดยการรักษาจะคำนึงถึงระยะเวลาและสถานที่ประกอบกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการรักษาสูงสุด เช่น การบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยในภายใต้การควบคุมดูแลโดยแพทย์หรือการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยนอก<sup>๘๕</sup> ซึ่งสามารถไปกลับในการเข้ารับการรักษาได้ นอกจากนี้พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องตีต้อแอลกอฮอล์ พุทธศักราช ๒๕๕๑<sup>๘๖</sup> กำหนดให้ผู้ตีต้อเครื่องตีต้อแอลกอฮอล์หรือญาติ คณะบุคคล หรือองค์กรทั้งภาครัฐหรือเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ตีต้อเครื่องตีต้อแอลกอฮอล์ อาจขอรับการสนับสนุนเพื่อการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพจากสำนักงานได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการควบคุมกำหนด เพื่อเป็นการสนับสนุนการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ตีต้อเครื่องตีต้อแอลกอฮอล์อีกด้วย

<sup>๘๔</sup> สมภพ เรื่องตระกูล, ตำราจิตเวชศาสตร์, หน้า ๑๓๗.

<sup>๘๕</sup> สุจิตรา นิมสุวรรณ, นิภา กิมสูงเนิน กัญญา ภูระหงษ์ และ วิมล ลักขณาภิชนชัช, การพัฒนาารูปแบบการติดตามผู้ป่วยตีต้อ ระยะติดตามการรักษา, หน้า ๗.

<sup>๘๖</sup> พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องตีต้อแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา๓๓

### ๓.๔.๓.๑ มาตรการทางกฎหมายอาญาในการบำบัดรักษาผู้ติดสุรา

มาตรา ๔๙ “ในความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่า มีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราเป็น อาจิน หรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกินสองปี นับแต่วันพ้นโทษหรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรก ไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๙ เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอีกมาตรการหนึ่งที่มุ่งหมายป้องกันภัยแก่ประชาชน<sup>๘๗</sup> ที่สามารถใช้บังคับผู้ติดสุราให้การบำบัดรักษาอาการติดสุราอย่างมีประสิทธิภาพโดยตรง ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษบุคคลผู้ติดสุราจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรา ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒ ปีนับแต่วันพ้นโทษหรือ วันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้ซึ่งผลที่ตามมาปรากฏอยู่ในมาตรา ๔๙ วรรค ๒ กล่าวคือ หากผู้ติดสุราดังกล่าวในวรรคแรก ไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกิน ๒ ปีก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลไม่ค่อยใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา ๔๙ นี้มากนัก เพราะติดปัญหาเรื่องการตีความถ้อยคำในตัวบทยังไม่สอดคล้องกัน ในประเด็นที่ต้องให้ผู้ติดสุราฝ่าฝืนคำสั่งศาลตามวรรคแรกก่อนหรือไม่จึงสามารถใช้มาตรการตามวรรคสองได้

วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนด

มาตรา ๔๔ “ห้ามเข้าเขตกำหนด คือ การห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา”

<sup>๘๗</sup> จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญากฎ ๑, หน้า ๑๓๐๕.

มาตรา ๔๕ “เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด และศาลเห็นสมควร เพื่อความปลอดภัยของประชาชนไม่ว่าจะมีคำขอหรือไม่ ศาลอาจสั่ง ในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้น เข้าเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี”

การห้ามเข้าเขตกำหนดเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยรูปแบบหนึ่งซึ่งแม้จะมีวิธีการที่มีลักษณะจำกัดหรือตัดทอนเสรีภาพคล้ายกับโทษก็ตามแต่วัตถุประสงค์ที่แท้จริงอยู่ที่การป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดหรือเกิดเหตุร้ายขึ้นในอีกท้องที่หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง อีกทั้งการจำกัดเสรีภาพก็น้อยกว่าการลงโทษมาก<sup>๘๘</sup> เขตกำหนดในที่นี้ อาจเป็นท้องที่ตำบล อำเภอ หรือกำหนดขอบเขตให้กว้างหรือแคบกว่านั้นก็ได้ หรือ เพียงแต่สถานที่แห่งเดียวหรือหลายแห่งประเภทใดประเภทหนึ่งก็ได้<sup>๘๙</sup> เช่น ห้ามมิให้กลับเข้าไปสู่ท้องที่ที่กระทำความผิด หรือท้องที่ๆเป็นบ่อเกิดแห่งการกระทำความผิด เช่น ร้านขายสุรา ผับบาร์ สถานที่เล่นการพนัน โดยศาลจะต้องมีคำสั่งระบุท้องที่หรือสถานที่แห่งหนึ่งหรือหลายแห่งโดยเฉพาะระบุไว้ในคำพิพากษาซึ่งถ้าหากมีการฝ่าฝืนเข้าไปในเขตกำหนดที่ศาลระบุไว้ ย่อมเป็นความผิดและมีโทษตามมาตรา ๑๙๔ โดยกรณีผู้กระทำความผิดและพ้นโทษแล้ว และมีอาการติดสุรา ศาลสามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าวประกอบเพื่อให้ผู้ติดสุราไม่เข้าไปในพื้นที่เสี่ยงที่จะกลับไปยุ่งเกี่ยวกับสุราอีก

### ๓.๔.๔ สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดสุรา

สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดสุราในประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แก่ สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ตำบลประชาธิปไตย อำเภอธัญบุรี โรงพยาบาลรัฐอื่นๆ เช่น โรงพยาบาลพระปกเกล้า หรืออาจเป็นการติดต่อผ่าน สายด่วนยาเสพติด สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ โทร ๑๖๖๕ สายด่วนเลิกเหล้า ศูนย์ปรึกษาปัญหาสุรา โทร ๑๔๑๓ โรงพยาบาลและสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดทั่วประเทศ

<sup>๘๘</sup> ณรงค์ ใจหาญ, คำบรรยายกฎหมายอาญาภาคทั่วไปว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า ๑๑๓.

<sup>๘๙</sup> จิตติ ติงศัมภ์, กฎหมายอาญาภาค๑, หน้า ๑๓๐๐.

### ๓.๔.๕ ผลของการติดสุรา

ผู้ติดสุราจะได้รับผลเสียทั้งด้านร่างกายจิตใจ การงาน ครอบครัว และสังคม กล่าวคือ ผู้ติดสุราจะมีสุขภาพที่เสื่อมโทรมลงอันเนื่องมาจากผลของแอลกอฮอล์ที่ทำลายระบบการทำงานของร่างกายและอวัยวะภายใน เช่น ตับ ไต และสมอง กรณีที่หญิงตั้งครรภ์ดื่มสุราจะส่งผลกระทบต่อบุตรโดยตรงด้วยต่อวันจะทำให้ทารกในครรภ์มีโอกาสเสี่ยงที่จะประสบปัญหาด้านการเรียนรู้ การพูด สมาธิ ภาษา และอาจเป็นโรคสมาธิสั้นได้ อันตรายดังกล่าวนี้ เรียกว่า ผลกระทบต่อทารกในครรภ์อันเกิดจากการที่มารดาดื่มสุราในระหว่างตั้งครรภ์ (Foetal Alcohol Effects หรือ FAE) ในกรณีที่คุณแม่ตั้งครรภ์ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า ๖ แก้วต่อวัน ก็ยิ่งเพิ่มความเสี่ยงที่ทารกจะเกิดอาการความผิดปกติแต่กำเนิด (Foetal Alcohol Syndrome หรือ FAS) ซึ่งอาจทำให้ทารกมีพัฒนาการล่าช้าทั้งทางร่างกายและสมอง มีปัญหาด้านพฤติกรรม เกิดความผิดปกติที่ใบหน้าและความบกพร่องของระบบหัวใจของบุตร<sup>๙๐</sup>

เมื่อสุขภาพร่างกายของผู้ติดย่ำแย่ลง ประสิทธิภาพในการทำงานก็จะลดลงทำให้ในช่วงนี้ผู้ติดสุรามักมีปัญหาเกี่ยวกับนายจ้าง บางรายอาจถูกเลิกจ้าง และเป็นช่วงที่ผู้ติดสุรามีปัญหาเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวเช่นกัน จากวงจรดังกล่าวย่อมทำให้สังคมสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่ควรจะพัฒนาประเทศไป เพราะการติดสุรา นอกจากนั้นผู้ติดสุรายังมีความเสี่ยงที่จะประกอบอาชญากรรมอื่นอันเนื่องมาจากการติดสุราด้วย

### ๓.๔.๖ องค์กรที่ดูแลผู้ติดสุราในปัจจุบัน

องค์กรที่ดูแลผู้ติดสุราในประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (ส.ส.ส.) กรมสุขภาพจิต ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า

<sup>๙๐</sup> สุรีย์ลักษณ์ สุจริตพงษ์, ผลกระทบของสารเสพติดระหว่างตั้งครรภ์[ออนไลน์], ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖.



### ๓.๕ การบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน

ในอดีตพฤติกรรมติด (Addiction) มักถูกตีความให้หมายถึงการติดสารทางเคมี ที่มีคุณสมบัติทำให้เสพติดได้ เช่น ยาบ้า เฮโรอีน กัญชา ฝิ่น บุหรี่ เหล้า เท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีการให้ความหมายที่กว้างขึ้นกว่าในอดีต โดยพฤติกรรมติดนี้ มีความหมายรวมถึงสิ่งที่ไม่ใช่สารเคมี เช่น พฤติกรรมการติดการพนัน ติดอินเทอร์เน็ต ติดเกม เป็นต้น เมื่อนิยามความหมายของการติดกว้างขึ้นกว่าในอดีต สิ่งอื่นที่ไม่ใช่สารเคมีอย่างเช่น การพนัน จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรระมัดระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพนันในปัจจุบันมีหลากหลายชนิดมากขึ้น ทั้งแบบที่เล่นกันมานานแล้ว เช่น การเล่นไพ่ ซ้อลอตเตอรี่ ซ้อหวย พนันกีฬา เล่นบิงโก พนันกับเครื่องเล่น หรือ แบบที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ เช่น การพนันทางอินเทอร์เน็ต รวมไปถึง การเล่นหุ้นในตลาดหุ้นก็จัดเป็นการพนันรูปแบบหนึ่ง เมื่อการพนันมีรูปแบบที่หลากหลายชนิดมากขึ้นโอกาสที่จะหลงเข้าไปอยู่ในวังวนของการติดการพนันก็มากขึ้นด้วย ทั้งนี้พบว่าการพนันชนิดใดที่ยิ่งได้รางวัลเร็วหรือเห็นผลประโยชน์เร็วจะยิ่งทำให้ติดการพนันชนิดนั้นๆได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น<sup>๔๑</sup>

#### ๓.๕.๑ อาการติดการพนัน

อันเนื่องมาจากการติดการพนันมีความแตกต่างจากการติดสารเสพติดประเภทอื่นที่ส่งผลต่อจิตและประสาท เช่น สุรา ยาเสพติด การที่จะระบุว่าผู้ใดมีอาการติดการพนันหรือไม่ในปัจจุบันใช้เครื่องมือซึ่งในทางการแพทย์เรียกว่า คู่มือการวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิต (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM-IV) โดยเครื่องมือดังกล่าว เป็นการชี้ให้เห็นถึงลักษณะของพฤติกรรมของผู้ที่มีอาการติดการพนันว่ามีประการใดบ้าง โดยส่วนใหญ่จะเป็นอาการซึ่งแสดงออกมาทางภายนอก อันสอดคล้องกับลักษณะของผู้ติดการพนันที่ต้องอาศัยการสังเกตพฤติกรรม ประกอบการสัมภาษณ์ มิใช่การตรวจสารเคมี หรือปัสสาวะในร่างกายเช่นเดียวกับการติดสารเสพติดอื่น

<sup>๔๑</sup>คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ติดการพนัน[ออนไลน์],๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๖. แหล่งที่มา

โดยเนื้อหาสำคัญในการวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิต (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM-IV) ซึ่งระบุว่าบุคคลดังกล่าวมีอาการติดการพนัน จะมีลักษณะอาการดังต่อไปนี้<sup>๙๒</sup> คือ

(๑) มีอารมณ์รุนแรง โกรธเคือง ก้าวร้าว รู้สึกกระสับกระส่าย หงุดหงิดง่าย (Withdrawal) หากมีบุคคลภายนอกมาขอให้หยุดเล่นการพนันหรือลดปริมาณการเล่นพนันลง รวมถึงกรณีที่มีปัจจัยภายนอกอื่น ๆ มาขัดจังหวะทำให้ต้องหยุดเล่นพนันหรือลดการพนันหรือลดปริมาณการเล่นพนันลงเช่นกัน

(๒) เริ่มมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ทั้งความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ในแง่ของการทำงาน (Affect significant relationship) บุคคลดังกล่าวอาจแต่งงานหรือถ้าอยู่ในวัยเรียน ผลการเรียนก็จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่แย่ลงอย่างเห็นได้ชัด

(๓) เมื่อเป็นฝ่ายเสียการพนัน มักจะมีแรงผลักดันอย่างไม่ลดละที่กระตุ้นจากภายใน เพื่อที่จะเอาคืนให้ได้ (Goal is to get even by chasing) ถึงแม้การเล่นพนันต่อไปจะทำให้เสียพนันมากขึ้นเรื่อยๆแต่ไม่ยอมเลิก

(๔) ใช้การพนันเป็นเครื่องมือเพื่อให้ตนเองรู้สึกดีขึ้นจากความเครียดรอบตัวต่างๆในชีวิต (Escape) รวมถึงการใช้การพนันเพื่อหลบหนีจากรู้สึกผิด ความกังวลความเศร้าต่างๆ

(๕) มีหนี้สิน ทำให้ความมั่นคงทางการเงินบุคคลดังกล่าวหมดไปจนต้องพึ่งรายรับจากบุคคลรอบข้าง (Rescue) เพื่อใช้ในการดำรงชีวิต

(๖) มีการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของกฎหมายอาญา เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฆังทรัพย์ ฉ้อโกง ความผิดเกี่ยวกับเช็ค ยักยอก หรืออาจเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นๆ (Outside the laws) โดยมีสาเหตุหลักเพื่อนำทรัพย์สินดังกล่าวมาเล่นพนันหรือนำมาใช้หนี้พนัน

---

<sup>๙๒</sup>Mark Dickerson, and John o' conner, Gambling as an Addictive Behavior(Cambridge university press, 2005), page 11.

(๗) ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ (Failure to control) กล่าวคือ แม้มีความต้องการที่จะหยุดหรือลดปริมาณการเล่นพนันลง แต่ท้ายสุดก็ไม่สามารถทำได้ที่ตั้งใจไว้ต้องกลับไปเล่นพนันเหมือนเดิมอีก

(๘) การเพิ่มปริมาณเพื่อให้ได้ความพึงพอใจเช่นเดิม (Tolerance) กล่าวคือ นักพนันต้องเพิ่มปริมาณจำนวนการครั้งหรือเพิ่มระยะเวลาในการเล่นจึงจะได้รับความรู้สึกพึงพอใจเช่นเดิม

(๙) พุดโกหกทั้งต่อครอบครัว บุคคลรอบข้างและจิตแพทย์ผู้รักษา (Evades telling the truth) เพื่อปกปิดพฤติกรรมการเล่นการพนันของตน

(๑๐) บุคคลดังกล่าวถูกครอบงำหมกมุ่นอยู่กับความคิดที่ต้องการเล่นการพนัน (Needs to think about gambling) กล่าวคือ มีลักษณะหมกมุ่นพุดแต่เรื่องการพนัน ครุ่นคิดแต่เรื่องการพนันว่า ตนเล่นพนันได้เงินมาเท่าไร หรือตนเองเสียไปเท่าไรและในอนาคตจะเล่นพนันต่อเพื่อให้ได้เงินมาอีกเท่าไร หรือกรณีที่เป็นผู้เสียการพนันก็มักจะคิดแต่ว่าอนาคตจะพยายามแก้มือให้ได้เร็วที่สุด

จากที่กล่าวมา ๑๐ ประการข้างต้น เป็นลักษณะที่บ่งชี้ว่าบุคคลดังกล่าวมีอาการติดการพนัน โดยวิธีการตรวจนั้นต้องอาศัยการเฝ้าสังเกตจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่เข้ารับการตรวจเพื่อที่แพทย์จะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องแท้จริง โดยหากผลการตรวจปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวมีลักษณะอย่างน้อย ๕ ประการจาก ๑๐ ประการ ทั้งหมด บุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้ติดการพนันตามหลักการวินิจฉัยข้างต้น แต่หากมี ๓ หรือ ๔ อาการ จัดว่าเป็นผู้มีปัญหาเกี่ยวกับการพนัน และ หากมีเพียง ๑ หรือ ๒ ข้อ จะจัดเป็นผู้เล่นพนันที่มีความเสี่ยง(at-risk gambler) โดยสรุปจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของนักพนันนั้นมีหลายรูปแบบสามารถแบ่งแยกได้ดังนี้<sup>๙๓</sup>

๑. ผู้ติดการพนัน (pathological gambler) มีวิตถุประสงค์ในการเล่นเพื่อแสวงหาความสุข ความตื่นเต้นและเพื่อหนีปัญหาโดยไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการเล่นของตนเองได้ ทั้งจำนวนเงินที่เสียไปและจำนวนที่ใช้ในการเล่นการพนันจึงจำเป็นต้องได้รับการรักษา โดยแพทย์

<sup>๙๓</sup>คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ติดการพนัน[ออนไลน์],๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๖. แหล่งที่มา

๒ ผู้มีปัญหาจากการพนัน (problem gambler) มีวัตถุประสงค์ในการเล่นเพื่อแสวงหาความสุขความตื่นเต้นและเพื่อหนีปัญหา โดยไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการพนันของตนเองได้ทั้งจำนวนเงินที่เสียไปและจำนวนที่ใช้ในการเล่นการพนันเช่นเดียวกับผู้ติดการพนันแต่อาจมีอาการติดการพนันน้อยกว่ากรณีแรก จึงควรพามาพบแพทย์เพื่อประเมิน

๓. ผู้เล่นพนันที่ดูเสี่ยงจะติด (at-risk gambler) มีวัตถุประสงค์ในการเล่นเพื่อแสวงหาความสุขความตื่นเต้นและเพื่อหนีปัญหา จำนวนเงินที่เสียไปในการเล่นพนันไม่สามารถที่จะคาดเดาได้ แต่ยังสามารถควบคุมพฤติกรรมในส่วนจำนวนเงินที่ใช้ในการเล่นพนันได้พอใช้ กรณีนี้จึงควรพามาพบแพทย์เพื่อประเมินเช่นเดียวกัน

๔. นักพนันตามงานสังคม (social gambler) เป็นผู้ที่เล่นพนันเพื่อความสนุกสนานตามวาระเทศกาลต่างๆ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ จึงไม่จำเป็นต้องนำมาเข้ารับการบำบัดรักษา

๕. นักพนันมืออาชีพ (professional gambler) เป็นผู้ที่เล่นพนันเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเอง สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองทั้งจำนวนเงินที่ใช้ในการเล่นและจำนวนเงินที่เสียไปได้อย่างดี จึงไม่จำเป็นต้องนำมาเข้ารับการบำบัดรักษา

นอกจากนั้น การตรวจว่ามีอาการติดการพนันหรือไม่ด้วยตนเองในระยะเบื้องต้น ยังมีแบบการคัดกรองการติดการพนันแบบง่ายๆเบื้องต้นสำหรับตรวจดูว่าตนเอง มีอาการติดการพนันหรือไม่ ประกอบด้วยข้อคำถาม ๒๐ ข้อ โดยหากตอบ “ใช่” ตั้งแต่ ๗ ข้อขึ้นไปแสดงว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาการเล่นการพนัน ข้อคำถามทั้ง ๒๐ ข้อ มีดังนี้<sup>๔๔</sup>

- (๑) เวลางานหรือเวลาเรียนของคุณเสียหายเพราะการพนัน
- (๒) การเล่นเกมพนันของคุณเคยทำให้ชีวิตครอบครัวไม่มีความสุข
- (๓) การเล่นเกมพนันของคุณเคยทำให้คุณเสื่อมเสียชื่อเสียง
- (๔) คุณเคยรู้สึกสำนึกผิดหลังจากเล่นเกมพนัน
- (๕) คุณเคยเล่นเกมพนันเพื่อให้ได้เงินมาใช้หนี้พนันหรือแก้ปัญหาการเงิน

<sup>๔๔</sup> เรียงเดียวกัน.

- (๖) การพนันทำให้ความสามารถต่างๆในตัวคุณมีประสิทธิภาพน้อยลง
- (๗) หลังจากเสียพนัน คุณรู้สึกว่าจะต้องกลับมาเล่นอีกครั้งอย่างรวดเร็วที่สุดและต้องเอาคืนของที่เสียไป
- (๘) หลังจากชนะพนัน คุณมีความต้องการอย่างรุนแรงที่จะเล่นอีกครั้งและเอาชนะให้มากขึ้น
- (๙) บ่อยครั้งที่คุณเล่นพนันจนกระทั่งเหลือสตางค์สุดท้าย
- (๑๐) คุณเคยยืมเงินเพื่อนำมาลงทุนในการเล่นพนัน
- (๑๑) คุณเคยขายของใดๆ เพื่อนำมาลงทุนในการเล่นพนัน
- (๑๒) คุณไม่เต็มใจที่จะใช้เงินจะใช้พนันไปใช้ในการจับจ่ายใช้สอยอย่างอื่น
- (๑๓) การพนันทำให้คุณไม่ใส่ใจต่อความเป็นอยู่ของตัวเองหรือครอบครัวของคุณ
- (๑๔) คุณเคยเล่นการพนันนานกว่าที่คุณวางแผนไว้
- (๑๕) คุณเคยเล่นการพนันเพื่อหลีกเลี่ยงจากความกังวลหรือปัญหาอื่น
- (๑๖) คุณเคยกระทำหรือคิดจะกระทำผิดกฎหมายเพื่อนำเงินไปใช้เป็นทุนในการเล่นพนัน
- (๑๗) การพนันทำให้คุณนอนหลับยากขึ้น
- (๑๘) การโต้เถียงกัน ความผิดหวัง หรือ ความรู้สึกอึดอัด ส่งผลให้คุณเกิดความอยากไปเล่นการพนัน
- (๑๙) คุณเคยมีความรู้สึกอยากทดลองเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นโดยการไปเล่นพนันสักสองสามชั่วโมง
- (๒๐) คุณเคยทำร้ายตนเองหรือพยายามฆ่าตัวตายอันเป็นผลมาจากการพนันของคุณ

จากข้อสังเกตเบื้องต้นทั้ง ๒๐ ข้อดังกล่าวจะช่วยตรวจสอบทำให้ตนเองทราบในเบื้องต้นว่ามีอาการติดการพนันหรือไม่ นอกจากนั้น อาการติดการพนันนั้น มิได้เกิดขึ้นในลักษณะที่ฉับพลัน แต่

อาการค่อยๆเกิดขึ้นสะสมจนกลายเป็นปัญหาติดการพนัน โดยช่วงระยะเวลาการติดการพนันสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ช่วงดังนี้<sup>๕๕</sup> คือ

๑. ระยะแรก เป็นช่วงที่ผู้พนันชนะรางวัลใหญ่ หรือ ชนะติดต่อกันหลายครั้ง ทำให้พวกเขา มองมันในแง่ดีว่าจะมีการชนะเช่นนี้ไปเรื่อยๆ ทำให้เขาารู้สึกตื่นเต้นดีใจเมื่อได้พนันและเริ่มเพิ่มจำนวนเงินที่ใช้พนันมากขึ้นเรื่อยๆ

๒. ระยะกลาง ผู้เล่นพนันจะค่อยๆเผลอเกี่ยวกับการที่ไปชนะการเล่นพนันบ่อยครั้ง และเริ่มที่จะเล่นพนันเองคนเดียว เริ่มคิดเกี่ยวกับการพนันอยู่ตลอดเวลาและอาจยืมเงินครอบครัว เพื่อนฝูง หรือทำสิ่งผิดกฎหมายเพื่อให้ได้เงินมาใช้พนัน อาจเริ่มโกหกเกี่ยวกับการเล่นการพนันกับเพื่อน หรือครอบครัว และเริ่มรู้สึกหงุดหงิดง่าย กระสับกระส่าย ไม่คบหาสมาคมกับใคร ชีวิตครอบครัวเกิดปัญหาไม่มีความสุข และไม่สามารถหาเงินมาใช้หนี้ได้ เริ่มที่จะเล่นพนันเพื่อตามเอาคืนและอยากกลับมาเล่นอีกครั้งให้เร็วที่สุดเพื่อเอาชนะพนันที่เพิ่งเสียไป

๓. ระยะสุดท้ายเป็นช่วงที่เพิ่มการใช้เวลาไปกับการพนันอย่างมาก โดยอาจมีความรู้สึกวิ่งวนไปกับความรู้สึกผิด โทษคนอื่นและทำตัวเหินห่างแปลกแยกออกมาจากครอบครัวและเพื่อนฝูง ในที่สุดอาจจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมายเพื่อนำเงินมาใช้เป็นทุนในการพนัน เขาอาจมีความรู้สึกสิ้นหวัง ฆ่าตัวตาย โดนตำรวจจับกุม มีปัญหาหย่าร้างหรือมีปัญหาการใช้สารเสพติดชนิดอื่น เช่น สุรายาเสพติด หรืออาจมีปัญหาทางอารมณ์อื่นประกอบ

### ๓.๕.๒ สาเหตุของการติดการพนัน

สาเหตุของการติดการพนัน จากการศึกษาพบว่าบิดามารดาของผู้ป่วยโรคติดการพนันนี้ ติดสุรามากกว่าอัตราที่พบในประชากรทั่วไป นอกจากนี้ยังพบว่าญาติสนิทของผู้ป่วยเป็นโรคอารมณ์แปรปรวนมากกว่าอัตราที่พบในประชากรทั่วไปอีกด้วย ผู้ป่วยจำนวนไม่น้อยเล่นการพนันเพื่อหลบเลี่ยงปัญหาทางจิตใจหรือเพื่อลดความไม่สบายใจ ความวิตกกังวล ความรู้สึกขาดที่พึ่ง รู้สึกผิด และอารมณ์เศร้า ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาและดีขึ้นแล้ว ถ้าหยุดเล่นอาจมีอาการซึมเศร้าอีก<sup>๕๖</sup>

<sup>๕๕</sup> เรื่องเดียวกัน.

<sup>๕๖</sup> สมภพ เรื่องตระกูล, ตำราจิตเวชศาสตร์, หน้า ๒๒๘.

สาเหตุของการติดการพนัน อาจเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งหรือหลายสาเหตุประกอบกัน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้<sup>๔๗</sup>

(๑) ปัญหาทางสุขภาพจิต เกิดจากการหมกมุ่นอยู่กับการพนันเป็นเวลานานและบ่อยครั้งจนเกิดเป็นปัญหาทางระบบประสาท ทำให้ไม่สามารถคิดและยับยั้งชั่งใจเฉกเช่นคนปกติ

(๒) พันธุกรรม กล่าวคือ เป็นยีนผิดปกติที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษทำให้ระบบควบคุมพฤติกรรมและการตอบสนองผิดปกติ โดยความผิดปกติส่วนนี้อาจออกมาในรูปแบบการหลั่งสารโดพามีน ที่บกพร่องอาจจะมากไป ในขณะที่เล่นพนันทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดอาการติด ดังนั้นหากศึกษาประวัติบรรพบุรุษ ผู้ติดการพนัน หากมีประวัติติดการพนัน มีปัญหาทางด้านอารมณ์ บุคลิกภาพ แปรปรวน ก็มีแนวโน้มว่าผู้ติดการพนันได้รับยีนที่ผิดปกติมา

(๓) การหลีกเลี่ยงสภาวะอารมณ์ที่ไม่ต้องการกล่าวคือ เป็นการใช้การพนันเพื่อหนีปัญหาในชีวิตประจำวัน ที่ตนเองต้องเผชิญ หรือใช้การพนันเป็นทางแก้ความเหงา ความเครียด ความกังวล จนในที่สุดต้องคอยพึ่งการพนันเพื่อให้รู้สึกดี

กล่าวโดยสรุป สำหรับสาเหตุของการติดการพนันนั้น ปัจจุบันจัดว่าเป็นอาการผิดปกติทางสมอง โดยงานวิจัยได้พบว่า วงจรการทำงานของสมองของผู้ติดการพนันมีลักษณะที่ต่างจากคนทั่วไป เช่น วงจรการควบคุมตนเอง นอกจากนี้สารสื่อประสาทในสมองชนิดหนึ่ง คือ เซโรโทนิน (serotonin) อาจเสียสมดุลในผู้ที่ติดการพนันโดยพบว่ามีระดับการทำงานลดลงการพนันในเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันแบบที่ไม่ต้องใช้ยุทธวิธี มีแนวโน้มที่จะเล่นเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาชีวิตมากกว่ามีแนวโน้มที่จะมีปัญหาการติดเหล้าหรือทำสิ่งผิดกฎหมายน้อยกว่าและมีแนวโน้มที่จะพยายามหาความช่วยเหลือในการรักษาการติดพนันมากกว่าเพศชาย

<sup>๔๗</sup>ไชชิตา ภาวสุทธิไพศิฐ, อาการติดการพนัน[ออนไลน์], ๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ แหล่งที่มา

### ๓.๕.๓ การบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน<sup>๘๘</sup>

แม้ว่าการติดการพนันจะเป็นภาวะเรื้อรัง และมักจะกลับเป็นซ้ำได้บ่อยๆ แต่ก็ยังเป็นภาวะที่สามารถรักษาได้ ผู้ติดการพนันมักจะขอรับการรักษาเมื่ออาการเป็นมาจนมีปัญหาการเงินขั้นรุนแรง อย่างไรก็ตามการรักษาจะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ติดการพนันและครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องการเงินดีขึ้น สำหรับแนวทางการรักษามักใช้วิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (behavioral therapy) การให้คำปรึกษา(counseling) หรือ อาจใช้วิธีการเปลี่ยนแนวคิด(cognitive therapy) และอาจให้เข้าร่วมกลุ่มเพื่อให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเล่นการพนัน การรักษาด้วยยาอาจมีส่วนช่วยได้ โดยให้การรักษาร่วมกันระหว่างการรักษา นอกจากนี้ควรรักษาโรคอื่นที่พบร่วมกับการติดการพนัน เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และการติดสารเสพติดชนิดอื่น เช่น เหล้า บุหรี่ จะช่วยทำให้ลดอาการติดการพนันได้

#### ๓.๕.๓.๑ การรักษาอาการติดระยะเริ่มต้น(Initial Treatment)

##### ๓.๕.๓.๑.๑. การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือตนเอง กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (self-help /peer groups)

การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือตนเอง กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (self-help /peer groups) เช่น Gambler Anonymous<sup>๘๙</sup> ซึ่งเริ่มพัฒนามาจากโปรแกรมการหยุดเหล้า(Alcoholics Anonymous)เป็นลักษณะใช้กลุ่มมากระตุ้นให้สมาชิกใหม่ได้ฟังประสบการณ์ เรียนรู้วิธีการหลีกเลี่ยงและวิธีการที่จะหยุดแก้ปัญหาด้วยการพนัน ให้ตนเองเผชิญหน้ากับปัญหาและผลจากการกระทำของตนเอง ได้รับความเข้มแข็ง และความหวังจากกลุ่ม โดยแบ่งเป็น ๑๒ ขั้นตอนเพื่อไปปรับใช้กับชีวิตของตนเองเพื่อเอาชนะความกลัวและเรียนรู้การเลือกใช้ชีวิตและใช้เงิน สมาชิกจะถูกบังคับให้จัดการหนี้ของตนเอง สมาชิกจะถูกบอกว่าจะไม่มีวันปลอดภัยจากการกลับไปติดพนัน และให้อยู่กับปัจจุบันเท่านั้น ข้อเสียของการเข้ากลุ่มคือไม่มีการบังคับ ไม่ต้องแสดงความซื่อสัตย์ ความถูกต้อง จึงทำให้ผู้ป่วยบางส่วนยังกลับไปเล่นการพนันต่อหรือหายไปจากกลุ่ม ผลพบว่าบางรายได้ผลดี เพราะ

<sup>๘๘</sup>Chan ching hai and others. Evaluation Study on the Effectiveness of the Counselling and Treatment Centres for Problem and Pathological Gamblers(Department of Applied Social Sciences The Hong Kong Polytechnic University 2006), page 13.

<sup>๘๙</sup>Gambler Anonymous, Gambling[online]Available from : <http://www.gamblersanonymous.org/ga/>[2013 June 20]



เป็นแหล่งที่ผู้ป่วยจะรู้สึกอบอุ่นใจและรู้สึกว่ามีเพื่อนและสังคมของตนเอง ญาติสามารถเข้าร่วมกลุ่มได้ ทำให้ทัศนคติต่อผู้ป่วยดีขึ้น โดยรายละเอียดการรักษากลุ่มโดยใช้โปรแกรม ๑๒ ขั้นตอน<sup>๑๐๐</sup> (12 Step Program)มีดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ยอมรับว่าตนเองมีปัญหาเรื่องการพนัน และที่ผ่านมามีความสามารถที่จะต่อสู้และจัดการกับปัญหาได้

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างความเชื่อมั่นว่าและสร้างพลังที่จะทำให้ตนเองกลับมาสู่ชีวิตปกติได้

ขั้นตอนที่ ๓ ตัดสินใจว่าจะเชื่อและปฏิบัติตามความเชื่อมั่นและพลังนี้ไม่ว่าจะมีอุปสรรคใดๆ

ขั้นตอนที่ ๔ ตั้งใจค้นหาและทำในสิ่งที่ถูกต้อง แก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดและปัญหาทางการเงินของตนเอง

ขั้นตอนที่ ๕ ยอมรับต่อตนเองและต่อเพื่อนๆในกลุ่มถึงสาเหตุความผิดพลาดที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ ๖ เตรียมตัวให้พร้อมที่จะขจัดลักษณะที่เป็นปัญหาของตนเอง

ขั้นตอนที่ ๗ สร้างศรัทธาว่าเราจะเอาสิ่งที่ผิดพลาดออกไปจากตนเอง

ขั้นตอนที่ ๘ ทำรายการรายชื่อคนที่เราเคยก่อปัญหาไว้และตั้งใจที่จะแก้ไขกับบุคคลดังกล่าวทั้งหมด

ขั้นตอนที่ ๙ กลับไปแก้ไขสิ่งที่เคยผิดพลาดนั้นกับทุกคนเท่าที่ทำได้ยกเว้นว่าการกระทำนั้นอาจก่อปัญหาให้กับคนเหล่านั้นหรือคนอื่นเพิ่มขึ้น

ขั้นตอนที่ ๑๐ แก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองไปเรื่อยๆอย่างต่อเนื่องและทุกครั้งที่มีความผิดพลาดเกิดขึ้นให้ยอมรับและแก้ไขทันที

<sup>๑๐๐</sup> ไซจิตา ภาวสุทธิไพศิฐ, อากการติดการพนัน[ออนไลน์], ๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ แหล่งที่มา

ขั้นตอนที่ ๑๑ สวดมนต์สร้างความศรัทธาและเพื่อขอบคุณพระเจ้าตามแต่ละศาสนาของตน  
ขอบคุณที่ท่านอยู่กับเราในขณะที่เราพยายามปรับปรุงตัวเอง และให้พลังที่เราจะนำสิ่งที่ผิดพลาด  
ออกไป

ขั้นตอนที่ ๑๒ พยายามปฏิบัติโดยยึดถือหลักนี้ และสื่อสิ่งเหล่านี้ผ่านการช่วยเหลือผู้ติดพนัน  
อื่น

### ๓.๕.๓.๑.๒ การรักษาด้วยยา (Pharmacotherapy)

เนื่องจากอาการติดการพนัน เกิดจากอาการผิดปกติทางสมอง ดังนั้นการให้ยาบางชนิด  
สามารถช่วยให้การบำบัดรักษาเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

(๑) ใช้ยาประเภทปรับสมดุลเคมีทางสมอง (selective serotonin reuptake inhibitors, SSRI)<sup>๑๑</sup> ช่วยทำให้ความผิดปกติของสารในสมองลดลง โดยทำให้สารเคมีบางชนิดใน  
สมองที่ขาดหายไป กลับมาเป็นปกติ ยาประเภทนี้โดยปกติใช้กับผู้ที่ เป็นโรคซึมเศร้า ผลข้างเคียงของ  
ยา คือ ทำให้เกิดอาการเบื่ออาหารหรือเจริญอาหาร นอนไม่หลับหรือง่วงนอนมากแล้วแต่ร่างกายของ  
คนไข้ในแต่ละผิดไป ปากแห้ง ท้องผูก ทั้งนี้ควรปรึกษาจิตแพทย์ก่อนทานยา

(๒) การเลือกใช้กลุ่มยานอนหลับ ยาคลายเครียด ยาคลายกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะยากกลุ่ม  
(Benzodiazepines) การใช้และปริมาณยาที่ใช้ควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยแพทย์

(๓) การเลือกใช้ยาลดอาการคั่งคลั่ง อารมณ์แปรปรวน (Lithium)<sup>๑๒</sup> ในการรักษา โดยยา  
กลุ่มนี้ปกติใช้รักษาผู้ป่วยที่มีบุคลิกสองขั้ว อารมณ์แปรปรวนและไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้  
ข้อควรระวัง คือ ผลข้างเคียงอาจทำให้อาเจียน คลื่นไส้ กระจายน้ำบอຍ ทั้งนี้การใช้ยาและปริมาณใน  
การใช้ยาควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของแพทย์เช่นเดียวกัน

<sup>๑๑</sup> ธรรมิกา เทพพาทิ, โรคมึซึมเศร้า[ออนไลน์], ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ แหล่งที่มา

<http://www.tammikaclinic.com/am-๓.php>

<sup>๑๒</sup> สุวัฒนา อารีพรพรค, ความผิดปกติทางจิต, หน้า ๕๗๑.

### ๓.๕.๓.๑.๓ การทำจิตบำบัด (Psychotherapy)

จิตบำบัด คือ การรักษาชนิดหนึ่งโดยวิธีทางจิตใจ สำหรับผู้ป่วยที่มีปัญหาทางอารมณ์หรือจิตใจ โดยผู้ที่รักษาได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะและมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ผู้ป่วยหายจากอาการป่วย ดัดแปลงแก้ไขหรือลดอาการป่วยลงหรือทำให้อาการที่ป่วยทรุดตัวช้าลงกว่าเดิม นอกจากนี้ยังช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่ดีของผู้ป่วยและส่งเสริมให้มีการพัฒนาและเจริญเติบโตในด้านบุคลิกภาพของผู้ป่วยในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น

(๑) การทำจิตบำบัดเพื่อให้หยั่งรู้เข้าใจตนเอง (Insight-oriented psychotherapy) เพื่อหาปมปัญหาที่ซ่อนอยู่ในจิตใจ โดยปมปัญหาดังกล่าวอาจฝังรากลึกมาตั้งแต่วัยเด็ก หรือเพิ่งเกิดขึ้นก็ได้ ยกตัวอย่างปมปัญหาได้ดังนี้ เช่น (Masochistic drive) เป็นแรงกระตุ้นในการทำให้ตนเองเจ็บปวดอันเนื่องมาจากปมปัญหาที่มีต่อบทบาทของพ่อแม่ การบำบัด จึงต้องให้ผู้ป่วยเหล่านี้ได้แสดงความรู้สึกโกรธที่เก็บอยู่ในจิตใจได้ออกมา และช่วยให้ลดความรู้สึกผิดที่มีลง หรือปมปัญหาทางจิตใจความพยายามที่จะให้ตัวเองซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง (Striving for autonomy) โดยพยายามให้แยกตัวเองออกจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่น พ่อแม่ โดยการบำบัดต้องพยายามให้ผู้ป่วยตระหนักรู้ถึงปมปัญหาดังกล่าว และพยายามเสริมให้เกิดความมั่นใจ มีความเคารพตนเองและพยายามทำให้ผู้ป่วยสามารถควบคุมตนเองให้ได้ (Self-esteem & sense of control)<sup>๑๐๓</sup>

(๒) การปรับเปลี่ยนความคิด (Cognitive-Behavioral Therapy, CBT)<sup>๑๐๔</sup> จากการศึกษาพบว่า การคิดพินิจเป็นวิธีการคิดและพฤติกรรมซ้ำๆ ที่ทำจนเกิดความเคยชินหรือเป็นรูปแบบของพฤติกรรมแบบเงื่อนไขและมีแรงกระตุ้นให้อาชนะ การรักษาผู้ป่วยต้องพยายามหาและจดจำสถานการณ์ อารมณ์ที่กระตุ้นให้ไปเล่นการพนัน ตระหนักถึงความคิดที่เบี่ยงเบนไป (Cognitive distortion) และแก้ไขความคิดนั้น จากการศึกษาพบว่า มีประสิทธิผลในการลดความถี่ของพฤติกรรมการเล่นการพนันได้ และสามารถที่จะคงผลการรักษาไว้ได้ดี

(๓) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การควบคุมพฤติกรรม (Behavior Therapy) ใช้เทคนิคการสร้างเงื่อนไขเสริมแรง และการจินตนาการ (aversive conditioning covert/imagine

<sup>๑๐๓</sup> รมชัย คงสกนธ์, ตำรานิติจิตเวชศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร: บางกอก บล็อก, ๒๕๕๑), หน้า ๒๓๒.

<sup>๑๐๔</sup> สมบัติ ศาสตรร์รุ่งภาค, การบำบัดรักษาผู้ป่วยทางจิต[ออนไลน์], ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ แหล่งที่มา <http://www.ramamental.com/topics/CBT.pdf>

desensitization) โดยให้ผู้ป่วยนึกถึงภาพที่กระตุ้นอยากไปเล่นการพนัน หรือขณะไปเล่นการพนัน ควบคู่กับการนึกถึงภาพที่ทำให้รู้สึกกลัวหรือขยะแขยงและให้รางวัลตนเองเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้มีพฤติกรรมซ้ำ (reward & reinforcement) ที่จะไม่กลับไปเล่นพนันอีก การศึกษาพบว่าช่วยให้ผู้ป่วย เรียนรู้ที่จะมองหาสัญญาณเตือนล่วงหน้าและหลีกเลี่ยงที่จะไม่กลับไปเล่นการพนันซ้ำ<sup>๑๐๕</sup>

(๔) ครอบครัวบำบัด (Family and Couples Therapy) ใช้การประเมินปัญหาในครอบครัว ระหว่างคู่สามีภรรยา ปรับความเข้าใจให้ตรงกัน มุ่งเน้นให้คนในครอบครัวมีส่วนร่วมในการรักษา โดยส่วนใหญ่มักควบคู่ไปกับการเข้ากลุ่มบำบัด ส่วนใหญ่จะได้ประโยชน์หากทางครอบครัวให้ความร่วมมือ อย่างเต็มที่<sup>๑๐๖</sup>

(๕) จิตบำบัดรายกลุ่ม (Group therapy) คือ การบำบัดรักษาผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจ หรือ พฤติกรรม โดยอาศัยสมาชิกกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม ที่ประกอบด้วยสมาชิก ๒ คนขึ้นไปในกลุ่มที่ได้ จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบและมีการวางแผนไว้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกประมาณ ๘-๑๒ คน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการเรียนรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา และการแก้ไขปัญหา<sup>๑๐๗</sup>

(๖) นักจิตวิทยาให้การปรึกษา (Counseling psychologists) โดยมีนักจิตวิทยาคอยแก้ไข ปัญหาทางจิตวิทยา ในด้านที่เกี่ยวข้องกับ การปรับตัว ชีวิตสมรส ครอบครัว อาชีพ และโรงเรียน ทำนองเดียวกับนักจิตวิทยาคลินิก<sup>๑๐๘</sup>

### ๓.๕.๓.๑.๔ การบำบัดรักษาในโรงพยาบาล (Hospitalization for dependency treatment)

ใช้ในกรณีที่ต้องมีการดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด อันเนื่องมาจากผู้ป่วยมีโอกาสเสี่ยงในการฆ่าตัว ตาย หรือมีภาวะอื่นทางจิตเวชร่วมด้วย ผู้ป่วยต้องอยู่โรงพยาบาลเป็นเดือน ร่วมกับรักษาเข้ากลุ่มทำ จิตบำบัดร่วมด้วย

<sup>๑๐๕</sup> สุวัทนา อารีพรรค, ความผิดปกติทางจิต, หน้า ๕๘๘.

<sup>๑๐๖</sup> วัฒนชัย คงสกนธ์, ตำราจิตวิทยา, หน้า ๒๗๖.

<sup>๑๐๗</sup> สุวัทนา อารีพรรค, ความผิดปกติทางจิต, หน้า ๕๘๑.

<sup>๑๐๘</sup> วัฒนชัย คงสกนธ์, ตำราจิตวิทยา, หน้า ๒๗๕.

### ๓.๕.๓.๑.๕ การรักษาภาวะผิดปกติอื่นๆที่พบร่วมกับอาการติดการพนัน

อาการติดการพนัน มักมาพร้อมกับภาวะที่พบร่วมที่ผิดปกติในด้านอื่นๆด้วย<sup>๑๐๙</sup> ซึ่งถ้าหาก ละเอียดไม่ทำการบำบัดรักษาภาวะที่พบร่วมเหล่านี้แล้ว จะเป็นการยากลำบากที่จะทำให้อาการติดการ พนันประสบความสำเร็จได้ โดยภาวะที่พบร่วมประกอบด้วย อาการติดสารเสพติด ติดสุรา บุหรี่ กัญชา (Substance related disorder) หรืออาการผิดปกติที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ (impulse control disorders) เช่น ชอบถอนเส้นผมตนเองตลอดเวลา ชอบลักขโมยของ โรควิตกกังวล โรคสอง บุคลิก หรือไม่สามารถจำอดีตของตนได้ ภาวะที่ไม่สามารถปรับตัวได้เนื่องจากความกดดันมากเกินไป บุคลิกภาพผิดปกติ (Personality disorder) เช่น หวาดระแวง แยกตัวออกจากสังคม หรือไม่ก็บุคลิก แบบพึ่งพามากเกินไป การฆ่าตัวตาย เป็นต้น

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ สามีที่ติดการพนัน มักมีอาการติดสุราและโรคซึมเศร้าประกอบด้วย หรือกรณีภรรยาติดการพนัน มักมีภาวะของโรควิตกกังวลหรือความผิดปกติของบุคลิกประกอบด้วย เช่นกัน ซึ่งแพทย์ผู้ทำการบำบัดรักษาต้องทำการรักษาภาวะที่พบร่วมดังกล่าวควบคู่ไปกับการรักษา อาการติดการพนันด้วยเพื่อให้การรักษาการติดการพนันประสบความสำเร็จ

### ๓.๕.๓.๒ กรณีระยะติดตามผู้มีอาการติดการพนัน (Continuing Recovery)<sup>๑๑๐</sup>

การบำบัดรักษาอาการติดการพนัน ต้องอาศัยการดูแลติดตาม รักษาอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะ เมื่อผู้ติดการพนันสามารถหยุดเล่นการพนันได้แล้ว ต้องมีการติดตาม (Monitoring) คอยเฝ้าดูแล อย่างใกล้ชิดเพราะยังอยู่ในช่วงระยะเวลาที่มีความเสี่ยงที่จะกลับไปเล่นการพนันอีก โดยวิธีการ ป้องกันมิให้กลับไปติดการพนันอีกมีดังนี้

(๑) รูปแบบของการเฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อคอยประเมินพฤติกรรมเป็นระยะๆไป โดยผู้ ผ่านการบำบัดรักษาจะมีการติดต่อให้ข้อมูลผู้เฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลา

<sup>๑๐๙</sup> สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โรควิตกกังวล ออนไลน์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖  
แหล่งที่มา <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/situations/28713>

<sup>๑๑๐</sup> ธรรมิกา เทพพาทิ, โรควิตกกังวล[ออนไลน์], ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ แหล่งที่มา  
<http://www.tammikaclinic.com/am-๓.php>

(๒) กลุ่มให้กำลังใจ (Mutual support groups) มีในต่างประเทศ พบว่านอกจากกลุ่มสำหรับผู้ติดการพนัน ยังมีกลุ่มสำหรับสามีภรรยา ญาติ หรือกลุ่มเพื่อนของผู้มีอาการติด คอยให้กำลังใจมิให้กลับไปเล่นการพนันเช่นเดิมอีก

### ๓.๕.๓.๓ การรักษากรณีกลับไปติดการพนันซ้ำ (Relapse management)<sup>๑๑๑</sup>

ปัญหาอาการติดพนันเป็นโรคเรื้อรังเป็นแล้วเป็นอีกได้ (Chronic relapsing disease) ดังนั้นหากผู้ป่วยกลับไปติดการพนันอีกครั้ง ไม่ควรที่จะไปซ้ำเติมผู้ป่วยหรือมองว่าเป็นความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงของผู้ป่วย แต่ควรพยายามให้กำลังใจผู้ป่วยให้กลับมาสู่อีกครั้ง โดยรูปแบบการรักษาติดกลับไปติดการพนันซ้ำ มี ๕ ขั้นตอน (๕-Step Model) ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ สร้างทัศนคติที่ดี (Positive attitude) การกลับไปติดการพนัน อาจทำให้ครอบครัวและเพื่อนรู้สึกผิดหวังหรือจากผู้ป่วย ทำให้ผู้ป่วยตกอยู่ในความรู้สึกผิด โกรธ ท้อแท้ แพทย์ควรให้ความหวังและมองผู้ป่วยในแง่บวกชี้ให้ผู้ป่วยเห็นถึงความสามารถที่เคยสามารถผ่านการติดพนันมาได้

ขั้นตอนที่ ๒ การควบคุม (Control) โดยพยายามให้ผู้ป่วยหาถึงขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยหยุดเล่นการพนันได้ในครั้งก่อน จุดสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยเคยสามารถควบคุมตัวเองได้ ให้ดึงกลับมาใช้ซ้ำ

ขั้นตอนที่ ๓ ทางเลือก (Options) ให้ผู้ป่วยค้นหาว่ากิจกรรม หรือเหตุการณ์ใดที่กระตุ้น หรือนำไปสู่การเล่นการพนัน ซึ่งมักพบว่าเกิดขึ้นรูปแบบซ้ำๆ ให้หลีกเลี่ยงและระวังให้มาก

ขั้นตอนที่ ๔ ความแตกต่าง (Differences) กล่าวคือ มีความแตกต่างอะไรกับการกลับมาติดพนันซ้ำเมื่อเทียบกับครั้งก่อน ซึ่งมักพบว่าเกิดจากตัวผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ผู้ป่วยสามารถนำมาเรียนรู้ความแตกต่างและเพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเองได้

ขั้นตอนที่ ๕ บทเรียน (Lessons) โดยให้ผู้ป่วยมองว่าตนเองได้บทเรียนอะไรจากกลับไปเล่นการพนัน และให้ถือว่าเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไม่ให้กลับมาเล่นการพนันซ้ำอีก

<sup>๑๑๑</sup> เรื่องเดียวกัน.

จากขั้นตอนทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นกระบวนการที่จะดึงผู้ป่วยกลับออกจากวงจรของการติดการพนันอีกครั้ง โดยต้องเริ่มจากการสร้างทัศนคติ การให้กำลังใจ การตระหนักถึงทางเลือกความแตกต่างและปรับใช้ให้เป็นบทเรียนไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

### ๓.๕.๔ สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดการพนัน

สถานที่บำบัดรักษาผู้ติดการพนันในประเทศไทยในปัจจุบัน คือ โรงพยาบาลในแผนกจิตเวช

### ๓.๕.๕ ผลของการติดการพนัน

เมื่อบุคคลใดเปลี่ยนจากผู้เล่นการพนันทั่วไปที่เล่นเป็นครั้งคราวซึ่งไม่ปรากฏว่าการพนันดังกล่าวสร้างปัญหาให้แก่บุคคลนั้นแต่อย่างใด เปลี่ยนเป็นผู้ติดการพนันซึ่งเป็นปัญหาด้านพฤติกรรมเชื่อมโยงกับระบบประสาทและสมอง ทำให้บุคคลดังกล่าวเล่นพนันอย่างต่อเนื่อง ทำให้การพนันดังกล่าวจากเดิมที่ไม่สร้างผลเสีย กลักลับกลายเป็นการพนันที่สร้างผลเสียอย่างรุนแรงต่อผู้ติดการพนันและบุคคลรอบข้าง โดยผลเสียดังกล่าวจำแนกได้ดังนี้

ผลเสียต่อผู้ติดการพนันเอง กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวจะสูญเสียเวลาสูญเสียเงิน และสุขภาพก็แย่แย่ง อันเนื่องมาจากการเล่นการพนันซ้ำๆเป็นระยะเวลาหลายๆ นอกจากนั้นจากการวิจัยยังระบุอีกว่า ผู้ติดการพนันมีแนวโน้มสูงที่จะนำไปสู่สิ่งเสพติดประเภทอื่นๆ เช่น สุรา ยาเสพติด เป็นต้น นอกจากนั้นผู้ติดการพนันยังมีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายมากกว่าบุคคลทั่วไป

ผลเสียต่อครอบครัวของผู้ติดการพนัน กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นสามี ภรรยา บุตร หรือ บิดามารดา ของผู้ติดการพนันจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ติดการพนันมากที่สุด ดังนั้นจึงเป็นบุคคลแรกที่ได้รับผลกระทบในทันทีทั้งในแง่เวลาที่ผู้ติดการพนันให้กับเดิมเคยให้กับครอบครัว เปลี่ยนไปเป็นนำมาใช้กับการเล่นการพนัน หรือในแง่ทรัพย์สินภายในครอบครัวแทนที่จะนำมาจุนเจือภายในครอบครัว แต่กลับต้องถูกนำไปใช้ในการพนัน และยังมีผลเสียต่างๆอีกมากมายที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวอันนำไปสู่การหย่าร้างที่สุด

ผลเสียต่อสังคม กล่าวคือ รัฐต้องเสียเงินที่ลงไปในการบวนการยุติธรรมทั้งเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่และสถานที่ที่ใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเพื่อจัดการทั้งป้องกันและปราบปรามผู้กระทำ

ความผิดอันเนื่องมาจากการติดการพนัน แต่ผลลัพธ์ที่ออกมา คือ บุคคลดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำและไม่เกรงกลัวต่อการลงโทษแต่อย่างใด

นอกจากนั้นผู้ติดการพนันมักมีพฤติกรรมที่กระทบกับการทำงานและเป็นที่ไม่พอใจของนายจ้าง อันนำผลที่ตามมาคือการเลิกจ้างผู้ติดการพนันดังกล่าว ทั้งๆที่บุคคลดังกล่าวเป็นวัยทำงานซึ่งควรเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศจึงทำให้สูญเสียทรัพยากรบุคคลดังกล่าวไปอย่างน่าเสียดาย

ผู้ติดการพนันมักประสบปัญหาทางการเงินอันเป็นปัญหาที่ติดตามติดต่อนเนื่องมากับผู้ติดการพนัน และเมื่อบุคคลดังกล่าวประสบปัญหาหนี้สินและไม่สามารถแก้ปัญหาได้ สิ่งที่ติดตามมาก็คืออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ยักยอกซึ่งบางผิดลักษณะของการกระทำมีการใช้ความรุนแรงแฝงอยู่ ยิ่งทำลายความสงบสุขของสังคมมากขึ้นอีกด้วย

### ๓.๕.๖ องค์กรที่ดูแลผู้ติดการพนันในปัจจุบัน

องค์กรที่ดูแลผู้ติดการพนันในปัจจุบันในประเทศไทยในปัจจุบัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (ส.ส.ส.) กรมสุขภาพจิต โทร ๑๓๒๓

### ๓.๖ การบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อก้าวถึงประเทศสหรัฐอเมริกา บุคคลส่วนใหญ่จะนึกถึงการพนันเสรีที่ประชาชนสามารถเข้าเล่นได้โดยถูกกฎหมายซึ่งนำไปสู่ความคิดที่ผิดติดตามมาว่าประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ตระหนักถึงผลเสียของการพนันหรือเห็นว่าการพนันไม่ก่อให้เกิดโทษใดๆ จึงเปิดเสรีให้ประชาชนเล่นซึ่งไม่เป็นความจริงเพราะประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่ใช้ในแต่ละรัฐมีความแตกต่างกันไป มิใช่ทุกรัฐจะสามารถเข้าเล่นการพนันได้โดยเสรี ส่วนรัฐที่เปิดให้มีการเล่นการพนันก็ได้ปล่อยปะละเลยให้มีการเล่นการพนันอย่างไร้กฎเกณฑ์ควบคุมผู้เล่นแต่อย่างใด เพราะในรัฐที่มีการเปิดให้มีการเล่นการพนันโดยเสรีก็ตระหนักถึงโทษและผลเสียที่เกิดขึ้นจากการพนันเช่นเดียวกัน

ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกาเปิดให้มีกาสิโน และการเล่นพนันถูกกฎหมายในรัฐต่างๆซึ่งแต่ละรัฐจะมีนโยบายที่แตกต่างกันไป รัฐที่ไม่มีบ่อนพนันในปัจจุบัน เช่น รัฐฮาวายและรัฐยูธาห์ โดย



รัฐดังกล่าวไม่อนุญาตให้มีการประกอบธุรกิจการพนันทุกชนิดในรัฐ รวมถึงล็อตเตอรี่ กาสีโน เนื่องจากรัฐบาลมีรายได้หลักจากธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นหลักและประชากรในรัฐเหล่านั้นก็ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการประกอบธุรกิจการพนันตามกฎหมาย ส่วนรัฐที่มีการเปิดให้มีการเล่นพนันได้โดยถูกต้องตามกฎหมายและมี กาสีโน เช่น รัฐเนวาดา เป็นต้น<sup>๑๑๒</sup>

จากที่กล่าวมาแม้ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีธุรกิจบ่อนการพนันและกาสีโนมากมายแต่เมื่อพิจารณาถึงความตระหนักและให้ความสำคัญในการเอาใจใส่ดูแลผู้เล่นการพนันที่มีอาการติดการพนัน ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีรูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันที่ก้าวหน้าและชัดเจนที่สุดผ่านระบบกฎหมายในปัจจุบัน

### ๓.๖.๑. การบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในรัฐเนวาดา

เมื่อกล่าวถึงรัฐเนวาดา สิ่งทีบุคคลทั่วไปคิดถึงสิ่งแรกก็คือกาสีโนและบ่อนการพนันครบวงจร เพราะเนวาดาเป็นรัฐแรกที่มีการตั้งกาสีโนเพื่อเปิดให้มีการเข้าเล่นการพนันได้โดยเสรีในประเทศสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากเปิดให้มีการเข้าเล่นการพนันได้โดยเสรีส่งผลกระทบต่อตามมา คือ มีสถิติอาชญากรรมสูงขึ้นกว่าแต่ก่อน และสิ่งที่น่าสนใจจากข้อมูลสถิติ คือ ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ติดการพนัน และการติดการพนันดังกล่าวเป็นสาเหตุในการประกอบอาชญากรรมซึ่งแตกต่างจากสาเหตุอื่นในการประกอบอาชญากรรมทั่วไป ทำให้เกิดแนวคิดใหม่แทนที่มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดแบบเดิมซึ่งใช้การจำคุก การปรับซึ่งไม่สามารถที่จะลดปริมาณจำนวนคดีได้ จึงได้มีการนำระบบบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปรากฏอยู่ในกฎหมายแห่งรัฐเนวาดา (Nevada code) เพื่อใช้ควบคุมดูแลการเล่นการพนันดังนี้<sup>๑๑๓</sup>

กฎหมายรัฐเนวาดาในบท ๔๕๘A เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในรัฐเนวาดาที่จะสามารถนำผู้ติดการพนันเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา โดยกฎหมายดังกล่าวได้ประกาศใช้ในปี ๒๐๑๐ ในหัวข้อที่

<sup>๑๑๒</sup>ไพศาล ลัมสตีตย์, เปิดปม เป็น อยู่ คือ พนันออนไลน์ สังคมไทยในยุคไร้พรมแดน, หน้า ๒๔.

<sup>๑๑๓</sup>Nevada, Nevada Code[Online]. Available from : <http://www.leg.state.nv.us/nrs>

๔๐ สุขภาพและความปลอดภัยสาธารณะ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่มีอาการติดการพนันซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้<sup>๑๑๔</sup>

เริ่มต้นเมื่อนักพนันกระทำความผิดและถูกฟ้องคดีต่อศาล การที่ศาลจะพิจารณาเพื่อใช้มาตรการทางเลือกในการบำบัดรักษานักพนันดังกล่าวได้หรือไม่ ต้องพิจารณาตามแต่ละขั้นตอนตามบทบัญญัติ<sup>๑๑๕</sup> NRS๔๕๘A.๐๑๐ ถึง NRS๔๕๘A.๒๕๐ กล่าวคือ

ประการแรก ศาลจะวินิจฉัยว่าบุคคลดังกล่าวเป็นนักพนันที่เป็นปัญหาหรือไม่ซึ่งการเสนอเรื่องให้ศาลพิจารณาประเด็นดังกล่าว อาจเกิดจากศาลเห็นเอง หรือคู่ความเสนอเรื่องให้ศาลพิจารณาก็ได้ โดยนักพนันที่เป็นปัญหามีนิยามอยู่ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นักพนันที่เป็นปัญหา คือ นักพนันที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนในการเล่นพนันทำให้เกิดลักษณะของอาการติดการพนัน ทำให้นักพนันและครอบครัวของนักพนันรวมถึงบุคคลใกล้ชิดนักพนันดังกล่าวประสบความทุกข์ ประสบความเดือดร้อนและผลร้ายจากการพนันตามที่ปรากฏในนิยามนั่นเอง<sup>๑๑๖</sup>

ในส่วนนักพนันที่ไม่เป็นปัญหา คือ นักพนันที่เข้าเล่นการพนันโดยสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ไม่มีอาการติดการพนันและการเล่นการพนันดังกล่าวไม่กระทบต่อชีวิตส่วนตัวของนักพนันของรวมถึงไม่กระทบต่อครอบครัว บุคคลใกล้ชิดของนักพนันแต่อย่างใด

หากไม่ใช่ นักพนันที่เป็นปัญหาแล้วก็จะไม่มีการใช้มาตรการบำบัดรักษานักพนันดังกล่าวแต่อย่างใด แต่จะกลับไปใช้การลงโทษตามปกติ แต่หากเป็นนักพนันที่เป็นปัญหาศาลก็จะดำเนินการพิจารณาเงื่อนไขอื่น ๆ ทั่วไปว่ามีสิทธิเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาได้หรือไม่

<sup>๑๑๔</sup> Summarized from Nevada Council on Problem Gambling, Problem Gambling and The Law(The State of Nevada Problem Gambling Fund, 2010).p 1-21.

<sup>๑๑๕</sup> Nevada Council on Problem Gambling, Problem Gambling[Online]. Available from : [www.nevadacouncil.org](http://www.nevadacouncil.org)[2013,Jan 9]

<sup>๑๑๖</sup> Nevada Council on Problem Gambling, Problem Gambling and The Law(The State of Nevada Problem Gambling Fund, 2010).p 9.

การพิจารณาว่าเป็นนักพนันที่เป็นปัญหาหรือไม่นั้น ศาลจะทำการพิจารณาประกอบรายงานการวินิจฉัยโดยแพทย์ซึ่งได้รับการรับรองตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งแพทย์ดังกล่าวจะทำการวินิจฉัยโดยอาศัยข้อมูลจากผู้พนันโดยตรงผ่านการสัมภาษณ์ ประกอบคู่มือการวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิต (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM-IV) เพื่อให้ นักพนันตอบคำถาม พิจารณาลักษณะท่าทางและประวัติที่ผ่านมา โดยในส่วนนี้แพทย์จะวินิจฉัยข้อมูล ประกอบกับข้อมูลจากแหล่งอื่นๆด้วยเช่นกัน เช่น รายงานจากตำรวจ รายงานจากบุคคลใกล้ชิดและครอบครัว รายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน รายงานจากบ่อนการพนันที่ถูกกฎหมายเพื่อวินิจฉัยว่า บุคคลดังกล่าว เป็นผู้ติดการพนันหรือไม่ และในลำดับถัดไปก็คือ หากเป็นผู้ติดการพนันแล้ว การติดการพนันดังกล่าวเป็นสาเหตุที่กระทำความผิดหรือไม่ ถ้าหากใช่ก็จะครอบงำประกอบในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือก คือ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ติดการพนันและการกระทำความผิดดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการติดการพนันนั่นเอง ศาลก็สามารถพิจารณาต่อในเงื่อนไขอื่นประการต่อไป โดยในขั้นตอนนี้ทั้งอัยการฝ่ายโจทก์และทนายฝ่ายจำเลย สามารถนำพยานหลักฐานของตนมาแสดงต่อศาลได้ ศาลจะใช้ดุลพินิจทำการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายและทำการพิจารณาต่อไป<sup>๑๑๗</sup>

ประการที่สอง ศาลจะต้องพิจารณาในส่วนของความผิดที่ได้กระทำความผิด หากเป็นความผิดดังต่อไปนี้ เช่น ความผิดอาญาร้ายแรง เช่น ฆาตกรรม ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วางเพลิง หรือความผิดที่กระทำต่อเด็ก เช่น ลักพาตัวไปเพื่อเรียกค่าไถ่ พาเด็กไปร่วมประเวณี แม่เล้า กักขังหน่วงเหนี่ยว ความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น ข่มขืน กระทำชำเราอนาจาร ความผิดที่กระทำต่อบุคคลในครอบครัว ญาติสนิท หรือในกรณีที่จำเลยอยู่ระหว่างถูกคุมประพฤติ เว้นแต่ เจ้าพนักงานคุมประพฤติผู้มีอำนาจเห็นควรให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษา หรือจำเลยเคยถูกศาลสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษามาก่อนแล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จ<sup>๑๑๘</sup>

หากมีลักษณะความผิดประการใดประการหนึ่งข้างต้นหรือเงื่อนไขประการใดประการหนึ่งข้างต้นจำเลยจะไม่มีสิทธิเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาได้

<sup>๑๑๗</sup> Ibid.,p. 1.

<sup>๑๑๘</sup> Ibid.,p. 9.

ประการที่สาม ศาลจะใช้กระบวนการบำบัดรักษาได้ต่อเมื่อ จำเลยสมัครใจในการเข้ารับการบำบัดรักษาและโดยจำเลยยอมรับสารภาพว่าตนเป็นผู้ติดการพนันและกระทำความผิดดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการติดการพนัน

ประการที่สี่ เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยผ่านเงื่อนไขทุกประการตามที่กฎหมายกำหนดและไม่มีลักษณะต้องห้ามไม่ให้อำนาจศาลที่จะมีคำสั่งเลื่อนการพิพากษาลงโทษจำเลยออกไป เพื่อนำจำเลยเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาอาการติดการพนันแทนการลงโทษ

โดยศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้<sup>๑๑๙</sup> คือ

(๑) ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยกระทำหรือไม่กระทำการใด ในช่วงระยะเวลา ระหว่างการบำบัดรักษาอาการติดการพนัน โดยเงื่อนไขดังกล่าว สามารถใช้ประกอบกับการทำทัณฑ์บนหรือการคุมประพฤติจำเลย

(๒) ศาลสามารถกำหนดให้จำเลยเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษา หากศาลเห็นสมควร ในคดีจำเลยมีฐานะยากจนไม่สามารถออกค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาได้ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ศาลสามารถสั่งให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาโดยใช้เงินกองทุนจากรัฐในการสนับสนุนซึ่งศาลสามารถสั่งให้จำเลยทำงานบริการสังคมเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายในการรักษาที่รัฐออกให้โดยการทำงานบริการดังกล่าวต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมจากภาครัฐ

(๓) ศาลสามารถกำหนดให้จำเลยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของแพทย์ผู้ได้รับอนุญาต อันมีลักษณะของผู้ป่วยในซึ่งต้องได้รับความดูแลอย่างใกล้ชิดหรือศาลสามารถสั่งกักตัวจำเลยให้อยู่ในสถาบันทางการแพทย์ผู้ได้รับอนุญาตภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า ๑ ปีแต่มากที่สุดไม่เกิน ๓ ปี

(๔) ศาลสามารถกำหนดให้แพทย์รายงานความก้าวหน้าของการบำบัดรักษาเป็นระยะๆตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการบำบัดรักษาและพฤติกรรมของจำเลย

ผลของการเข้ารับการบำบัดรักษา<sup>๑๒๐</sup>

<sup>๑๑๙</sup> Ibid.,p. 13.

ในกรณีที่แพทย์ผู้ทำการรักษา มีความเห็นว่าจำเลยประสบความสำเร็จในการเข้ารับการรักษา บำบัดรักษา กล่าวคือ ไม่มีลักษณะอาการติดการพนันอีกต่อไปให้แพทย์ทำรายงานยื่นต่อศาล โดยรายงานดังกล่าวศาลจะนำมาทำการพิจารณาอีกครั้งว่าศาลเห็นด้วยกับรายงานการรับรองดังกล่าวหรือไม่ หากศาลเห็นด้วยกับรายงานของแพทย์ว่าประสบความสำเร็จในการเข้ารับการรักษา บำบัดรักษา และให้ศาลมีอำนาจ ดังต่อไปนี้คือ

(๑) ให้ยกเว้นโทษสำหรับการกระทำความผิดของจำเลยดังกล่าว

(๒) ศาลสามารถสั่งให้ลบบประวัติการกระทำความผิดของจำเลย

ในคดีไม่ประสบความสำเร็จในการรักษา มีข้อพิจารณา ดังนี้ คือ

(๑) หากสิ้นสุดระยะเวลาการรักษาแล้วแพทย์ผู้ทำการรักษาไม่ให้การรับรองว่าจำเลยประสบความสำเร็จในการรักษา หรือทำรายงานต่อศาลว่าไม่ประสบความสำเร็จในการเข้ารับการรักษาจำเลย ศาลสามารถพิจารณาคดีความผิดที่จำเลยได้กระทำความผิดเพื่อลงโทษจำเลยต่อไป

(๒) กรณียังไม่สิ้นสุดระยะเวลาการรักษาที่ศาลกำหนด แต่แพทย์ผู้ทำการรักษาเห็นว่าจำเลยไม่น่าจะได้รับประโยชน์จากการรักษาอีกต่อไป

ศาลมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการบำบัดรักษาหรือสั่งให้หยุดการบำบัดรักษาไว้ และพิจารณาความผิดที่จำเลยได้กระทำความผิดเพื่อลงโทษจำเลยต่อไป

### ๓.๖.๒ การบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในรูปแบบของศาลการพนัน (Gambling Court)<sup>๑๒๑</sup>

ศาลการพนันมีประวัติความเป็นมาเริ่มขึ้นเมื่อมีการเปิดบ่อนกาสิโนในแคนาดาติดชายแดน ใกล้เคียงกับเมืองแอมเฮริส ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือสถิติอาชญากรรมเพิ่มสูงขึ้นมาก ทั้งคดีลักเล็กขโมยน้อย คดีความผิดเกี่ยวกับเช็ค คดีขโมยรถยนต์ และ

<sup>๑๒๐</sup> Ibid., p. 14.

<sup>๑๒๑</sup> Gambling Court, Gambling Court[Online] Available from <http://gamblingcourt.org/>[2013 Jan 3]

อาชญากรรมอื่นๆอีกมากมาย ทำให้ผู้พิพากษา มาร์ค พาร์เรล ต้องการที่จะหาทางแก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการตั้งบ่อนการพนันดังกล่าว

ในที่สุดผู้พิพากษา มาร์ค พาร์เรล ก็ค้นพบวิธีแก้ปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นจากการตั้งบ่อนการพนัน โดยท่านได้ริเริ่มการตั้งศาลการพนัน (Gambling court) ขึ้น โดยศาลดังกล่าวได้นำรูปแบบแนวคิดของศาลยาเสพติด<sup>๑๒๒</sup> ซึ่งมีอำนาจส่งผู้ติดยาเสพติดในคดียาเสพติดไปบำบัดรักษาจนประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับที่ดีจากสังคมเป็นอย่างมากมาประยุกต์ใช้ โดยโครงสร้างการทำงานภายในศาลการพนันจะประกอบด้วยบุคลากรที่มีคุณภาพ ทั้งผู้พิพากษา ผู้ประสานงานการบำบัดรักษา ผู้เชี่ยวชาญในด้านการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดการพนันโดยได้รับการรับรองจากศาล ผู้ที่มีประสบการณ์เคยเป็นตกเป็นจำเลยแต่ผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาจนหายขาดแล้ว อัยการจังหวัด นายจำเลย เสมียนศาล เป็นต้น โดยผู้พิพากษามาร์ค พาร์เรล ต้องการให้ประชาชนตระหนักถึงพิษภัยของการพนันว่าร้ายแรงเช่นเดียวกับยาเสพติด นอกจากนี้ ท่านผู้พิพากษายังเห็นถึงความคล้ายคลึงอันเป็นจุดร่วมของปัญหายาเสพติดและปัญหาการพนัน กล่าวคือ ปัญหาวงจรการกลับมากระทำความผิดซ้ำ ตัวอย่างเช่นเช่น ผู้กระทำความผิดเสพยา ก่ออาชญากรรม และถูกลงโทษจำคุก เมื่อพ้นโทษก็กลับมาเสพยา ก่ออาชญากรรม และถูกลงโทษจำคุก เช่นเดิม หรือถ้าเป็นผิดความผิดการพนันก็คือ การเล่นการพนัน การก่ออาชญากรรม และการถูกลงโทษจำคุก หลังจากพ้นโทษก็จะกลับไปเล่นการพนันใหม่เช่นเดิม

หากต้องการทำลายวงจรดังกล่าวจำเป็นต้องแก้ปัญหาที่สาเหตุแท้จริง เมื่อพิจารณาในกรณียาเสพติดเมื่อได้เปลี่ยนทัศนคติจากผู้กระทำความผิดสมควรถูกลงโทษเป็นผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการบำบัดรักษาทำให้ปัญหาเสพยาเสพติดลดลง เพราะผู้กระทำความผิดได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูจนสามารถหลุดพ้นจากวงจรการกระทำผิด ในกรณีของการพนันก็เช่นกัน ผู้พิพากษา มาร์ค พาร์เรล จึงต้องการให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการพนันใหม่ว่า

<sup>๑๒๒</sup> John Ashcroft, Deborah J. Daniels and Domingo S. Herraiz. Defining, Drug Court : The Key Components (The National Association of Drug Court Professionals Drug Court Standard Committee, 1997), p. 1.

จำเป็นที่จะต้องได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูเช่นเดียวกับผิวยาเสพติด เพื่อที่จะแก้ปัญหาการกระทำ ความผิดได้อย่างยั่งยืนโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาดังกล่าว<sup>๑๒๓</sup>

เมื่อคู่ชั้นตอนในศาลจะเรีความทุกฝ่ายมาศาล ศาลจะทำการตรวจสอบจำเลยว่ามีลักษณะ ของอาการติดการพนันหรือไม่ ซึ่งชั้นตอนนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาผู้ติดการพนันซึ่งได้รับใบอนุญาต และรับรองโดยศาล จะทำการสัมภาษณ์จำเลย ผู้เชี่ยวชาญสามารถถามถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำ ความผิดได้ด้วย เพื่อมองหาสัญญาณที่เป็นลักษณะของอาการติดการพนันต่างๆ เช่น ไม่ สามารถควบคุมตนเองได้ อาการกระสับกระส่าย เป็นต้น

โดยจำเลยต้องรับสารภาพในข้อหาที่ถูกฟ้องก่อนจึงจะมีสิทธิเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทางเลือกในการบำบัดรักษาและความผิดที่จำเลยกระทำลงต้องเป็นความผิดที่ไม่มีลักษณะของการใช้ ความรุนแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับเช็ค ฉ้อโกง ปลอมเอกสาร เมื่อศาลเห็นควรว่าจำเลยควรเข้าสู่ ระบบการบำบัดรักษาจำเลยจะต้องลงนามในสัญญาต่อศาล ซึ่งในสัญญาดังกล่าวจะกำหนด รายละเอียดข้อห้ามที่จำเลยห้ามกระทำ และข้อบังคับที่จำเลยต้องกระทำ โดยมีข้อกำหนดหากจำเลย ประสบความสำเร็จหายจากอาการติดการพนัน อัยการจะทำการถอนฟ้องข้อหาต่างๆที่ได้ฟ้องจำเลย ไว้ หรือลงโทษปรับในอัตราที่ต่ำที่สุด โดยระหว่างระยะเวลาการรักษาจะอยู่ภายใต้การควบคุมของ ศาลอย่างใกล้ชิด เช่น ศาลสามารถกำหนดระยะเวลาให้จำเลยรายงานตัวต่อศาล หรือขอรายงาน ความก้าวหน้าของจำเลยในการบำบัดรักษาจากผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนั้นยังคอยตรวจสอบว่าจำเลย กลับไปเล่นการพนันหรือไม่ด้วยเช่นกัน<sup>๑๒๔</sup>

อย่างไรก็ตามหากจำเลยผิดสัญญาหรือผิดข้อกำหนด เช่น ไม่ไปตามเวลานัดในการ บำบัดรักษาหรือช่วงเวลาดังกล่าวจำเลยลักลอบกลับไปเล่น การพนัน ศาลย่อมมีอำนาจที่จะลงโทษ อาจจะเป็นการจำคุกในระยะสั้นระหว่างการบำบัดรักษาเพื่อเป็นการป้องปรามจำเลยไม่ให้ฝ่าฝืน

---

<sup>๑๒๓</sup> Gambling Court, Gambling Court[Online] Available from <http://gamblingcourt.org/>[2013 Jan 3]

<sup>๑๒๔</sup> Ibid.

ข้อกำหนดอีก หรือศาลอาจยกเลิกสัญญาและกลับมาลงโทษจำคุกกระวางโทษสูงสุดตามข้อหาที่อัยการฟ้องมาก็ได้เช่นกัน<sup>๑๒๕</sup>

จากสถิติที่ผ่านมาพบว่ามี การนำจำเลยเข้าสู่โปรแกรมการบำบัดรักษา โดยผู้ประสบความสำเร็จในการรักษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในการรักษาจะหายขาดไม่กลับมากระทำความผิดอีก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ถูกจับเพราะกระทำความผิดแต่ความผิดดังกล่าวมิได้มีความเกี่ยวข้องกับการพนันแต่อย่างใด<sup>๑๒๖</sup>

การตั้งศาลการพนันขึ้นมาโดยเฉพาะมีจุดเด่น<sup>๑๒๗</sup> คือ การพิจารณาคดีที่เป็นระบบมุ่งที่จะหยุดวงจรของการกระทำความผิดซ้ำเพราะอาการติดการพนันของจำเลย โดยผู้พิพากษาจะมีบทบาทในเชิงรุกมากกว่าเดิมมาก นอกจากนั้นยังออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือจำเลยผู้มีอาการติดการพนันซึ่งได้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันโดยเฉพาะ โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันอยู่ประจำศาล และมีผู้พิพากษาที่มีความเข้าใจในระบบการบำบัดรักษา เพราะการส่งจำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดการพนันเป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาในการติดตามผล

การแยกศาลการพนันออกมาเฉพาะจากศาลทั่วไป จะช่วยให้การติดตามดูแลจำเลยผู้เข้ารับการบำบัดมีความชัดเจนและทั่วถึงมากขึ้น เพราะจะมีทีมซึ่งเรียกได้ว่ามีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งผู้พิพากษา หมาย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ พนักงานอัยการ ซึ่งเข้าใจระบบ เข้าใจบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปในเชิงรุกมากขึ้น ทำให้เกิดความรวดเร็วในกระบวนการพิจารณาซึ่งมีสำคัญอย่างมากในคดีที่จะต้องให้จำเลยได้เข้ารับการบำบัดโดยรวดเร็ว ลดบรรยากาศแบบเป็นปรปักษ์ บุคลากรในกระบวนการเข้าใจอาการติดการพนันของผู้กระทำความผิด เข้าใจเป้าหมายในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมุ่งประโยชน์ในท้ายที่สุดมากกว่าการตั้งหน้าตั้งต้ามุ่งลงโทษแก่จำเลยซึ่งในส่วนนี้ระบบเก่ายังเป็นปัญหา เพราะบุคลากรขาดความเข้าใจรอบด้าน กล่าวคือบางส่วนเข้าใจกฎหมายแต่ไม่เข้าใจผู้มีอาการติดการพนัน หรือเข้าใจผู้มีอาการติดการพนันแต่ไม่เข้าใจระบบกฎหมาย

<sup>๑๒๕</sup> Ibid.

<sup>๑๒๖</sup> Ibid.

<sup>๑๒๗</sup> Jeri Beth Cohen and others. Gambling and Health in the Justice System, p. 14.



โดยที่ทีมงานบุคลากรในศาลจะช่วยกันพิจารณาถึงสิทธิของจำเลยว่าเหมาะสมสมควรได้เข้ารับการบำบัดหรือไม่ โดยทนายจำเลยสามารถแสดงพยานหลักฐานถึงลักษณะอาการของจำเลย พนักงานอัยการสามารถแสดงลักษณะรูปแบบประวัติและพฤติกรรมของจำเลยในการกระทำความผิด แพทย์สามารถส่งรายงานความเห็นหลังจากการสัมภาษณ์จำเลย เช่นเดียวกับผู้พิพากษาที่จะคอยพิจารณาความเหมาะสมทั้งหมดทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ในบางผิดแม้ผู้กระทำผิดยังไม่ถึงขั้นมีอาการติดการพนันแต่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ผิดดังกล่าวนี้ศาลก็สามารถใช้มาตรการในการช่วยวางแผนดูแลผู้กระทำผิดที่มีความเสี่ยงเพื่อลดความเสี่ยงที่จะกลายเป็นผู้ติดการพนันในอนาคตซึ่งจัดได้ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมที่มุ่งไปให้ความสำคัญกับอนาคตเช่นเดียวกับอดีต และเมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายของรัฐที่ต้องดำเนินการกับผู้ที่มีอาการติดการพนันที่กระทำผิดกฎหมายโดยวิธีการจำคุก ในระยะยาวมาตรการบำบัดรักษาผู้ที่มีอาการติดการพนันจะช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐในส่วนนี้มากกว่า<sup>๑๒๘</sup>

### ๓.๖.๓ องค์กรในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในสหรัฐอเมริกา<sup>๑๒๙</sup>

ในปัจจุบันปัญหาติดการพนันเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญและเข้ามาช่วยแก้ไขซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือองค์กร (Gambler Anonymous) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากชายสองคนที่แต่เดิมเคยเป็นผู้ติดการพนันและได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสจากการพนันจึงพยายามที่จะเลิกเล่นการพนันให้ได้ ชายสองคนดังกล่าวจึงพยายามนัดพบกันเป็นประจำเพื่อพูดคุยให้กำลังใจเพื่อแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน ผลที่ปรากฏออกมา คือ ชายทั้งสองคนไม่กลับไปเล่นการพนันอีก จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดแรงบันดาลใจและแนวความคิดสำหรับผู้ติดการพนันที่ต้องการที่จะเลิกจำเป็นต้องได้รับกำลังใจและมีกลุ่มคอยให้กำลังใจรับฟังปัญหาช่วยประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะดำรงไว้ซึ่งความตั้งใจและไม่กลับไปเล่นการพนันอีก เหตุการณ์ดังกล่าวถูกรายงานแพร่หลายผ่านหนังสือพิมพ์และรายการ

<sup>๑๒๘</sup> Jennifer Zorland, Angela Mooss and Ayana Perkins, Gambling and offending: An examination of the literature(Georgia State University). p. 4.

<sup>๑๒๙</sup> Gambler Anonymous, Gambling[online]Available from : <http://www.gamblersanonymous.org/ga/> [2013 June 22]

โทรทัศน์ การประชุมกลุ่มครั้งแรกเกิดขึ้นในวันศุกร์ที่ ๑๓ กันยายน คริสต์ศักราช ๑๙๕๗ เมือง  
ลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกาและแพร่หลายไปยังทั่วโลกต่อไป

องค์กร (Gambler Anonymous) ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรทางการเมืองหรือสถาบันอื่น  
แต่มีจุดประสงค์สำคัญ คือ ช่วยผู้ที่มีอาการติดการพนันเท่านั้น องค์กรมีลักษณะเด่นในด้านวิทยาการ  
ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ เป็นผู้เคยผ่านประสบการณ์ความเจ็บปวดและได้รับผลร้ายจาก  
การพนันมาก่อนมาช่วยบรรยายให้ความรู้และแบ่งปันประสบการณ์ให้ผู้ติดการพนันว่าจะทำอย่างไร  
จึงจะสามารถเอาชนะอาการติดการพนันได้ ซึ่งเป็นจุดร่วมที่มีระหว่างผู้เข้ารับการรักษากับ  
วิทยาการ นอกจากนั้นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทุกคนยังสามารถแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัว เพื่อสร้าง  
จุดแข็ง ลดจุดบกพร่องไม่ให้เกิดกลับไปเล่นการพนัน อันจะนำไปสู่การรักษาอาการติดการพนันสำเร็จใน  
ที่สุดโดยองค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรเปิดไม่เก็บค่าสมาชิก และทุกคนที่มีอาการติดการพนันสามารถเข้า  
ร่วมได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่ประการใด

## บทที่ ๔

### การนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดเกี่ยวกับการพนัน

#### ๔.๑ วิเคราะห์ปัญหามาตรการตอบโต้ต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันในปัจจุบัน

##### ๔.๑.๑ วิเคราะห์ปัญหาการลงโทษจำคุก

การจำคุกเป็นหนึ่งในโทษทางอาญา มีรูปแบบเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่รัฐกำหนด คือ เรือนจำในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของการจำคุก คือ การตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ตามกำหนดเวลาโทษที่เขาได้รับ เพื่อให้บุคคลดังกล่าว ไม่ออกไปสร้างผลร้ายอื่นๆ ต่อสังคม และยังเป็น การลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดท้อใจและสำนึกผิดในสิ่งที่ตนเองได้กระทำได้

ข้อดีของการลงโทษจำคุก คือ สามารถจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดได้อย่างเด็ดขาดในระหว่างระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว นักโทษไม่สามารถเล่นการพนัน และกระทำความผิดอื่นเนื่องจากติดการพนันได้ เพราะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าพนักงาน นอกจากนี้การลงโทษจำคุกเป็นการข่มขู่ป้องปรามเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความกลัว ไม่เล่นการพนันเพราะจะได้รับโทษจำคุกเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การลงโทษจำคุกที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรเป็นไปในลักษณะที่ตอบวัตถุประสงค์การลงโทษดังกล่าวได้อย่างชัดเจนซึ่งเมื่อพิจารณาในกรณีผู้ติดการพนันและกระทำความผิดเนื่องด้วยสาเหตุการติดการพนัน การลงโทษจำคุกแก่บุคคลดังกล่าวนั้น ย่อมไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรด้วยปัญหาดังต่อไปนี้

(๑) การลงโทษจำคุกผู้ติดการพนันไว้ในเรือนจำ ไม่ตอบวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ผู้ติดการพนันดังกล่าวสำนึกผิด ด้วยสาเหตุที่ลงมือกระทำความผิดเพราะอาการติดการพนันยังไม่ได้รับการแก้ไข ผู้ติดการพนันยังไม่ได้รับการรักษาอาการติดการพนันและยังไม่ได้รับความรู้ซึ่งเป็นทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ที่จะทำให้เขาตระหนักถึงสาเหตุที่เขากระทำความผิดและแนวทางในการแก้ไขสาเหตุดังกล่าวซึ่งถ้าผู้ติดการพนันได้รับทั้งการรักษาและความรู้ในส่วนนี้แล้ว การสำนึกผิดในสิ่งที่ผู้กระทำความผิดกระทำจึงจะเกิดขึ้น โดยในปัจจุบันทางเรือนจำจะไม่มีบุคคลกรทางการแพทย์เฉพาะทางที่จะมา

รักษาและให้ความรู้กับผู้ติดการพนัน เมื่อขาดบุคคลกรในส่วนนี้แล้ว การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูในเรือนจำระหว่างที่จำเลยถูกจำคุกจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(๒) การลงโทษจำคุกควรใช้กับความผิดซึ่งมีลักษณะรุนแรง กล่าวคือ เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) เช่น การฆ่าผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น แต่ในส่วนของความผิดเพราะกฎหมายกำหนด (Mala prohibita) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ศาลไม่ควรใช้โทษจำคุกซึ่งมีลักษณะรุนแรงเพราะผู้กระทำความผิดดังกล่าวแค่ฝ่าฝืนนโยบายของรัฐซึ่งเป็นเรื่องในทางเทคนิคในการควบคุมสังคมของรัฐ ดังนั้น หากต้องการลงโทษผู้ฝ่าฝืนความผิดเพราะกฎหมายห้าม ควรลงโทษในลักษณะที่เป็นการแก้ไขที่ต้นเหตุการกระทำความผิดเพื่อนำไปสู่การตอบสนองนโยบายของรัฐ มิใช่ใช้โทษที่มีลักษณะรุนแรงอันมีลักษณะของความไม่ได้สัดส่วนของการกระทำความผิดและโทษที่ได้รับ

(๓) การลงโทษจำคุกในความผิดการพนันจะเป็นการสร้างตราบาปให้กับผู้ติดการพนันไปตลอดชีวิตเป็นการตีตราว่าบุคคลดังกล่าวเป็นนักพนันเล่นพนันจนติดคุก ทำให้เสียความน่าเชื่อถือ อันจะทำให้ผู้ติดการพนันดังกล่าวยากที่จะกลับตัวแก้ไขให้ตนเองดีขึ้นและเลิกเล่นการพนันอีกต่อไป เพราะเมื่อเขาถูกตีตราแล้วว่าเป็นนักพนัน เขาย่อมไม่ต้องการที่จะแก้ไขปรับปรุงตัวเองอีกต่อไปเพราะเขาถูกสังคมตีตราพิพากษาไปแล้ว

(๔) การลงโทษจำคุกกับผู้ติดการพนันเป็นการลดโอกาสที่จะให้บุคคลดังกล่าวแก้ไขปรับปรุงตัวเองเพื่อที่จะไม่ไปกระทำความผิดซ้ำในอนาคตเพราะการรักษาผู้ติดการพนันจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความตั้งใจและแรงจูงใจของผู้ติดการพนันในการรักษา ดังนั้น หากผู้ติดการพนันต้องรับโทษจำคุกแล้ว ย่อมเป็นการยากที่สร้างความตั้งใจและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เล่นพนันการกลับตัวไม่กระทำความผิดซ้ำอีกเพราะทางรัฐขาดเครื่องมือต่อรองกับผู้เล่นการพนันที่จะใช้เป็นรางวัล ภายใต้งื่อนไขว่าหากผู้ติดการพนันรักษาอาการติดการพนันและไม่กลับไปเล่นการพนันอีกผู้ติดการพนันจะไม่ต้องรับโทษจำคุก

(๕) การลงโทษจำคุกในปัจจุบันรัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายสูง ทั้งค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล การนำผู้ติดการพนันไปจำคุกจึงเป็นการสร้างภาระทางการเงินให้กับรัฐเพิ่มขึ้น จึงต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าระหว่างงบประมาณที่รัฐสูญเสียไปกับผลตอบแทนที่สังคมจะได้รับ โดยดูได้จากการลงโทษจำคุกนั้นผู้เล่นการพนันกลับมากระทำความผิดซ้ำหรือไม่ หากยังกลับมากระทำความผิดซ้ำและต้องกลับมา

อยู่เรือนจำอีกครั้ง ย่อมแสดงว่างบประมาณที่รัฐใช้ไปกับการลงโทษจำคุกนั้นนั้นไม่คุ้มค่าเพราะไม่ตอบวัตถุประสงค์ของการลงโทษในการยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอีกได้

(๖) ในปัจจุบันนักโทษในเรือนจำมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำที่ย่ำแย่และแออัดจำนวนเจ้าหน้าที่เรือนจำมีจำนวนน้อยไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักโทษที่มีจำนวนมาก การนำผู้ติดการพนันเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าวไม่เอื้ออำนวยต่อการฟื้นฟูและแก้ไขอาการติดการพนัน เพราะทรัพยากรภายในเรือนจำมีไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึงต่อนักโทษทุกคน นอกจากนั้นผู้ติดการพนันซึ่งกระทำความผิดที่ไม่รุนแรงอาจไปเรียนรู้จากนักโทษอื่นๆซึ่งกระทำความผิดรุนแรง อันจะทำให้ยิ่งส่งผลเสียหายในอนาคต จากผู้กระทำความผิดเล็กน้อยอาจกลายเป็นอาชญากรอาชีพในอนาคต

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแม้การลงโทษจำคุกจะเป็นหนึ่งในโทษที่มีประสิทธิภาพในการข่มขู่ป้องปรามผู้กระทำความผิด แต่ในกรณีผู้มีอาการติดการพนันและกระทำความผิดเนื่องจากแรงผลักดันที่เกิดจากอาการติดการพนันแล้ว การลงโทษจำคุกเพียงอย่างเดียวไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแต่อย่างใด นอกจากนั้นยังเป็นการลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วนเพราะโทษจำคุกมีความรุนแรงมากเกินกว่าความผิดการพนันที่ได้กระทำลง

#### ๔.๑.๒ วิเคราะห์ปัญหาการลงโทษปรับ

โทษปรับเป็นโทษในทางทรัพย์สินที่ศาลกำหนดโดยคำพิพากษาภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ อาจเป็นโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่ระบุไว้โดยเฉพาะ หรืออาจเป็นโทษผนวก<sup>๑</sup> โดยเป็นโทษที่มุ่งสร้างผลกระทบทางทรัพย์สินต่อผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ ซึ่งส่วนใหญ่นำไปใช้กับผู้กระทำความผิดไม่รุนแรงมากนัก เช่น ความผิดลหุโทษ ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ความผิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณ โดยลักษณะของความผิดดังกล่าวไม่ควรที่จะต้องลงโทษที่มีลักษณะรุนแรง เช่น โทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุก

<sup>๑</sup>จิตติ ดิงศภักดิ์, กฎหมายอาญาภาค๑, หน้า ๑๐๘๘.

ข้อดีของการลงโทษปรับ คือ สามารถบังคับกับผู้กระทำความผิดได้อย่างรวดเร็ว ขั้นตอนไม่ยุ่งยากและไม่เป็นภาระกับรัฐในการบังคับใช้โทษดังกล่าว โดยสามารถบังคับได้ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน และในชั้นศาล นอกจากนี้ โทษปรับยังสามารถข่มขู่ผู้กระทำความผิดที่ไม่ต้องการสูญเสียเงิน เพราะผู้กระทำความผิดจะตัดสินใจแล้วว่า การกระทำของตนดังกล่าวสิ่งที่ได้คุ้มค่ากับสิ่งที่เสียไปหรือไม่ ดังนั้นหากผู้กระทำความผิดเห็นแล้วว่าสิ่งที่ตนทำแม้มีโอกาสที่จะได้เงิน แต่หากเทียบกับโทษปรับที่ตนจะต้องสูญเสียเงินไปแล้วไม่คุ้มค่า บุคคลดังกล่าวย่อมไม่ลงมือกระทำความผิด

ความผิดเกี่ยวกับการพนันในปัจจุบันในปัจจุบัน ก็ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยใช้โทษปรับเป็นหลัก ซึ่งก็ดูเหมาะสมในการใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดการพนันซึ่งมีลักษณะไม่รุนแรงและต้องการความรวดเร็วในการบังคับใช้โทษ แต่อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีผู้ติดการพนันและกระทำความผิดเนื่องจากสาเหตุการติดการพนัน การใช้โทษปรับแก่บุคคลดังกล่าว ย่อมไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควรด้วยปัญหาดังต่อไปนี้

(๑) การลงโทษปรับผู้ติดการพนัน ไม่ช่วยในการตัดหรือลดแรงจูงใจเพราะทรัพย์สินมิใช่สาเหตุที่ทำให้เล่นการพนัน แต่สาเหตุที่แท้จริงคืออาการติดการพนันต่างหากซึ่งยังมิได้รับการบำบัดรักษาอาการติดการพนันนั้นยังคงอยู่ การลงโทษปรับจึงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ โดยยังหลงเหลือสาเหตุของการพนันไว้ให้ยังคงอยู่

(๒) เมื่อพิจารณาในแง่งบประมาณในระยะยาว การมุ่งแต่ลงโทษปรับผู้ติดการพนัน โดยไม่มีการบำบัดรักษา จะยิ่งทำให้กระบวนการยุติธรรมเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลากับการดำเนินคดีกับผู้ติดการพนันมากขึ้น เพราะเมื่อสาเหตุของปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข ผู้ติดการพนันก็จะกลับมากระทำความผิดซ้ำทำให้ต้องดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าวอีกครั้ง และความผิดในครั้งหลังอาจเป็นอาชญากรรมประเภทอื่นที่รุนแรงกว่าครั้งแรกก็ได้ เช่น การลักทรัพย์ การปล้นทรัพย์ หรือการทำร้ายร่างกายเพื่อหาทรัพย์สินมาเล่นพนัน เป็นต้น

(๓) ผู้ติดการพนันไม่เข็ดหลาบกับโทษปรับอันเนื่องมาจากโทษปรับมีลักษณะสร้างความเสียหายทางทรัพย์สินให้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้ติดการพนันไม่เกรงกลัว เพราะเมื่อเขาเล่นการพนันเขามีโอกาสทั้งได้และเสียทรัพย์สินจนเป็นปกติอยู่แล้ว และเมื่อเขากลับไปเล่นใหม่และเล่นได้เป็น

จำนวนมาก ย่อมชดเชยกับค่าปรับที่เสียไปได้ เช่นกันหากบุคคลดังกล่าวเล่นเสีย เขาย่อมมีความรู้สึก  
เคยชินกับการเสียทรัพย์สินจากการพนันอยู่แล้วเช่นกัน

(๔) อัตราโทษปรับในความผิดการพนันในปัจจุบันมีอัตราที่ต่ำมากเพราะเป็นกฎหมายเก่า ดัง  
จะเห็นได้จาก กรณีผู้เล่นหรือผู้จัดให้มีการเล่นตามบัญชี ก.ตาม พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช  
๒๔๗๘ มาตรา ๑๒ ปรับตั้งแต่ ๕๐๐ ถึง ๕,๐๐๐ บาท หรือแม้เป็นกรณีกระทำความผิดซ้ำตาม  
พระราชบัญญัติการพนัน มาตรา ๑๔ ทวิ ที่อัตราโทษที่ระวางขึ้นเป็นทวีคูณ เมื่อพิจารณาแล้วก็ไม่ได้มี  
มูลค่าที่มากจนสามารถยับยั้งหรือป้องปรามการกระทำความผิดได้แต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าโทษปรับในปัจจุบันแม้มีความรวดเร็วและสะดวกในการบังคับใช้  
แต่เมื่อเป็นกรณีความผิดการพนันและผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอาการติดการพนัน การลงโทษปรับไม่  
ก่อให้เกิดการยับยั้งหรือป้องปรามหรือทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบแต่อย่างใด เพราะผู้ติดการ  
พนันมีความเคยชินกับการได้และเสียทรัพย์สินเป็นปกติอยู่แล้ว ดังนั้นการใช้โทษปรับกับผู้ติดการพนัน  
จึงไม่มีความเหมาะสมแต่อย่างใด

#### ๔.๑.๓ วิเคราะห์ปัญหาการลงโทษริบทรัพย์สิน

โทษริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๑๐ ในปัจจุบัน  
ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการริบทรัพย์สินพนันที่ใช้ในการเล่นพนัน เว้นแต่ เป็นทรัพย์สินที่มีได้เอาออก  
พนันก็ริบไม่ได้ แต่ถ้าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเล่นพนันต้องพิจารณาว่าเป็นทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้  
ในการเล่นพนันหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ก็ไม่สามารถริบได้ จากโทษดังกล่าวพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าแม้สร้าง  
ความเสียหายในทางทรัพย์สินให้กับผู้พนัน คือ การริบทรัพย์สินพนันและเครื่องมือที่ใช้ในการเล่นพนัน  
แต่หากเป็นกรณีผู้มีอาการติดการพนัน การริบทรัพย์สินดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดการข่มขู่ยับยั้งหรือทำให้ผู้  
ติดการพนันเข็ดหลาบไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีกแต่อย่างใดเพราะการริบทรัพย์สินที่ใช้ในการ  
เล่นพนัน ไม่ต่างจากการเสียทรัพย์สินพนันในการเล่นพนันทั่วไปซึ่งผู้พนันที่มีอาการติดการพนันมี  
ความเคยชินกับการได้และการเสียทรัพย์สินจากการพนันเป็นปกติอยู่แล้ว การริบทรัพย์สินพนันจึงไม่  
ต่างจากการเสียการพนันในการเล่นทั่วไป นอกจากนั้นการริบเครื่องมือที่ใช้ในการเล่นพนันก็ไม่สร้าง  
ผลกระทบต่อนักพนันที่มีอาการติดการพนันแต่อย่างใด เพราะผู้พนันที่มีอาการติดการพนันสามารถเล่น  
การพนันประเภทอื่นที่สามารถเล่นได้ เช่น พนันออนไลน์ ในส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเล่นพนันใน  
ปัจจุบันก็สามารถหาซื้อได้ในท้องตลาดทั่วไปเช่นกัน ประเด็นที่สำคัญที่สุดที่น่ากังวล คือ อาการติด

การพนันยังไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้นการมุ่งลงโทษริบทรัพย์สินผู้พนันที่มีอาการติดการพนันอย่างเดียว จึงไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพแต่อย่างใด

#### ๔.๑.๔ วิเคราะห์ปัญหาการใช้มาตรการคุมประพฤติ

การคุมประพฤติเป็นวิวัฒนาการของการลงโทษผู้กระทำความผิด ที่มีได้มุ่งแต่จะแก้แค้นทดแทนตามแนวคิด<sup>๒</sup> ตาต่อตาฟันต่อฟัน กล่าวคือ เมื่อมีผู้กระทำความผิดก็จะถูกจับตัวมาลงโทษให้สาสมกับความผิดนั้น เพื่อเป็นการแก้แค้นหรือเป็นการชดใช้ทดแทน เช่น นำผู้กระทำความผิดมาจำคุกโดยคำนวณระยะเวลาตามความหนักเบาของโทษที่กระทำลง แต่กรณีการคุมประพฤตินั้นเป็นการลงโทษเพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) โดยมองว่าพฤติกรรมของคนเป็นผลมาจากเหตุต่างๆ ที่มีมาก่อน ผู้กระทำความผิดมิได้มีสันดานเป็นโจรผู้ร้ายแต่กระทำความผิดไปเนื่องจากสาเหตุของสภาพแวดล้อม ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรืออาจเป็นเพราะความประมาทเลินเล่อ ดังนั้นผู้กระทำความผิดจึงสมควรได้รับการแก้ไขพฤติกรรมนั้นๆ ให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม คือให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ โดยมุ่งให้ผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟู โดยผ่านทางรูปแบบ การควบคุมให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลอย่างเคร่งครัด การให้คำปรึกษาแนะนำตามหลักจิตวิทยา การบำบัดทางการแพทย์ การให้การศึกษ การอบรมศีลธรรม โดยอาศัยหลักนิติศาสตร์ อาชญวิทยา หลักสิทธิมนุษยชนผสมผสานกันเพราะเชื่อว่าผู้กระทำความผิดแต่ละรายมีลักษณะเฉพาะที่ควรศึกษาเป็นรายกรณีและใช้วิธีการกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายตามความเหมาะสม จากแนวคิดดังกล่าวการคุมประพฤติจึงเป็นมาตรการที่ใช้กับผู้กระทำความผิดในรูปแบบหนึ่งเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของรัฐ และเพื่อปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดซึ่งมีลักษณะเฉพาะแต่ละรายไป เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟู โดยไม่จำเป็นต้องจำคุกผู้กระทำความผิดแต่ให้อยู่ภายใต้การควบคุมและสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติแทน โดยอาจมีมาตรการด้านอื่นๆ ประกอบการคุมประพฤติ เช่นการฝึกอบรม การบริการสังคม การรายงานตัว

<sup>๒</sup> ยุติธรรม, กระทรวง. กรมคุมประพฤติ, คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชนและผู้ที่ได้รับพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษจำคุก(เอกสารหมายเลขที่๙/๒๕๕๑), หน้า๒.



ข้อดีของการคุมประพฤติ คือ ช่วยให้ผู้กระทำความผิด ไม่เสียประวัติและไม่ถูกตีตราจากสังคมว่าเคยเข้าคุกมาก่อนเพราะผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติภายใต้การควบคุมและสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าไปอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมร่วมกับผู้กระทำความผิดอื่นแต่ได้อยู่ในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ง่ายต่อการฟื้นฟู เพราะการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น อยู่ใกล้ชิดกับแพทย์ หรืออยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว ช่วยส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากวงจรการกระทำความผิด มากกว่าการอยู่ในสภาพแวดล้อมท่ามกลางนักโทษด้วยกัน สภาพดังกล่าวไม่เกื้อหนุนให้นักโทษฟื้นฟูตนเองแต่อย่างใด การลงโทษจำคุกมีแต่จะทำให้นักโทษเลวลงและไม่ควรนำมาใช้กับความผิดเล็กน้อยหรือความผิดเพราะกฎหมายห้าม

นอกจากนั้น การคุมประพฤติช่วย ลดค่าใช้จ่ายของรัฐที่ต้องใช้ไปกับการควบคุมดูแลนักโทษที่อยู่ในเรือนจำโดยรัฐจะไม่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารทั้ง ๓ มื้อ ค่าที่อยู่ ค่ายารักษาโรค เพราะผู้กระทำความผิดจะกลับไปใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ แต่รัฐจะคอยควบคุมและสอดส่องในเรื่องที่มีความสำคัญตามคำสั่งศาลเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกและเพื่อให้แน่ใจว่าผู้กระทำความผิดได้รับการฟื้นฟูตามเป้าหมายที่วางไว้

#### ปัญหาของการใช้มาตรการคุมประพฤติในความผิดการพนัน

การคุมประพฤติในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมกับผู้มีการติดการพนันโดยตรง ซึ่งจะต้องอาศัยแพทย์ประสาทวิทยาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางซึ่งยังขาดการประสานงานกับงานคุมประพฤติและเมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขการคุมประพฤติในปัจจุบันที่ศาลกำหนดวิเคราะห์ได้ดังนี้<sup>๓</sup>

(๑) การรายงานตัว เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติได้รับทราบข้อมูลเพื่อที่จะได้สอบถามประวัติ แนะนำช่วยเหลือและตักเตือนตามสมควรซึ่งมีลักษณะเป็นการเก็บข้อมูลเป็นระยะๆ เพื่อติดตามพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไม่สามารถแก้ไขต้นตอคืออาการติดการพนันของผู้กระทำความผิดได้ เป็นเพียงแต่การเก็บข้อมูลเท่านั้น

<sup>๓</sup> ยุติธรรม, กระทรวง. กรมคุมประพฤติ, คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชนและผู้ที่ได้รับพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษจำคุก(เอกสารหมายเลขที่๙/๒๕๕๑), หน้า๑๕.

(๒) การทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ เป็นการให้ผู้กระทำความผิดได้สร้างประโยชน์กลับคือสู่ชุมชนและสังคม แต่ก็ยังไม่มีสิ่งที่สามารถยืนยันได้ว่าผู้กระทำความผิดได้รับการบำบัดรักษาและแก้ไขอาการติดการพนันที่มีอยู่จนสำเร็จ

(๓) การให้การฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอื่นเป็นกิจจะลักษณะ ในกรณีผู้ติดการพนันนั้น หลายรายเป็นผู้ที่มีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้สูงรวมถึงยังมีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ดังนั้นการใช้มาตรการดังกล่าวจึงไม่สามารถแก้ไขสาเหตุของการติดการพนันได้ เพราะปัจจัยด้านการมีอาชีพไม่ได้ทำให้กระทำความผิดการพนันแต่เป็นอาการติดการพนันต่างหากที่ทำให้กระทำความผิด

(๔) การให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพาศิได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก กรณีดังกล่าวนี้เป็นการควบคุมผู้ติดการพนันจากหลายปัจจัยแวดล้อมภายนอกซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ส่วนหนึ่งในกรณีที่มีการเล่นการพนันเป็นกลุ่ม แต่กรณีเล่นพนันคนเดียวนั้น มาตรการดังกล่าวไม่ช่วยให้แก้ปัญหาได้ แต่ปัจจัยหลักภายใน คือ อาการติดการพนันที่ทำให้เล่นการพนันยังไม่ได้รับการแก้ไข มาตรการดังกล่าวนี้จึงยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(๕) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ หรือความเจ็บปวดอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด กรณีดังกล่าวนี้ในปัจจุบันตามแนวนโยบายของรัฐมุ่งไปยังการบำบัดและรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็นสำคัญ เช่น ในปัจจุบันมีสถานที่รองรับเช่น สถาบันธัญญารักษ์แต่ในกรณีการติดการพนันนั้น ในปัจจุบันยังไม่มีสถานที่รองรับเป็นกิจจะลักษณะแต่ประการใด

(๖) เงื่อนไขอื่นๆตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิด กระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก กรณีนี้เป็นช่องทางที่กฎหมายเปิดให้เพื่อให้ศาลใช้ดุลยพินิจตามที่เห็นสมควรในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นเรื่องๆไปแต่ปัจจุบันยังไม่มีรูปแบบรูปธรรมชัดเจนในกรณีผู้ติดการพนันแต่อย่างใด

(๗) ปัญหาความไม่ชัดเจนของการกำหนดระยะเวลาและสถานพยาบาลของศาล ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖(๔) “ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ.....ณ สถานที่และระยะเวลาที่ศาลกำหนด” กรณีดังกล่าวยังขาดความชัดเจนว่าสามารถนำมาใช้ในความผิดการพนันได้หรือไม่ และระยะเวลาที่ศาลสั่งให้ไปรับการบำบัดรักษาดังกล่าว ต้องอยู่ภายใต้ระยะเวลา

รอกการลงโทษหรือไม่ หากศาลสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษายาวนานกว่าระยะเวลาการรอกการลงโทษ เช่น รอกการลงโทษไว้เพียง ๒ ปี แต่สั่งให้บังคับบำบัดรักษาเป็นเวลา ๓ ปี ผลของคำสั่งเช่นนี้จะมีผลบังคับได้มากน้อยเพียงใด และหากจำเลยประพฤติผิดเงื่อนไขหลังจากพ้นระยะเวลาการรอกการลงโทษแต่ยังอยู่ในระหว่างระยะเวลาการบำบัดรักษาจะถือว่าเป็นกรณีผิดเงื่อนไขหรือไม่

นอกจากนั้นกรณีที่ศาลกำหนดระยะเวลาในการเข้ารับการบำบัดรักษาไว้อย่างชัดเจน ระยะเวลาดังกล่าวสามารถยื่นหรือขยายได้หรือไม่หรือกรณีกำหนดสถานที่ลงไปเฉพาะเจาะจงแล้วสามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ ภายใต้เงื่อนไขเช่นไรกรณีดังกล่าวยังเป็นปัญหาทางกฎหมายอยู่หากจะนำมาตรการบำบัดผู้ติดยาเสพติดมาใช้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การคุมประพฤติมีแนวคิดในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดสอดคล้องกับแนวคิดการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเหมือนกัน เพียงแต่ในปัจจุบันยังมีปัญหาทางด้านบุคลากรที่เชี่ยวชาญ การตีความและการใช้กฎหมายผ่านมาตรการคุมประพฤติว่าสามารถนำมาตรการบำบัดผู้ติดยาเสพติดมาใช้ได้เพียงใด

#### ๔.๒ วิเคราะห์แนวทางและการบังคับใช้มาตรการบำบัดผู้ติดยาเสพติด

การนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมาใช้ผ่านกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมีข้อดีอยู่หลายประการ กล่าวคือ เป็นการสร้างหลักประกันให้กับตัวจำเลยเพราะกระบวนการบำบัดรักษาจะผ่านการตรวจสอบโดยศาล ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความชอบธรรมในการพิจารณาคดี ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรอื่น นอกจากนั้นศาลยังมีข้อมูลประกอบที่เพียงพอในการพิจารณาผ่านการสืบจากพยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานเอกสารและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งตำรวจและพนักงานคุมประพฤติและยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐโดยตรง คือ การป้องกันอาชญากรรมในสังคมและในขณะเดียวกันก็สามารถให้ความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิดอีกด้วย<sup>๕</sup>

ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ในปัจจุบัน ตัวบทกฎหมายยังมุ่งถึงการพนันเป็นเป้าหมายหลัก โดยมีได้มีมาตรการที่จะแก้ไขในส่วนตัวบุคคลผู้มีอาการติดยาเสพติด จึงควรรวบรวมกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดรวมเข้าไว้ในกฎหมายเดียวกัน

<sup>๕</sup> สุวิทย์ เศรษฐสุนทร, "การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยการคุมประพฤติ," หน้า๒๖.

เพื่อให้มาตรการบำบัดผู้ติดการพนันมีความรัดกุมและชัดเจนให้ครอบคลุมตั้งแต่การวินิจฉัยว่าเป็นผู้มีอาการติดการพนันหรือไม่ การบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน และการติดตามผลภายหลังจากการบำบัดผู้ติดการพนัน

#### ๔.๒.๑ วิเคราะห์ขอบเขตความผิดการพนันที่จะนำมาใช้ในการบำบัดรักษา

ความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มีสาระสำคัญที่จะมุ่งป้องกันและปราบปราม ทั้งผู้เล่นการพนัน ผู้จัดให้มีการเล่นการพนัน ผู้อยู่ในวงเล่นและสถานที่เล่นการพนัน โดยในส่วนของมาตรการบำบัดรักษานั้น จะมุ่งใช้กับผู้มีลักษณะอาการติดการพนัน ดังนั้นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ที่สามารถเข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการบำบัดรักษาสามารถมีได้ดังนี้

ความผิดตามมาตรา ๔ วรรคแรก “ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มี หรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก ท้ายพระราชบัญญัตินี้ . หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใดๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา”

กล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้เล่นพนันระบุไว้ในบัญชี ก หรือลักษณะคล้ายบัญชี ก หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีได้ออกกฎกระทรวงห้ามไว้ และผู้เล่นดังกล่าวมีอาการติดการพนัน เช่น ผู้เล่นพนันหาย ก ข หรือ ผู้เล่นบาคาร่า ผู้เล่นสล็อตแมชชีน เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า จำเลยดังกล่าวมีอาการติดการพนันก็มีสิทธิเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาได้ และในส่วนผู้จัดให้มีการเล่น หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ามีลักษณะของผู้ติดการพนันก็สามารถเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาได้เช่นเดียวกัน

ความผิดตามมาตรา ๔ วรรค ๒ “การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ จะจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ”

กล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้เล่นพนันระบุไว้ในบัญชี ข หรือลักษณะคล้ายบัญชี ข หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีได้ออกกฎกระทรวงห้ามไว้ และผู้เล่นดังกล่าวมีอาการติดการพนัน เช่น ผู้เล่นพนันชนโคชนไก่ กัดปลา ฟุตบอลโต๊ะ ที่จัดขึ้นมาเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยไม่ปรากฏว่ารัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้น ผู้เล่นพนันดังกล่าวย่อมกระทำความผิดตามมาตรา ๔ วรรค ๒ เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า จำเลยดังกล่าวมีอาการติดการพนัน ย่อมสามารถใช้มาตรการบำบัดได้เช่นกัน

ความผิดตามมาตรา ๔ ทวิ “ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา ๔ จะพนันกันหรือจะจัดให้มีเพื่อให้พนันกันได้เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง”

กล่าวคือ การพนันประเภทอื่นๆ ที่มีได้ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง เช่น การพนันออนไลน์ ผู้เล่นก็มีความผิดตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ดังนั้น หากมีผู้เล่นพนันออนไลน์และมีการดำเนินคดีขึ้นสู่ศาล หากศาลพิจารณาแล้วว่ามีอาการติดการพนันศาลก็สามารถใช้มาตรการบำบัดได้เช่นเดียวกัน

ในส่วนความผิดที่ไม่อยู่ในขอบเขตที่ศาลจะใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมีดังนี้

จากมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ “ผู้ใดจัดให้มีการเล่นหรือการทำอุบายล่อช่วยประกาศโฆษณา หรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่น ซึ่งมีได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน หรือรับอนุญาตแล้ว แต่เล่นพลิกแพลง หรือ ผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎ กระทรวงหรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดดังนี้

(๑) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก.หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๑๖ หรือการเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข ๑๖ เฉพาะสลากกินรวบ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไปจนถึง ๓ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไปจนถึง ๕,๐๐๐ บาท ด้วยอีกสัดส่วนหนึ่งวัน แต่ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่าลูกค้ำ ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปีหรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้น แต่ความผิดตาม มาตรา ๔ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

จะเห็นได้ว่ากฎหมายจำแนกผู้กระทำความผิดออกสองประเภท ประเภทแรก คือ ผู้จัดให้มีการเล่น ทำอุบายล่อ โฆษณาหรือประกาศชักชวนให้ผู้อื่นเข้าเล่น ประเภทที่สอง คือ ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนัน ในส่วนของผู้จัดให้มีการเล่น ทำอุบายล่อ โฆษณาหรือประกาศชักชวนให้ผู้อื่นเข้าเล่น หากไม่ได้ปรากฏว่ามีการเข้าเล่นพนันด้วยและไม่ปรากฏว่าไม่มีอาการติดการพนันแต่อย่างใด แม้ถูกดำเนินคดีต่อศาล ก็ไม่อยู่ในขอบเขตที่ศาลจะใช้มาตรการทางเลือกในการบำบัดรักษาได้ เพราะไม่อยู่ในวัตถุประสงค์ของการบำบัดรักษาแต่อย่างใด

นอกจากนั้น ความผิดตามมาตรา ๘ “การจัดให้มีการแถมพหหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยจการค้าหรืออาชีพ จะต้องได้รับวิธี ใดๆในการประกอบกัญญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตก่อนจึงจะทำได้”

มาตรา ๙ “สลากกินแบ่ง สลากกินรวบและสวี่ป หรือการเล่นอย่างใดที่ เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนหนึ่งคนใดนั้น ต้องส่งสลาก ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตประทับตราเสียก่อน จึงนำออกจำหน่ายได้”

ถ้ายังมีได้รับอนุญาตให้มีการเล่นที่กล่าวไว้ในวรรคก่อนห้ามมิให้ประกาศ โฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้บุคคลใดๆ เข้าร่วมในการเล่นนั้น”

มาตรา ๙ ทวิ “ห้ามมิให้ผู้ใดเสนอขายหรือขายสลากกินแบ่งที่ออกจำหน่าย ตามมาตรา ๙ และที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดในสลาก”

เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า ทั้งสามมาตราดังกล่าวไม่ใช่การเล่นพนันโดยตรง แต่เป็นการป้องปรามผู้จัดให้มีการแถมพหหรือการเสี่ยงโชคในการประกอบธุรกิจการค้าโดยไม่ได้มีการออกใบอนุญาตก่อน ป้องกันการขายใบสลากกินแบ่ง สลากกินรวบและสวี่ปที่ไม่ได้รับอนุญาตและไม่มีการประทับตรา รวมถึงป้องกันผู้ขายหรือเสนอขายสลากกินแบ่งเกินราคา ดังนั้นผู้กระทำความผิดตามมาตราดังสามดังกล่าว แม้ถูกดำเนินคดีต่อศาล ก็ได้อยู่ในขอบเขตที่ศาลสามารถใช้มาตรการบำบัดรักษาได้เช่นเดียวกัน เพราะไม่เข้าข่ายของผู้เล่นพนันที่มีอาการติดการพนัน

#### ๔.๒.๒ วิเคราะห์ แนวทางและการบังคับใช้มาตรการบำบัดผู้ติดการพนันโดยเปรียบเทียบกับกรณีผู้ติดยาเสพติดและกรณีผู้ติดสุรา

เมื่อพิจารณากรณีผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดสุรา และผู้ติดการพนัน ประเด็นแรกคืออาการติดผลเสียที่เกิดขึ้นและสาเหตุของอาการติดจะพบว่ามี ความคล้ายคลึงกันอย่างมาก โดยจุดร่วมที่เหมือนกันที่เห็นได้ชัด ประการแรก คือ ทั้งสามกรณีมีอาการติดมาเกี่ยวข้องด้วย เมื่อวิเคราะห์ในส่วนอาการติดทั้งอาการติดการพนัน อาการติดสุรา อาการติดยาเสพติด ทั้งสามกรณี อาการติดดังกล่าวส่งผลต่อร่างกาย ทั้งต่อสมอง และต่อพฤติกรรม ทำให้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมลดลงเช่นเดียวกัน

จุดร่วมที่เหมือนกันประการต่อมา คือ ผลเสียที่ได้รับจากการติดจะมีทั้งต่อตนเอง บุคคลใกล้ชิด สังคมและประเทศชาติเช่นเดียวกัน ร้ายแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการทำความผิดแต่ละรายไป

จุดร่วมประการที่สาม คือ สาเหตุในการติด ทั้งสามกรณีเริ่มจากการมีปัจจัยเสี่ยงทั้งจากภายนอก เช่น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับยาเสพติด การพนัน หรือสุรา เลยถูกชักนำไปการทดลองเสพยาเสพติด เล่นการพนัน ดื่มสุรา จนเกิดอาการติดในที่สุด หรืออาจเกิดจากปัจจัยภายใน เช่น พันธุกรรม โรคภัยไข้เจ็บ ความกดดัน ความเครียด ทำให้ต้องหาทางออกโดยเสพยาเสพติด ดื่มสุราซึ่งมีลักษณะของการนำสารเข้าร่างกาย ส่วนเล่นการพนันจะไม่ใช้ลักษณะของการนำสารเข้าร่างกายแต่เป็นการเล่นพนันจนเกิดอาการติด

ประเด็นที่สองในเรื่องลักษณะเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกรณีสุราและการพนันจะพบว่ามีทั้งกรณีที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ดื่มสุราในปริมาณที่ต่ำและสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ เป็นการดื่มตามเทศกาลต่างๆในงานสังคม กรณีดังกล่าวมิได้เป็นปัญหาแต่อย่างใดจึงไม่จำเป็นต้องเข้ารับการรักษา เฉกเช่นเดียวกับ ผู้ที่เล่นการพนันตามงานสังคมเพื่อความสนุกสนานหรือผู้เล่นการพนันที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างมีอาชีพ นักพนันดังกล่าวก็มีเช่นนักพนันที่เป็นปัญหาแต่อย่างใดจึงไม่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่ต้องติดตามเฝ้าระวังหรือนำมาสู่กระบวนการบำบัดรักษา

ประเด็นที่สามในเรื่องกฎหมายเมื่อเปรียบเทียบกรณียาเสพติดและการพนันจะพบว่า ในปัจจุบันกฎหมายมุ่งลงโทษผู้ค้าเป็นหลักโดยมองว่าผู้เสพคือผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา เมื่อพิจารณาจะพบว่าผู้ติดยาเสพติดกับผู้ติดยาเสพติดก็มีอาการผิดปกติ คือ มีอาการติดเช่นเดียวกัน และการติดทั้งสองกรณีดังกล่าวมีทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์รองรับ ดังนั้นจึงควรใช้หลักเดียวกันคือ ในความผิดการพนัน เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แล้วว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด ทศนคติที่มีต่อผู้กระทำความผิดดังกล่าว ควรมองว่าบุคคลดังกล่าวคือผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาเช่นเดียวกัน

ประเด็นที่สี่ในส่วนของ การบำบัดรักษาเมื่อเปรียบเทียบกรณีสุรา ยาเสพติดและการพนัน จะพบว่า มีรายละเอียดในส่วนวิธีการรักษาแตกต่างกันไป แต่ในส่วนภาพรวมของการรักษาเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดจะเหมือนกัน ดังนี้

ขั้นแรก เตรียมการก่อนการบำบัดรักษา โดยในขั้นนี้จะมีการเตรียมความพร้อมของผู้ป่วยและครอบครัวก่อนการรักษาเหมือนกันทั้งกรณีของสุรา ยาเสพติดและการพนัน ที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้เข้ารับการรักษา ก่อน โดยมีการให้ความรู้ทำความเข้าใจทำข้อตกลงระหว่างกันทั้งต่อตัวผู้รับการรักษาเองและครอบครัวของผู้เข้ารับการรักษาด้วย

ขั้นที่สอง บำบัดรักษาโดยในขั้นนี้จะเน้นให้การบำบัดรักษาอาการทางกายและอาการทางจิต ซึ่งในแต่ละกรณีจะมีความแตกต่างกันไป เช่น กรณีการพนันใช้รูปแบบของจิตบำบัดหรือกลุ่มบำบัด ส่วนกรณียาเสพติดและสุราจะใช้ยาในการบำบัดรักษามากกว่ากรณีการพนัน เป็นต้น

ขั้นที่สาม ฟื้นฟูสมรรถภาพ เหมือนกันทั้งกรณียาเสพติด สุรา และการพนันโดยขั้นนี้จะมุ่งเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยให้มีความพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคมใช้ชีวิตตามปกติ เริ่มต้นชีวิตใหม่ สร้างความเชื่อมั่นและปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ถูกต้อง

ขั้นที่สี่ ติดตามการรักษา เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก ทั้งกรณียาเสพติด สุรา และการพนัน เพราะทั้งสามกรณีผู้เข้ารับการรักษาแม้ประสบความสำเร็จผ่านการบำบัดรักษาแล้ว ก็ยังมีความเสี่ยงที่จะกลับไปสู่การกระทำความผิดใหม่ ดังนั้น ในขั้นที่สี่ นี้จะเป็นการติดตามการรักษา ติดตามให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจผู้ป่วยที่ผ่านการบำบัดแล้วเพื่อคอยดูแลไม่ให้กลับไปอยู่ในวงจรเดิมซ้ำอีก



ประเด็นที่ห้าในส่วนของ การบำบัดรักษาการตรวจพิสูจน์อาการติด ในกรณียาเสพติด สุรา การพนันจะมีความแตกต่างกันออกไป โดยวิธีการตรวจกรณียาเสพติดใช้รูปแบบการตรวจจากปัสสาวะเพื่อหาสารเคมีที่อยู่ในปัสสาวะ ส่วนกรณีสุรามีทั้งการตรวจภายในและภายนอก ภายในเช่น การตรวจค่าการทำงานของตับ การตรวจเลือด การตรวจลมหายใจ การตรวจปัสสาวะ ส่วนการตรวจภายนอก เช่น การสัมภาษณ์ การทดสอบความจำ ความสามารถในการกรอกตา สีของลูกตา เป็นต้น ในส่วนการพนันจะใช้เครื่องมือซึ่งในทางการแพทย์เรียกว่า คู่มือการวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิต (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM-IV) ประกอบการสัมภาษณ์ สอบถามประวัติและดูลักษณะพฤติกรรมประกอบ

ประเด็นที่หกเมื่อเปรียบเทียบระบบการบำบัด ในกรณียาเสพติดในปัจจุบันมีระบบสมัครใจด้วยตนเองในการเข้ารับการบำบัดโดยยังมิได้มีการดำเนินคดีจากเจ้าพนักงาน ระบบต้องโทษ คือ การบำบัดรักษาไปพร้อมกับขณะที่จำเลยต้องรับโทษในเรือนจำอยู่ และระบบบังคับบำบัด คือ ระบบที่จำเลยถูกบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษาโดยการบำบัดดังกล่าวไม่จำเป็นต้องกระทำในระหว่างจำเลยรับโทษอยู่ ในส่วนของสุราในปัจจุบันมีทั้งระบบสมัครใจซึ่งเป็นกรณีผู้ติดสุราเห็นว่าตนเองมีอาการติด และมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ารักษาจึงไปทำการบำบัดรักษาและบังคับบำบัดผ่านการรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๙ ในกรณีการพนันในปัจจุบันมีเพียงระบบสมัครใจเช่นเดียวกัน โดยทั้งกรณียาเสพติด สุรา การพนัน รูปแบบการรักษามีทั้งผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกเช่นเดียวกัน

ประเด็นที่เจ็ดเมื่อเปรียบเทียบสถานที่ทำการบำบัดรักษาในกรณียาเสพติด สุรา การพนัน จะพบว่าในกรณียาเสพติด อันเนื่องมาจากกรณียาเสพติด มีทั้งระบบบังคับบำบัด ระบบสมัครใจบำบัด ระบบต้องโทษ การบำบัดรักษาจึงเกิดขึ้นได้แม้ในเรือนจำในกรณีระบบต้องโทษ แต่ในกรณีอื่นสถานที่บำบัดรักษาในปัจจุบัน ได้แก่ สถาบันธัญญารักษ์ ศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โรงพยาบาล เช่น โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลราชวิถี คลินิกยาเสพติดในศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย สำนักสงฆ์ถ้ากระบอก เป็นต้น

ในกรณีสุรา สถานที่ทำการบำบัดรักษาในปัจจุบัน มีทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เช่น สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ตำบลดงประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี โรงพยาบาลรัฐอื่นๆ เช่น โรงพยาบาลพระปกเกล้า เป็นต้น

ในกรณีการพนัน สถานที่ทำการบำบัดรักษาในปัจจุบัน จะเป็นโรงพยาบาลทางจิตเวช หรือโรงพยาบาลในแผนกจิตเวชนั่นเองซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่ากรณีการพนันสถานที่ทำการบำบัดรักษายังมีน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกรณียาเสพติดหรือสุรา

ประเด็นที่แปดวิเคราะห์ในกรณีเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดยาเสพติด สุรา การพนัน

บุคคลบางประเภท ยังไม่ถึงขั้นมีอาการติดยาเสพติด สุรา การพนัน แต่เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงที่จะติด อันเนื่องมาจากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับยาเสพติด อาจอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการติ่มสุรา หรืออยู่ในช่วงต้นของการทดลองเล่นการพนัน พิจารณาได้ดังนี้

ในกรณียาเสพติดหากถูกดำเนินคดีศาลย่อมสามารถใช้ระบบบังคับบำบัดได้ และผู้ป่วยเหล่านี้ จะใช้เวลาในการทำการบำบัดรักษาไม่นานเพราะอยู่ในช่วงทดลองใช้ยา แม้บางรายยังไม่ถึงกับมีอาการติดแต่การส่งเข้าไปในสถานบำบัดเพื่อชี้แจงให้ความรู้ ทำให้พบกับบรรยากาศของผู้ที่พยายามรักษาอาการติดยาเสพติดที่อยู่ในขั้นรุนแรง จะช่วยเป็นการป้องปรามมิให้บุคคลดังกล่าวกลับมาอยู่ในวังวนของการติดยาเสพติดในอนาคต ในกรณีไม่ได้ถูกดำเนินคดีต่อศาล ทางครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดสามารถส่งผู้ที่มีความเสี่ยงที่จะติดยาเสพติดไปพบแพทย์ได้ เหมือนระบบสมัครใจบำบัด โดยมีต้องผ่านกระบวนการทางกฎหมายแต่อย่างไร

ในกรณีสุราผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดสุราหากมิได้กระทำความผิดใด ตัวผู้มีความเสี่ยงเอง ครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดย่อมสามารถพาผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดสุราไปพบแพทย์ เช่น สถาบัน ๓๓๓ เพื่อรับการปรึกษาโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนในทางกฎหมายแต่อย่างไร อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดสุราถูกดำเนินคดี เช่น ติ่มสุราและขับรถยนต์และถูกดำเนินคดีซ้ำๆ ในปัจจุบันมีมาตรการบังคับบำบัดผ่านการรื้อถอนโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๙ แต่ในทางปฏิบัติไม่ค่อยมีการใช้วิธีดังกล่าว

ในกรณีการพนันผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดการพนัน หากมิได้กระทำความผิดตัวผู้มีความเสี่ยงเอง ครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดย่อมสามารถพาผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดการพนันไปพบแพทย์ เช่น ในโรงพยาบาลในแผนกจิตเวชเพื่อรับการปรึกษาเป็นกรณีๆไป แต่หากผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดการพนันถูกดำเนินคดีอันเนื่องมาจากความผิดการพนันแล้ว หากผู้ที่มีความเสี่ยงดังกล่าวแพทย์วินิจฉัยแล้วว่าไม่มีอาการติดการพนันแต่อย่างไรก็ตามกฎหมายรัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา บุคคล

ดังกล่าวย่อมไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาได้แต่สามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยอื่นประกอบต่อไปแต่หากแพทย์วินิจฉัยแล้วว่าผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดการพนันดังกล่าว มีอาการติดการพนันในระยะเริ่มแรก แพทย์สามารถเสนอรายงานต่อศาลได้ โดยระยะเวลาในการรักษาก็จะใช้เวลาน้อยลงกว่าทั่วไปเพราะเป็นกรณีอยู่ในระยะเริ่มแรกของการติดการพนัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีอาการติดการพนัน ผู้มีอาการติดยาเสพติดและผู้มีอาการติดสุรามีลักษณะจตุรร่วมที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ แตกต่างกันเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้นแนวคิดในทางกฎหมายในการบังคับใช้ต่อผู้ที่มีอาการติดจึงควรสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกรณีใกล้เคียงกันได้ กล่าวคือ นำแนวคิดและรูปแบบของการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด แนวคิดและรูปแบบของการบำบัดรักษาผู้ที่มีอาการติดสุรามาใช้ในกรณีผู้ที่มีอาการติดการพนันได้

#### ๔.๒.๓ วิเคราะห์การบังคับใช้มาตรการบำบัดผู้ติดการพนันผ่านรูปแบบอื่น

##### ๔.๒.๓.๑ วิเคราะห์รูปแบบของประเทศสหรัฐอเมริกา

##### ๔.๒.๓.๑.๑ วิเคราะห์รูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในรัฐเนวาดา

การนำกระบวนการบำบัดรักษามาใช้ในประเศไทยนั้น สามารถนำรูปแบบของกฎหมายรัฐเนวาดามาใช้ได้ในปี ๒๕๔๘A ในปี ๒๐๑๐ ในหัวข้อที่ ๔๐ สุขภาพและความปลอดภัยสาธารณะ โดยนำขั้นตอนของกฎหมายรัฐเนวาดามาบังคับใช้ ดังนี้

เริ่มต้นเมื่อการดำเนินคดีความผิดการพนันต่อจำเลย และมีการฟ้องจำเลยต่อศาล ประการแรก ศาลจะทำการวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นนักพนันที่เป็นปัญหาหรือไม่ โดยประเด็นพิจารณาดังกล่าวอาจเกิดจากศาลเห็นเองหรือคู่ความร้องขอให้ศาลพิจารณาก็ได้ โดยนักพนันที่เป็นปัญหามีนิยามอยู่ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐเนวาดาซึ่งสามารถนำนิยามดังกล่าวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้เช่นกัน โดยนิยามนักพนันที่เป็นปัญหาตามกฎหมายของรัฐเนวาดา คือ นักพนันที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนในการเล่นพนันทำให้เกิดลักษณะของอาการติดการพนัน ทำให้นักพนันและครอบครัวของนักพนันรวมถึงบุคคลใกล้ชิดกับนักพนันดังกล่าวประสบความทุกข์ ประสบความเดือดร้อนและผลร้ายจากการพนันตามที่ปรากฏในนิยามนั่นเอง

ในส่วนนิยามนักพนันที่ไม่เป็นปัญหาของรัฐเนวาดา คือ นักพนันที่เข้าเล่นการพนันโดยสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ไม่มีอาการติดการพนันและการเล่นการพนันดังกล่าวไม่กระทบต่อชีวิตส่วนตัวของนักพนันโดยรวมถึงไม่กระทบต่อครอบครัว บุคคลใกล้ชิดของนักพนันแต่อย่างใด จากนิยามทั้งสองดังกล่าวศาลไทยสามารถนำมาใช้เพื่อพิจารณาได้หรืออาจบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนในนิยามของนักพนันที่เป็นปัญหาก็ได้เช่นกัน

ต่อมาหากไม่ใช่ นักพนันที่เป็นปัญหาแล้ว ศาลไทยจะไม่มีการใช้มาตรการบำบัดรักษานักพนันดังกล่าวแต่อย่างใด แต่จะกลับไปใช้การลงโทษตามปกติเพื่อป้องปรามและเกิดความหลาบจำแต่หากเป็นนักพนันที่เป็นปัญหาศาลไทยก็จะดำเนินการพิจารณาเงื่อนไขอื่น ๆ ต่อไปว่าสามารถมีสิทธิเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาได้หรือไม่ต่อไป

ต่อมาการพิจารณาว่า เป็นนักพนันที่เป็นปัญหาหรือไม่นั้น ศาลไทย สามารถนำรูปแบบของกฎหมายรัฐเนวาดามาใช้ คือ ศาลจะทำการพิจารณาประกอบรายงานการวินิจฉัยโดยแพทย์ซึ่งได้รับการรับรองตามที่กฎหมายกำหนด โดยแพทย์ในส่วนนี้สามารถเป็นไปตามระเบียบกฎหมายเกณฑ์ของศาลได้ว่าศาลจะรับรองแพทย์โดยพิจารณาจากคุณสมบัติใดบ้าง ซึ่งแพทย์ดังกล่าวมีบทบาท ในการทำการวินิจฉัยโดยอาศัยข้อมูลจากผู้พนันโดยตรงผ่านการสัมภาษณ์ ประกอบคู่มือการวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิต (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM-IV) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การชี้วัดที่มีมาตรฐานความเป็นสากลในทางจิตเวช เพื่อให้ นักพนันตอบคำถามแพทย์พิจารณาลักษณะท่าทาง และประวัติที่ผ่านมา โดยในส่วนนี้แพทย์จะวินิจฉัยข้อมูลประกอบกับข้อมูลจากแหล่งอื่นๆด้วยเช่นกัน เช่น รายงานจากตำรวจ รายงานจากบุคคลใกล้ชิด และครอบครัว รายงานจากบ่อนการพนันที่ถูกกฎหมาย การตรวจสอบธุรกรรมการเงิน เพื่อวินิจฉัยว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ติดการพนันหรือไม่ และในลำดับถัดไปก็คือ หากเป็นผู้ติดการพนันแล้ว การติดการพนันดังกล่าวเป็นสาเหตุที่กระทำความผิดหรือไม่ ถ้าหากใช่ก็จะครอบงำประกอบในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือก คือ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ติดการพนันและการกระทำความผิดดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการติดการพนันนั่นเอง ศาลก็สามารถพิจารณาต่อในเงื่อนไขอื่นประการต่อไป โดยในขั้นตอนนี้ทั้งอัยการ ฝ่ายโจทก์และทนายฝ่ายจำเลย สามารถนำพยานหลักฐานของตนมาแสดงต่อศาลได้ ศาลจะทำการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายและทำการพิจารณาต่อไป ซึ่งกระบวนการนี้ศาลไทยสามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด เว้นแต่ในส่วนการรับรายงานจากบ่อนการพนันที่ถูกกฎหมายว่ามีการเข้าเล่น

หรือไม่ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบ่อนการพนันที่ถูกกฎหมายจึงไม่สามารถใช้ในส่วนนี้ แต่สามารถใช้ในส่วนอื่น เช่น การร่วมมือกับหน่วยงานยุติธรรมอื่นๆ เช่น ตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ เรือนจำ เพื่อสืบประวัติและค้นหาข้อมูลจำเลยประกอบการพิจารณา

ประการที่สอง ศาลจะต้องพิจารณาในส่วนของความผิดที่ได้กระทำลง ในส่วนนี้ควรเป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศไทยที่จะกำหนดฐานความผิดว่าความผิดใดบ้างที่มีความรุนแรงซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่ควรที่จะผ่านเงื่อนไขในการขอเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในการบำบัดรักษาอาการติดการพนัน โดยฐานความผิดในส่วนนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นฐานความผิดเช่นเดียวกับที่ปรากฏในกฎหมายรัฐเนวาดา แต่ควรบัญญัติฐานความผิดให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

ประการที่สาม ศาลจะใช้กระบวนการบำบัดรักษาได้ต่อเมื่อ จำเลยสมัครใจในการเข้ารับการบำบัดรักษาและโดยจำเลยยอมรับสารภาพว่าตนเป็นผู้ติดการพนันและกระทำความผิดเพราะสาเหตุจากการติดการพนัน ในส่วนนี้ศาลไทยควรนำวิธีการดังกล่าวในกฎหมายรัฐเนวาดา มาใช้ด้วยเช่นกัน เพราะลักษณะสำคัญของการบำบัดรักษาจะประสบความสำเร็จได้ นอกจากแพทย์ ยาที่ใช้รักษา วิธีที่ใช้การรักษาแล้ว ตัวผู้เข้ารับการบำบัดเองมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะต้องมีความรับผิดชอบในตนเอง และมีความตั้งใจที่จะเข้ารับการรักษาซึ่งความรับผิดชอบและความตั้งใจดังกล่าว สามารถแสดงออกผ่านการยอมรับสารภาพว่าตนเป็นผู้ติดการพนันและกระทำความผิดเพราะสาเหตุจากการติดการพนันและสมัครใจในการเข้ารับการบำบัดรักษา

ประการที่สี่ ในส่วนนี้ศาลไทยควรนำรูปแบบของกฎหมายรัฐเนวาดามาใช้เช่นกัน เพราะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาจนสำเร็จ กล่าวคือ เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยผ่านเงื่อนไขทุกประการตามที่กฎหมายกำหนดและไม่มีลักษณะต้องห้ามไม่ให้บำบัดรักษา ศาลก็จะมีคำสั่งเลื่อนการพิพากษาลงโทษจำเลยออกไป เพื่อนำจำเลยเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาอาการติดการพนันแทนการลงโทษ

นอกจากนั้นอำนาจของศาลในการกำหนดเงื่อนไขในส่วนนี้ ศาลไทยควรนำรูปแบบของกฎหมายรัฐเนวาดามาใช้ด้วย เพราะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมดูแลตัวจำเลยระหว่างเข้ารับการบำบัดรักษา โดยอาจกำหนดให้ศาลมีอำนาจมากกว่าหรือน้อยกว่ากฎหมายในรัฐเนวาดาก็ได้ตามแต่ความเหมาะสมแต่โดยหลักศาลควรมีอำนาจดังต่อไปนี้คือ

(๑) ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยกระทำหรือไม่กระทำการใด ในช่วงระยะเวลา ระหว่างการบำบัดรักษาอาการติดการพนัน โดยเงื่อนไขดังกล่าว สามารถใช้ประกอบกับการทำทัณฑ์ บนหรือการคุมประพฤติ

(๒) ศาลสามารถกำหนดให้จำเลยเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษา หาก ศาลเห็นสมควร

ในกรณีจำเลยมีฐานะยากจนไม่สามารถออกค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาได้ไม่ว่าจะเป็น ค่าใช้จ่ายทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ตามกฎหมายรัฐเนวาดา ศาลสามารถสั่งให้จำเลยเข้ารับ การบำบัดรักษาโดยใช้เงินกองทุนจากรัฐในการสนับสนุน ซึ่งศาลสามารถสั่งให้จำเลยทำงานบริการสังคม เพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายในการรักษาที่รัฐออกให้ โดยการทำงานบริการดังกล่าวต้องตกอยู่ภายใต้การ ควบคุมจากภาครัฐ สำหรับในประเทศไทย อาจตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน เช่นกัน โดยอาจนำเงินบางส่วนที่ได้จากการเก็บภาษีการพนันประเภทที่ต้องขออนุญาต เป็นกองทุน เพื่อใช้ในการบำบัดรักษา โดยให้มีการทำงานบริการสังคมต่างๆตอบแทนรัฐได้เช่นกัน

(๓) ศาลสามารถกำหนดให้จำเลยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของแพทย์ผู้ได้รับอนุญาต อันมี ลักษณะของผู้ป่วยในซึ่งต้องได้รับความดูแลอย่างใกล้ชิดหรือศาลสามารถสั่งกักตัวจำเลยให้อยู่ใน สถานันทางการแพทย์ผู้ได้รับอนุญาตภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่าหนึ่งปี แต่ มากสุดไม่เกินสามปี

(๔) ศาลสามารถกำหนดให้รายงานความก้าวหน้าของการบำบัดรักษาเป็นระยะๆตามที่ เห็นสมควร เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการบำบัดรักษาและพฤติกรรมของจำเลย

ข้อสังเกตที่สำคัญ คือ วิธีการที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจูงใจให้นักพนันเข้ารับ การบำบัดรักษาจนประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ ศาลต้องกำหนดโทษจำคุกมิใช่โทษปรับหากนักพนัน ไม่ประสบความสำเร็จในการบำบัดรักษาหรือทำผิดข้อกำหนดของศาลในระยะเวลาการบำบัดรักษา นอกจากนั้น คดีการพนันดังกล่าวหากนักพนันมีการกระทำความผิดซ้ำๆหรือมีลักษณะของผู้ที่มีอาการ ติดการพนัน ตำรวจ และอัยการ ต้องใช้ดุลยพินิจสั่งฟ้องคดีขึ้นมาให้ศาลพิจารณาเพราะหากคดีไม่ไป ถึงศาลการใช้มาตรการบำบัดจะเป็นไปโดยยาก

จากที่กล่าวมาเป็นการนำรูปแบบการใช้มาตรการบำบัดผู้ติดการพนันตามกฎหมายรัฐเนวาดามาใช้ในประเทศไทยซึ่งสามารถทำได้ เพียงแต่ในส่วนรายละเอียดปลีกย่อยสามารถปรับให้เข้ากับกฎหมายไทยและสังคมไทยได้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

#### ๔.๒.๓.๑.๒ วิเคราะห์รูปแบบของศาลการพนัน(Gambling Court)

การนำรูปแบบของศาลการพนันมาใช้ในประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่น่าสนใจเช่นกัน การตั้งศาลการพนันแยกโดยนำรูปแบบของศาลการพนันในเมืองแอมเฮริส ในรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้ เพื่อเป็นศาลสำหรับพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการพนันและใช้มาตรการบำบัดผู้ติดการพนันโดยเฉพาะสำหรับนักพนันที่กระทำความผิดที่ไม่มีความรุนแรง โดยภายในศาลจะประกอบด้วยบุคคลากรที่มีคุณภาพและมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพนัน เช่น ผู้พิพากษา ผู้ประสานงานการบำบัดรักษา ผู้เชี่ยวชาญในด้านการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดการพนันโดยได้รับการรับรองจากศาล ผู้ที่มีประสบการณ์เคยเป็นตกเป็นจำเลยแต่ผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาจนหายขาดแล้ว อัยการจังหวัด ทนายจำเลย เสมียนศาล เป็นต้น

ข้อดีของการตั้งศาลการพนันขึ้นมาในประเทศไทยเพื่อพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการพนันและใช้มาตรการทางเลือกโดยเฉพาะ คือ การติดตามดูแลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเป็นไปอย่างทั่วถึง เนื่องจากการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันต้องอาศัยระยะเวลาอันพอสมควร โดยผู้พิพากษา ผู้ประสานงานการบำบัดรักษา ผู้เชี่ยวชาญในด้านการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดการพนันโดยได้รับการรับรองจากศาล ผู้ที่มีประสบการณ์เคยเป็นตกเป็นจำเลยแต่ผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาจนหายขาดแล้ว บุคคลดังกล่าวจะมีบทบาทสำคัญในระหว่างระยะเวลาการรักษา ทำให้เกิดเป็นทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญคอยดูแลด้านนี้โดยเฉพาะเกิดความรวดเร็วในกระบวนการ ลดบรรยากาศความเป็นปฏิปักษ์ในศาล นอกจากนั้นทำให้การใช้ดุลพินิจเป็นเอกภาพเพราะจะเกิดความชัดเจนว่าผู้กระทำความผิดแต่ละรายตามลักษณะพฤติกรรมและประวัติลักษณะนี้ มีสิทธิใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในการบำบัดรักษาหรือไม่ และหากใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการบำบัดรักษาควรมากน้อยเพียงใดซึ่งศาลสามารถกำหนดกรอบระยะเวลาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่มีอาการติดการพนันในแต่ละกรณีๆไปได้ ดังนั้น การตั้งศาลการพนันขึ้นโดยเฉพาะเพื่อพิจารณาความผิดการพนันและใช้มาตรการทางเลือกโดยเฉพาะจะมีประโยชน์มากในส่วนนี้

ดังนั้น การนำรูปแบบศาลการพนันในประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้ในประเทศไทยสามารถทำได้เช่นเดียวกัน เพียงแต่ต้องอาศัยงบประมาณ และบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจระบบมาตรการบำบัดรักษา ทั้งผู้พิพากษาเองก็ต้องทำความเข้าใจกับบทบาทและแนวคิดที่เปลี่ยนไป

#### ๔.๒.๓.๒ วิเคราะห์การบังคับใช้มาตรการบำบัดรักษาผ่านกฎหมายอาญา

การแก้ปัญหาผู้เล่นพนันกระทำความผิดเนื่องจากสาเหตุการติดการพนันที่ยั่งยืนตรงจุด คือ การนำผู้ติดการพนันเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา เมื่อพิจารณาตามระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยพบว่าสามารถนำรูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดเกี่ยวกับการพนันดังนี้

##### ๔.๒.๓.๒.๑ ผ่านรูปแบบการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรมสุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัยอาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นหรือสภาพความผิดหรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วเห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่า ผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการ ลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราวเพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือหรือตักเตือนตาม ที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพหรือจัดให้ กระทำกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามที่ เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร



- (๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ
- (๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพาศได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก
- (๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด
- (๕) เจื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

เจื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนด เจื่อนไขข้อใด ตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้ เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากศาลจะลงโทษจำคุกผู้เล่นการพนันไม่เกิน ๓ ปี และไม่ปรากฏว่าผู้เล่นการพนันดังกล่าวนั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือผู้พนันดังกล่าวอาจเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษจากความผิดที่ได้กระทำลงโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิจารณาถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรมสุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัยอาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้เล่นการพนัน หรือสภาพความผิดหรือเหตุอันอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่า ผู้เล่นพนันนั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลา ที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกิน ๕ ปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยศาลจะกำหนดเจื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ ตามกรณีที่ ๔ คือ ให้ไปรับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด โดยใช้รูปแบบกรณีติดยาเสพติดให้โทษในปัจจุบันเป็นแม่แบบ และกำหนดสถานที่เป็นโรงพยาบาลของรัฐซึ่งมีจิตแพทย์ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางด้านนี้โดยเฉพาะเป็นผู้ดูแลตามระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดโดยการส่งตัวผู้ติดยาเสพติดไปยังโรงพยาบาลที่รัฐกำหนดอาจควบคุมดูแลผู้ติดยาเสพติดเพื่อรักษาทั้งในรูปแบบของผู้ป่วยใน คือ ควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดไว้ในสถานพยาบาล เพื่อให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของแพทย์อย่างใกล้ชิด หรือหากศาลเห็นว่าการรักษา

แบบผู้ป่วยนอกจะสร้างโอกาสในการรักษาให้ประสบความสำเร็จมากกว่าศาลก็สามารถสั่งให้ทำการรักษาดูแลผู้ติดการพนันในรูปแบบผู้ป่วยนอกได้เช่นเดียวกัน

ในส่วนขั้นตอนการวินิจฉัยว่าผู้กระทำความผิด มีลักษณะของผู้ติดการพนันหรือไม่ ศาลสามารถใช้วิธีการเช่นเดียวกับต่างประเทศ กล่าวคือ อาศัยแพทย์ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่รัฐรับรองเป็นผู้ตรวจอาการ เพื่อส่งรายงานประกอบการวินิจฉัยให้กับศาลพิจารณาว่าจะใช้มาตรการทางเลือกในการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดหรือไม่ โดยประกอบความเห็นจากทางตำรวจในเรื่องประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด เพื่อให้ศาลใช้เป็นข้อมูลในการออกคำสั่งต่อไป

โดยศาลไทยสามารถใช้ มาตรา ๕๗ และ มาตรา ๕๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ประกอบเป็นเครื่องมือ

มาตรา ๕๗ “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิด ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตาม มาตรา ๕๖ ศาลอาจตักเตือนผู้กระทำความผิดหรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้ กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้”

กล่าวคือ หากผู้เข้ารับการบำบัดรักษาไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข เช่น ไม่ไปเข้ารับการบำบัดรักษา หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งแพทย์ ศาลสามารถใช้มาตรการอย่างเบา คือ ตักเตือนก่อน หรือใช้มาตรการอย่างหนักคือกำหนดโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้

มาตรา ๕๘ “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตาม คำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตาม มาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิด ที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษและศาลพิพากษาให้ ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนด โทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกรวมเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกรวมโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตาม มาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูก กำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี”

นอกจากนั้นหากปรากฏว่าผู้เข้ารับการบำบัดรักษาได้กลับไปกระทำความผิดการพนันซ้ำ ศาลสามารถพิพากษาให้ ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกรับโทษในคดีหลังหรือบวกรับโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี โดยเป็นการใช้การลงโทษอันเนื่องมาจากผู้เข้ารับการบำบัดกระทำความผิดการพนันซ้ำ

อย่างไรก็ตามถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตาม มาตรา ๕๖ ผู้เข้ารับการบำบัดมิได้กระทำความผิดการพนันซ้ำ ศาลควรให้ผลดีกับผู้เข้ารับการบำบัดโดยให้ผู้เข้ารับการบำบัดพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้นแล้วแต่กรณี

สิ่งสำคัญที่ควรระวัง คือ รูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมีหลายขั้นตอน และมีความซับซ้อน ดังนั้น หากรูปแบบของกฎหมายในเรื่องการรอลงอาญาไม่เอื้ออำนวยต่อความซับซ้อนของรูปแบบการบำบัดรักษาดังกล่าวอาจทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาผู้มีอาการติดการพนันกลับมากระทำความผิดการพนันได้ เช่น หากมาตรการทางกฎหมายมีระยะเวลาในการให้ผู้มีอาการติดเข้ารับการบำบัดรักษาสั้นเกินไปเพราะถูกเกณฑ์ของกฎหมายกำหนดระยะเวลาบังคับไว้ตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการรอลงอาญาหรือการที่จะรอลงอาญาได้ต้องเป็นผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกและไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับนักพนันที่เคยต้องโทษจำคุกเพราะเล่นการพนันในครั้งแรกๆและต่อมาภายหลังมีอาการติดการพนันเกิดขึ้น กรณีดังกล่าวจะไม่สามารถใช้มาตรการบำบัดรักษาผ่านการรอลงอาญาได้เพราะไม่สามารถรอลงอาญาได้ ในส่วนนี้กฎหมายจึงต้องบัญญัติให้สามารถใช้มาตรการที่สอดคล้องกับการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดการพนันด้วย

#### ๔.๒.๓.๒.๒ ผ่านรูปแบบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลตามประมวลกฎหมาย

##### อาญามาตรา ๔๙

การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๙ ใช้กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่า มีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลใด โดยกำหนดไว้ชัดเจนว่าต้องเป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราเป็น อาจिन หรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ผลทางกฎหมายที่ตามมา คือ ศาลสามารถกำหนด

ในคำพิพากษา ว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษ อย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่าง ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษหรือ วันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้ และในวรรคสอง ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรก ไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

กรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๙ สามารถนำมาใช้ในกรณีบำบัดผู้ติดการพนันได้ ต่อเมื่อมีการแก้ไขบทบัญญัติ ให้ครอบคลุมถึงผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการติดการพนัน โดยมาตรา ๔๙ เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่อาจนำมาใช้เพิ่มเติมโทษหรือใช้แทนโทษเป็นระยะเวลา นานกว่าโทษก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้กระทำความผิดว่ามีอาการติดเพียงใด โดยมุ่งเน้นการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา ๔๙ ยังมีปัญหาอยู่ตรงที่มีการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลต้องไม่เกิน ๒ ปี ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันบางรายที่มีอาการหนักซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการรักษามากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ มาตรา ๔๙ ยังมีเงื่อนไข ให้ศาลมีคำสั่งห้ามเสพยาเสพติด หรือสุรา ก่อน เมื่อผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนจึงจะส่งผู้กระทำความผิดไปยังสถานพยาบาลได้ ซึ่งอาจไม่เหมาะสมในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันที่จะต้องรอให้กระทำความผิดก่อน แต่ควรเปิดช่องทางให้สามารถบำบัดรักษาได้ทันที ผ่านดุลยพินิจของศาลประกอบรายงานของแพทย์

#### ๔.๒.๓.๒.๓ ผ่านรูปแบบวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันตาม

##### ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๑

อันเนื่องมาจากแนวคิดทฤษฎีที่ต้องการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในมาตรการกักกันเพื่อควบคุมตัวผู้กระทำความผิดซ้ำซึ่งมีลักษณะของผู้กระทำความผิดติดนิสัยที่ต้องการการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมาควบคุมบุคคลดังกล่าว มากกว่าเพียงใช้มาตรการลงโทษแบบเดิมซึ่งจะไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๑ สามารถนำมาใช้ประกอบการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันได้เช่นกันในระหว่างระยะเวลากักกัน หากเห็นว่าการกระทำความผิดซ้ำนั้นเป็นความผิดที่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๔๑ ซึ่งแม้ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏความผิดเกี่ยวกับการพนันแต่อย่างไรแต่ก็สามารถบัญญัติเพิ่มเติมลงไปได้เพื่อใช้กับกรณีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันซ้ำและมีลักษณะของผู้ติดการพนันให้สามารถใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกันประกอบการบำบัดรักษา

อย่างไรก็ตามสถานที่กักกันนั้นจำเป็นที่จะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเพื่อให้เกิดความพร้อมในกรณีที่ศาลจะใช้มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัยในส่วนของการกักกันดังกล่าว นอกจากนี้สิ่งที่เป็นข้อควรระวัง คือ บางกรณีนักโทษที่มีอาการติดยาเสพติดเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรกกรณีดังกล่าวไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันผู้กระทำความผิดติดนิสัยจึงจำเป็นที่จะต้องใช้รูปแบบการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดการพินที่มีอาการติดยาเสพติดช่องทางอื่นต่อไป

#### ๔.๒.๓.๒.๔ ผ่านรูปแบบวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องห้ามเข้าเขตกำหนดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๔

วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๔ “ห้ามเข้าเขตกำหนด คือ การห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา” และ มาตรา ๔๕ “เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดและศาลเห็นสมควร เพื่อความปลอดภัยของประชาชนไม่ว่าจะมีคำขอหรือไม่ ศาลอาจสั่งในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้น เข้าเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี”

กรณีดังกล่าวสามารถนำมาใช้ประกอบกับการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้ เช่นเดียวกับที่ศาลกำหนดในคำพิพากษากรณีเห็นว่าผู้กระทำความผิดเมื่อพ้นโทษแล้วจะกลับไปเสพยาเสพติดหรือกลับไปเสพสุราเพราะเหตุปัจจัยในเรื่องบางพื้นที่หรือบางสถานที่ที่จะอำนวยให้เกิดการกระทำความผิดอีก เมื่อใช้ในความผิดการพินศาลจะกำหนดให้นักพินห้ามเข้าเขตหรือบริเวณที่ศาลกำหนดเพื่อป้องกันไม่ให้กลับไปเล่นการพินอีก เช่น ศาลกำหนดให้นักพินห้ามเข้าไปในเขตสนามแข่งม้า หรือ พื้นที่เสี่ยงที่นักพินจะกลับไปเล่นการพินระหว่างระยะเวลาการบำบัดรักษาอีก เพื่อให้การบำบัดรักษาประสบความสำเร็จ โดยหากนักพินฝ่าฝืนย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๔ ด้วยจึงเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งซึ่งศาลสามารถใช้ประกอบการบำบัดรักษา เพื่อให้การบำบัดรักษาเกิดประสิทธิผลต่อไป

อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๔ ยังมีข้อจำกัดที่กำหนดไว้ให้ใช้เมื่อผู้พ้นโทษตามที่กำหนดในคำพิพากษาแล้ว ดังนั้นจึงอาจเกิดปัญหากรณีที่ต้องการใช้กับผู้กระทำความผิดที่ศาลไม่ต้องการที่จะลงโทษได้

#### ๔.๓ วิเคราะห์แนวความคิดและทฤษฎีในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิด

##### ๔.๓.๑ วิเคราะห์แนวความคิดในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดในทางอาชญาวิทยาของสำนักอาชญาวิทยาแก็งตั้งเดิม

เมื่อวิเคราะห์แนวคิดสำนักอาชญาวิทยาแก็งตั้งเดิมจะพบว่ามีความคิดที่สนับสนุนการลงโทษให้สอดคล้องกับสาเหตุการกระทำความผิด ดังแนวคิดหลักที่สำนักอาชญาวิทยาแก็งตั้งเดิมได้เสนอไว้ โดยสรุป ดังนี้

ด้วยเหตุที่ผู้กระทำความผิดมีความแตกต่างกันในลักษณะและสถานการณ์ดังนั้นแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาแก็งตั้งเดิมที่ว่า “มนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ” และการใช้มาตรการลงโทษทุกคนควรเป็นไปอย่างเสมอภาคเท่าเทียมโดยมิได้พิจารณาความแตกต่างของลักษณะและสถานการณ์นั้นจึงไม่ถูกต้องเสียทีเดียว สำนักอาชญาวิทยาแก็งตั้งเดิมจึงนำเสนอ ดังนี้

นำเสนอให้ศาลควรนำพฤติการณ์แห่งคดีรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และผู้กระทำความผิด มาใช้เพื่อประกอบในการพิจารณาพิพากษาคดี

นำเสนอให้กระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการที่ควรนำประวัติหรือภูมิหลังของผู้กระทำความผิดมาประกอบการพิจารณา โดยไม่เพียงแต่จำกัดการพิจารณาเฉพาะพฤติกรรมการประกอบอาชญากรรมเท่านั้น

นำเสนอให้กระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลยอมรับฟังคำให้การของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคดี เช่น สาขาแพทยศาสตร์ สาขานิติเวชวิทยา และสาขาจิตเวช เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น โดยถือว่าผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเหล่านี้จัดเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง

ดังนั้น เมื่อนำแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาแก็งตั้งเดิมาปรับใช้ในความผิดการพนัน ศาลไม่ควรลงโทษผู้พนันทุกคนด้วยการจำคุก ปรับ หรือ ริบทรัพย์สิน โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม

และพฤติการณ์แห่งคดีเพราะนักพนันแต่ละรายย่อมมีความแตกต่างกัน นักพนันบางรายเป็นผู้ที่มีอาการติดยาเสพติดบางรายไม่มีอาการติดยาเสพติด ดังนั้นการพิจารณาควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและพฤติการณ์แห่งคดี เช่น นักพนันดังกล่าวมีอาการติดยาเสพติดหรือไม่ นักพนันดังกล่าวเล่นการพนันบ่อยครั้งเพียงใด โดยนำสืบถึงประวัติและภูมิหลังของนักพนันดังกล่าวประกอบการพิจารณาว่ามีอาการติดยาเสพติดหรือไม่ ไม่ใช่เพียงพิจารณาเฉพาะพฤติการณ์ขณะกระทำความผิดการพนันเท่านั้น โดยศาลต้องยอมรับฟังความเห็นของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางจิตเวช ในการวิเคราะห์ว่านักพนันดังกล่าวมีอาการติดยาเสพติดหรือไม่เพื่อให้เกิดความถ่วงเท้ในการวินิจฉัยมีใจตัดสินโดยปราศจากข้อมูล

เมื่อเห็นว่านักพนันดังกล่าวมีความแตกต่างจากนักพนันพนันอื่นแล้ว การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาและโทษที่จะลงจึงควรมีความแตกต่างจากนักพนันโดยทั่วไป คือ การนำมาตรการบำบัดผู้ติดยาเสพติดมาใช้สำหรับนักพนันที่มีอาการติดยาเสพติด ไม่ควรนำรูปแบบการลงโทษนักพนันทั่วไป คือ การจำคุก การปรับ การริบทรัพย์สินมาลงโทษ โดยไม่เปิดโอกาสทางเลือกในการบำบัดรักษาให้กับผู้ที่มีอาการติดยาเสพติด จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในทางอาชญาวิทยาแนวความคิดและทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมมีแนวคิดที่สนับสนุนการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดและลงโทษผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกับสาเหตุของการกระทำความผิด

#### ๔.๓.๒ วิเคราะห์แนวความคิดในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดในทฤษฎีอาชญาวิทยาในเรื่องผู้กระทำความผิดติดนิสสัย

เมื่อพิจารณาแนวความคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาในเรื่องผู้กระทำความผิดติดนิสสัยจะพบว่า การใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดการพนันที่มีอาการติดยาเสพติดดังกล่าว มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของผู้กระทำความผิดติดนิสสัยซึ่งมีลักษณะที่กระทำความผิดเพราะสาเหตุจากความผิดปกติภายใน ซึ่งอาจผิดปกติตั้งแต่กำเนิดหรือเพิ่งมีอาการผิดปกติเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น หรือวัยผู้ใหญ่ในภายหลังก็ได้ ซึ่งผู้กระทำความผิดติดนิสสัยดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูโดยใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงเพื่อให้เข็ดหลาบได้ แต่จำเป็นต้องใช้การบำบัดรักษาที่สาเหตุ โดยขณะที่รักษาดังกล่าวก็ต้องป้องกันสังคมไปด้วยโดยใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในการดูแลผู้กระทำความผิดติดนิสสัยเพื่อมิให้ไปสร้างความเสียหายต่อสังคม ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๑ ใช้รูปแบบวิธีการเพื่อความปลอดภัยในมาตรการกักกันนั่นเอง

กรณีผู้มีอาการติดการพนันก็เช่นเดียวกัน ผู้ติดการพนันกระทำความผิดเพราะสาเหตุความผิดปกติทางสมองในส่วนการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นความผิดปกติจากภายในอาจเป็นตั้งแต่กำเนิดหรือเพิ่งมีอาการผิดปกติเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่เมื่อได้ถูกกระตุ้นจากเล่นการพนันซ้ำๆ ทำให้อาการติดดังกล่าวมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงไม่สามารถใช้การลงโทษในการแก้ไขปัญหามาตรการผิดปกติกติ คือ อาการติดการพนันได้ เช่นเดียวกับแนวคิดทฤษฎีของผู้กระทำผิดดิดินิสัยแต่จำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยประกอบการบำบัดรักษาเพื่อที่จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการยับยั้งการกระทำความผิดต่อไป ดังนั้น การนำรูปแบบวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันผู้กระทำผิดดิดินิสัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๑ มาใช้ประกอบการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งมีความน่าสนใจเช่นกัน

#### ๔.๓.๓ วิเคราะห์แนวความคิดในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

เมื่อพิจารณาแนวคิดและทฤษฎีในส่วนกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาพิจารณาจะพบว่าแนวคิดสนับสนุนการลงโทษให้สอดคล้องกับสาเหตุของการกระทำความผิดและมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ด้วยเหตุผลดังนี้

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นการสร้างกระบวนการยุติธรรมทางเลือกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่มุ่งนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษผ่านกระบวนการพิจารณาแบบเดิม โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มุ่งสร้างทางเลือกในการทำให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายด้วยรูปแบบอื่นๆที่แตกต่างออกไป เช่น การไกล่เกลี่ย การประชุมครอบครัว การล้อมวงพิจารณาความ การเข้ารับการฟื้นฟูบำบัดรักษา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เหมาะสมที่สุดมิใช่การลงโทษผู้กระทำความผิดที่แตกต่างโดยรูปแบบเดียวกันทั้งหมด เพราะผู้กระทำความผิดที่มีสาเหตุจากอาการผิดปกติ เช่น อาการติดการพนันจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษามีใช้ลงโทษเช่นเดียวกันกับนักพนันทั่วไป อย่างไรก็ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกซึ่งมิใช่กระบวนการยุติธรรมที่มาทดแทน ดังนั้นหากนักพนันไม่ประสบความสำเร็จในการบำบัดรักษา การกลับไปใช้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักคือการลงโทษนักพนันดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีอยู่



กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มุ่งสมานรอยร้าวความแตกแยกที่เกิดขึ้นเมื่อการกระทำ ความผิดเกิดขึ้นเพื่อให้เหยื่อ ผู้กระทำความผิด ครอบครัว และสังคม สามารถกลับมาประสาน เชื่อมโยงให้ได้มากที่สุด ในความผิดการพนันแม้เป็นความผิดที่ปราศจากผู้เสียหายก็ตาม แต่ก็ เป็น อาชญากรรมต่อศีลธรรม โดยครอบครัวของผู้เล่นการพนันที่มีอาการติดการพนัน ตัวผู้เล่นการพนัน เอง ชุมชนที่นักพนันดังกล่าวอาศัยอยู่ เป็นผู้ที่ได้รับผลร้ายมากที่สุด ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์จึงมุ่งที่จะลบรอยร้าวตรงนี้ ซึ่งสามารถกระทำได้โดยผ่านรูปแบบการนำมาตรการ บำบัดรักษาผู้เล่นการพนันที่มีสาเหตุจากอาการติดการพนัน โดยให้นักพนันที่มีอาการติดการพนัน ครอบครัวนักพนัน จิตแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวช ผู้พิพากษา ทนาย อัยการ ร่วมกันกำหนด แผนในการบำบัดรักษาผู้ที่มีอาการติดการพนัน และคอยดูแลให้กำลังใจตั้งแต่การเริ่มต้นรักษาไปจนถึง ประสบความสำเร็จในการบำบัดรักษาและขึ้นติดตามการบำบัดรักษา

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สนับสนุนให้รัฐจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการฟื้นฟู ผู้กระทำความผิด ในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันจำเป็นต้องมีแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้าน จิตเวชเพื่อ ดูแลให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดการพนัน โอกาสประสบความสำเร็จในการรักษาจะเพิ่มมากขึ้นหากรัฐได้ กำหนดมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดการพนัน มากกว่าการปล่อยให้นักพนันที่ มีอาการติดการพนันไปหาที่บำบัดรักษาอาการติดการพนันด้วยตัวเองซึ่งเป็นไปได้ยาก

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มุ่งให้ตัวเหยื่อ ชุมชน มีบทบาทในกระบวนการยุติธรรม มิใช่รัฐเป็นผู้ผูกขาดอำนาจโดยไม่ฟังตัวเหยื่อและชุมชน ในความผิดการพนันแม้เป็นความผิดที่ไม่มี ผู้เสียหาย แต่ครอบครัว บุคคลใกล้ชิดกับนักพนัน ชุมชน และตัวนักพนันเองเป็นผู้ที่ได้รับผลร้าย โดยตรง ดังนั้นครอบครัว บุคคลใกล้ชิดกับนักพนัน ชุมชน ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม ดังกล่าว และตัวนักพนันผู้กระทำความผิดเองควรมีส่วนในการแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำ ความผิดซึ่งเป็นหลักการสำคัญในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยผู้พนันซึ่งมีอาการติดการ พนันสามารถแสดงความรับผิดชอบผ่านการเข้ารับการรักษาจนประสบความสำเร็จในการ บำบัดรักษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดและทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สนับสนุนกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในการนำมาตรการบำบัดผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดการ

พนันสำหรับผู้มีอาการติดการพนันเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาการกระทำผิดอย่างยั่งยืนมากกว่าการมุ่งลงโทษแต่อย่างเดียว

#### ๔.๔ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในประเทศไทย

##### ๔.๔.๑ วิเคราะห์ปัญหามุมมองทางสังคมต่อการพนัน

ปัญหามุมมองทางสังคมต่อการพนัน คือ ทศคติของประชาชนในสังคมไทยที่มองว่า การพนันเป็นวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทยที่มีมาช้านาน ตั้งแต่ในอดีต เป็นเพียงกิจกรรม เกมหรือนันทนาการ ดังนั้นการติดการพนันเป็นเพียงลักษณะนิสัย ความชอบ งานอดิเรกของปัจเจกบุคคล มิใช่ความผิดปกติ (Psychological disorder) ที่จะต้องทำการบำบัดรักษาแต่อย่างใด ไม่เหมือนกับกรณีการติดยาเสพติดที่มีความรุนแรงมากกว่า หรือการติดสุรา นอกจากนั้นการพนันยังมิได้ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้อื่นนอกจากตัวผู้เล่นเอง จึงไม่มีความจำเป็นที่รัฐต้องเข้าไปดูแล ดังนั้นในส่วนนี้จึงจำเป็นต้องมีการปรับทัศนคติของประชาชนในสังคม ประกอบการให้ความรู้ทางการแพทย์ว่า การติดการพนันเป็นอาการผิดปกติอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับ อาการติดยาเสพติดหรืออาการติดสุรา ที่จำเป็นต้องมีการบำบัดรักษาและชี้ให้เห็นโทษของการติดการพนันว่ามีได้มีผลเสียเฉพาะตัวผู้มีอาการติดเท่านั้นแต่ยังมีผลเสียต่อบุคคลใกล้ชิด สังคมและประเทศชาติอีกด้วย

##### ๔.๔.๒ วิเคราะห์ปัญหาการตรวจพิสูจน์อาการติดการพนัน

การตรวจพิสูจน์ว่ามีอาการติดการพนันหรือไม่ จะมีความแตกต่าง จากกรณีตรวจการติดประเภทอื่น เช่น การติดสารเสพติด การติดสุรา ซึ่งสามารถตรวจได้ทางเคมี ผ่านทางการตรวจปัสสาวะ ตรวจเลือด การตรวจจากเส้นผม หรือสารเคมีภายในร่างกาย แต่ในส่วนการตรวจสอบอาการติดการพนันจะใช้วิธีการตรวจสอบประวัติ ประเมินพฤติกรรมประกอบการสัมภาษณ์ตอบคำถามและตอบแบบสอบถาม จากวิธีการตรวจอาการติดที่แตกต่างผลที่ติดตามมา คือ การที่ผู้ติดการพนันไม่ยอมรับว่าตนติดการพนันแม้จะเห็นชัดเจนว่าตนเองไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการเล่นการพนันของตนเองได้ จนทำให้ทำให้ตนเอง ครอบครัว บุคคลใกล้ชิด และสังคมได้รับผลกระทบในทางลบตามมา ซึ่งต่างจากกรณียาเสพติดหรือสุราที่ผู้ติดจะยอมรับได้ง่ายกว่า

แต่ความเป็นจริงแล้วการตรวจพบสารเคมีในปัสสาวะกรณียาเสพติดหรือสุราสามารถบ่งบอกได้ว่าบุคคลดังกล่าวใช้สารเสพติด แต่จะมีอาการติดหรือไม่จำเป็นต้องวิเคราะห์จากข้อมูลอื่นๆประกอบ แต่กรณีอาการติดการพนัน จิตแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชได้ทำการประเมินจากข้อมูลหลายส่วนและหลากหลายแง่มุมทั้งการสัมภาษณ์ ประเมินพฤติกรรม ตรวจสอบประวัติ จึงมีความแม่นยำและชัดเจนไม่น้อยไปกว่ากรณีของการตรวจสารเสพติดหรืออาการติดสุรา ซึ่งในส่วนนี้จำเป็นต้องชี้แจงให้เข้าใจถึงการตรวจวัดที่แตกต่างแต่มีมาตรฐานและความถูกต้องแม่นยำมีหลักการทฤษฎีทางการแพทย์รองรับเช่นเดียวกับกรณียาเสพติดและสุรา

#### ๔.๔.๓. วิเคราะห์ปัญหาของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา

แม้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน จะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้ติดการพนันกลับตัวเริ่มชีวิตใหม่มุ่งไปที่การสร้างอนาคตมากกว่าการตัดสินอดีต โดยผู้พิพากษาและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญและทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วม จะมีส่วนช่วยในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้กระทำความผิด แต่การที่จะประสบความสำเร็จในการรักษานั้นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ติดการพนันด้วยเช่นกัน ที่จะต้องตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบของตนเองด้วยเช่นกัน ดังนั้นความพร้อมและความแน่วแน่ประกอบกับกระบวนการที่ให้รางวัลกับผู้เข้ารับการบำบัดที่ประสบความสำเร็จที่จะได้รับการลดประวัติหรือการได้รับการยกเว้นโทษ จะช่วยให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษามีการเตรียมตัวเพื่อสร้างความพร้อมมากขึ้น และรักษาความแน่วแน่ตั้งใจจนประสบความสำเร็จในการรักษาและไม่หวนกลับไปเล่นพนันอีก

#### ๔.๔.๔ วิเคราะห์ปัญหาในเรื่องงบประมาณและบุคลากร

หากใช้ระบบการบำบัดรักษาย่อมมีงบประมาณที่มากขึ้นกว่าระบบการลงโทษหากคิดในระยะสั้นแต่หากในระยะยาว การตัดวงจรทำให้ผู้กระทำความผิดหายขาดจากอาการติดการพนันและไม่กระทำความผิดซ้ำอีกจะช่วยประหยัดงบประมาณในการดำเนินคดีได้มากกว่า อย่างไรก็ตามก็ไม่สามารถมองข้ามเรื่องปัญหาทางงบประมาณได้เช่นกัน

งบประมาณที่ใช้หลักจะอยู่ในส่วนทรัพยากรบุคคลและสถานที่ ค่าใช้จ่ายในการรักษา เช่น บุคลากรแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่คอยติดตามดูแลการรักษา

โดยเฉพาะ และหากเป็นกรณีการตั้งศาลการพนันแยกออกมาย่อมต้องใช้งบประมาณในการจัดหาบุคลากรและสถานที่จำนวนมากเช่นเดียวกัน ในส่วนผู้เข้ารับการรักษา โดยเฉพาะบางกรณีการรักษาอาจต้องใช้ระยะเวลาสั้น งบประมาณในส่วนนี้ก็ย่อมมากขึ้นตามลำดับ

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษา ในประเทศไทยยังมิได้มีการตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการบำบัดรักษา ต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่อใช้ในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน โดยกองทุนดังกล่าวได้รับเงินมาจากรายได้บ่อนการพนันที่ถูกกฎหมาย ดังนั้นผู้กระทำความผิดการพนันอันเนื่องมาจากสาเหตุการติดการพนันในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ไม่สามารถเสียค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษา จึงสามารถเข้ารับการรักษาโดยใช้เงินจากกองทุน แต่ต้องทำงานบริการสังคมเป็นการตอบแทน โดยในส่วนนี้ประเทศไทยสามารถตั้งกองทุนมาสนับสนุนการบำบัดรักษาได้เช่นเดียวกัน โดยอาจนำมาจากภาษีสุราหรือมาจากงบประมาณแผ่นดิน เป็นต้น เพื่อให้คนยากจนหรือผู้ที่ไม่สามารถเสียค่ารักษาได้ ได้รับการบำบัดรักษา โดยทำงานบริการสังคมเป็นการตอบแทนเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในแง่บุคลากร การนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในไทย แพทย์ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันในปัจจุบันอาจไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณคดีของผู้กระทำความผิดการพนันอันเนื่องมาจากสาเหตุการติดการพนันซึ่งมีจำนวนมากจึงจำเป็นที่จะต้องผลิตผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในส่วนนี้เพิ่มขึ้น

## บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

### ๕.๑ บทสรุป

อันเนื่องมาจากในปัจจุบันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังเห็นได้สื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ วิทยุ และข่าวหนังสือพิมพ์ เมื่อพิจารณามาตรการที่ใช้ในการจัดการกับผู้กระทำความผิดการพนันในปัจจุบันจะเป็นไปในรูปแบบการลงโทษจำคุก โทษปรับ หรือโทษริบทรัพย์สิน โดยลงโทษผู้พนันในลักษณะเดียวกันไม่ได้มีการพิจารณาแยกถึงลักษณะเฉพาะและสาเหตุของผู้กระทำความผิดอย่างชัดเจนว่านักพนันบางรายมีอาการผิดปกติในการควบคุมพฤติกรรมตนเองซึ่งในทางการแพทย์เรียกว่าอาการติดการพนัน ย่อมเกิดผลเสียที่ติดตามมาคือการลงโทษที่ไม่ได้แก้ปัญหาที่สาเหตุการกระทำความผิด ทำให้สาเหตุของการกระทำความผิดการพนันยังคงอยู่ต่อไป

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ที่ใช้จัดการกับผู้กระทำความผิดการพนันในปัจจุบัน ยังใช้มาตรการลงโทษเช่นเดิมอยู่ คือ การจำคุก การปรับและการริบทรัพย์สิน ในส่วนผู้กระทำความผิดซ้ำ ในกรณีเมื่อพ้นโทษแล้วยังไม่ครบกำหนดสามปี แล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก จะใช้มาตรการตามมาตรา ๑๔ ทวิ คือ การเพิ่มโทษโดยวางโทษเป็นทวีคูณ หรือ ถ้าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดครั้งหลังเป็นโทษจำคุกหรือปรับก็ให้วางโทษทั้งจำทั้งปรับ โดยมุ่งเน้นการเพิ่มโทษให้รุนแรงเพื่อเป็นการข่มขู่และยับยั้งให้เกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิด

การลงโทษในลักษณะดังกล่าวมุ่งเน้นไปในทางข่มขู่และปราบปรามให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำความผิดการพนันมีหลายรูปแบบและหลายสาเหตุที่กระทำความผิดตามที่กล่าวไปข้างต้น ปัญหาจากการใช้มาตรการลงโทษแบบเดิม คือ การจำคุก การปรับ การริบทรัพย์สินโดยไม่ได้คำนึงถึง ลักษณะเฉพาะของผู้กระทำความผิดที่กระทำผิดเพราะมีอาการผิดปกติในการควบคุมพฤติกรรมตนเองจนปรากฏลักษณะบ่งชี้ออกมาว่ามีอาการติดพนัน ผลที่ตามมา คือ การที่ผู้กระทำความผิดหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำในภายหลังการถูกลงโทษ คือ กระทำความผิด ถูกดำเนินคดี ลงโทษ พ้นโทษ กลับมากระทำความผิด ถูกดำเนินคดี ลงโทษ พ้นโทษ กลับมากระทำความผิด เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเป็นวงจรต่อเนื่องไปไม่จบสิ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการทางเลือกอื่นมาใช้กับผู้กระทำความผิดการพนันที่มีอาการติดการพนัน

เมื่อพิจารณาแนวคิดและทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมจะพบว่า มีแนวคิดสนับสนุนการลงโทษโดยพิจารณาถึงสาเหตุการกระทำ สภาพแวดล้อม ปัจจัยภายนอกแลภายในและสถานการณ์ของผู้กระทำความผิดเพราะผู้กระทำความผิดแต่ละรายมีลักษณะแตกต่างกัน ผู้กระทำความผิดบางรายไม่สามารถกำหนดเจตจำนงเสรีได้ทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป เช่น ผู้เยาว์ คนวิกลจริต หรือ ผู้มีอาการผิดปกติ นอกจากนั้น ศาลจำเป็นต้องรับฟังผู้เชี่ยวชาญผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงเพื่อนำไปประกอบการวินิจฉัยได้อย่างถ่องแท้ เมื่อนำมาพิจารณาในกรณีผู้มีอาการติดการพนันก็เช่นกัน เป็นผู้ที่ไม่สามารถกำหนดเจตจำนงได้เสรีเพราะมีความบกพร่องในการควบคุมพฤติกรรมดังนั้นการลงโทษเช่นเดียวกับนักพนันอื่นทั่วไปจึงไม่เหมาะสม จำเป็นที่ศาลจะต้องพิจารณาการใช้มาตรการทางเลือกในการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดการพนันมาประกอบ โดยรับฟังแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในการวินิจฉัยถึงอาการติดการพนันของผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะสามารถกำหนดมาตรการที่เหมาะสมที่จะทำให้แก้ปัญหาคาการกระทำผิดกฎหมายการพนันได้อย่างตรงจุด

ต่อมาเมื่อพิจารณาแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยาเรื่องผู้กระทำความผิดติดนิสัยที่มีแนวคิดในการแก้ปัญหาผู้กระทำความผิดซ้ำอันอันเนื่องมาจากมีความผิดปกติ โดยการมุ่งหาสาเหตุของปัญหาและมุ่งแก้ไขปัญหาที่สาเหตุของปัญหาที่แท้จริงเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดอย่างยั่งยืนในระยะยาว จะพบว่ามีแนวคิดสนับสนุนการลงโทษผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกับสาเหตุการกระทำผิดและสนับสนุนการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดการพนันที่มีอาการติดการพนัน โดยผู้กระทำความผิดติดนิสัยและผู้ติดการพนันมีลักษณะเหมือนกันหลายประการ ทั้งสองกรณีเกิดจากอาการผิดปกติซึ่งอาจเกิดขึ้นตั้งแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลังก็ได้เช่นเดียวกันซึ่งการลงโทษด้วยความรุนแรงและการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นเรื่อยๆจะไม่ช่วยยับยั้งให้ไม่กระทำความผิด ทางแก้ที่สำคัญ คือ การแยกบุคคลดังกล่าวให้อยู่ในที่ที่เหมาะสมไม่ไปสร้างผลเสียต่อสังคมและในระหว่างนั้นต้องทำการรักษาบุคคลดังกล่าวให้หายเป็นปกติก่อนที่จะกลับเข้าสู่สังคมได้อีกครั้ง

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะพบว่าในปัจจุบันการใช้มาตรการการลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่มุ่งแก้แค้นทดแทนโดยใช้โทษที่มีความรุนแรงไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภทซึ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะเมื่อพิจารณากระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เปิดโอกาสให้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยรัฐจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยมีผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และชุมชนมีส่วนร่วม แม้ใน

กรณีความผิดการพนันจะเป็นความผิดที่ไม่มีผู้เสียหาย แต่กรณีดังกล่าวจัดอยู่ในประเภทอาชญากรรมต่อศีลธรรม เป็นความผิดที่กระทบต่อความสงบสุขของสังคมและศีลธรรมในภาพรวมซึ่งครอบคลุมใกล้เคียงของนักพนันซึ่งได้รับผลกระทบมากที่สุด ชุมชนของนักพนัน ตัวนักพนันเองและแพทย์ผู้ทำการรักษาสามารถเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเพื่อใช้ทางเลือกในการบำบัดรักษา และให้ตัวนักพนันผู้กระทำความผิดเองแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนโดยการเข้ารับการบำบัดรักษาจนประสบความสำเร็จ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีแนวคิดที่สนับสนุนการลงโทษโดยพิจารณาถึงสาเหตุของการกระทำและสนับสนุนการนำมาตรการทางเลือกในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดการพนัน

เมื่อพิจารณาประกอบกับความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่าอาการติดการพนันเป็นความผิดปกติในการควบคุมพฤติกรรมอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับอาการติดยาเสพติดหรืออาการติดสุราซึ่งสามารถระบุสาเหตุของอาการติด สามารถตรวจพบและสามารถบำบัดรักษาอาการดังกล่าวได้โดยใช้วิธีการทางการแพทย์ เช่น การทำจิตบำบัด การปรับเปลี่ยนความคิด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การทำจิตบำบัดรายกลุ่ม การรักษาด้วยยา เป็นต้น นอกจากนี้อาการติดการพนันยังสร้างผลเสียต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เช่นเดียวกันกับการติดยาเสพติดและการติดสุราจึงสมควรนำรูปแบบการใช้มาตรการทางกระบวนการยุติธรรมกรณีผู้ติดยาเสพติดและผู้ติดสุรามาพิจารณาปรับใช้ประกอบเพื่อสนับสนุนแนวคิดและสร้างกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน

จากที่กล่าวมาจึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะนำรูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ โดยศึกษารูปแบบของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่เปิดให้มีการเล่นพนันโดยเสรีในบางรัฐเพราะมีความชัดเจนในรูปแบบกฎหมายในการใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมากที่สุดโดยทำการศึกษากฎหมายของรัฐเนวาดาที่มีการเปิดบ่อนการพนันเสรี ซึ่งมีการกำหนดรายละเอียดขั้นตอนของการบำบัดไว้ในกฎหมายรัฐเนวาดาเพื่อเปิดทางเลือกให้ผู้กระทำความผิดที่มีอาการติดการพนันสามารถเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาอาการติดการพนัน นอกจากนี้ยังมีการศึกษารูปแบบของศาลการพนันที่มีการตั้งศาลการพนันขึ้นโดยเฉพาะเพื่อพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการพนันและใช้มาตรการทางเลือกในการบำบัดรักษาสำหรับผู้กระทำความผิดที่มีอาการติดการพนันโดยมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันโดยเฉพาะ เพื่อนำมาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรม

ของประเทศไทยอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาผู้กระทำความผิดการพนันเพราะสาเหตุการติดการพนัน โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

## ๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ตามที่ได้นำเสนอและอธิบายอย่างละเอียดมาแล้วในบทก่อนหน้าจึงขอสรุปว่า การนำมามาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดการพนันมาใช้ในประเทศไทยสามารถทำได้ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑) เสนอให้มีการแก้พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยเพิ่มในส่วนของ การบำบัดรักษาเพื่อให้เกิดความชัดเจนในส่วนเงื่อนไขของผู้ที่มีสิทธิที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาว่าจะต้องเป็นผู้มีอาการติดการพนันผ่านการวินิจฉัยของแพทย์และมีการรวบรวมข้อมูลประวัติภูมิหลังจาก ตำรวจ พนักงานคุมประพฤติและบุคคลใกล้ชิดนักพนันเพื่อให้ศาลพิจารณาโดยฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายอัยการสามารถเสนอเรื่องต่อศาลในการขอให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษาแทนการลงโทษ เพราะผู้กระทำความผิดมีอาการติดการพนัน โดยศาลจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาการบำบัด งบประมาณที่ใช้ในการบำบัด และพิจารณาผลของการบำบัดประกอบรายงานของแพทย์ผู้ทำการรักษาเพื่อเป็นการสร้างระบบที่ชัดเจน ทำให้เกิดระบบกฎหมายที่เปิดช่องให้มีการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

๒) เสนอให้มีการตั้งกองทุนสำหรับใช้ในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน โดยกองทุนดังกล่าว อาจนำเงินมาจากการเก็บภาษีการพนันในปัจจุบันประเภทที่ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่หรือตั้งกองทุนจากรายได้รัฐในส่วนอื่น เพื่อนำมาใช้บำบัดรักษาผู้ติดการพนันในกรณีบุคคลดังกล่าวมีฐานะยากจนไม่มีค่ารักษาในการบำบัดได้ โดยให้ผู้เข้ารับการบำบัดที่ใช้เงินจากกองทุนของรัฐต้องทำงานบริการสังคมเป็นการตอบแทนเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ติดการพนันที่มีฐานะยากจนให้มีโอกาสได้รับการบำบัดรักษาเช่นเดียวกัน

๓) เสนอให้มีการนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในประเทศไทยโดยในส่วนของ การเริ่มต้นสามารถนำมาใช้ผ่านขั้นตอนการรอลงอาญาหรือใช้ประกอบวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลประกอบการห้ามเข้าเขตกำหนดของประเทศไทยเท่าที่ไม่ขัด



กับหลักกฎหมายในเรื่องนั้นๆในปัจจุบันก่อน หลังจากนั้นแก้กฎหมายเพื่อให้สามารถสร้างระบบที่มีความชัดเจนในกระบวนการขั้นตอนบำบัดรักษาต่อไป

๔) เสนอให้มีการจัดตั้งสถานพยาบาลหรือศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้มากขึ้นโดยมีระเบียบในการควบคุมดูแลผู้เข้ารับการบำบัดที่ชัดเจนเชื่อมโยงกับมาตรการทางกฎหมายในเรื่องการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยสถานพยาบาลหรือศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพดังกล่าวนอกจากมีบทบาทในการรักษาผู้มีอาการติดยาเสพติดแล้วยังมีบทบาทในการติดตามผลหลังการบำบัดรักษาเพื่อคอยสร้างกำลังใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้สำเร็จการรักษาให้กลับไปติดยาเสพติดอีก

๕) ควรมีการเพิ่มบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและบุคลากรในการติดตามผลภายหลังการบำบัดรักษาเพื่อที่บุคคลดังกล่าวจะคอยเป็นที่ปรึกษาและดูแลผู้ผ่านการบำบัดรักษาคอยแนะแนวทางให้กำลังใจเมื่อผู้ผ่านการบำบัดรักษาพบปัญหาและอุปสรรคในการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมหรือเมื่ออยู่ในสถานการณ์ความเสี่งที่จะกลับไปติดยาเสพติดอีก

๖) ควรมีมาตรการทางด้านการป้องกันการติดยาเสพติดให้มากขึ้นด้วยวิธีการให้ความรู้ถึงพิษภัยของอาการติดยาเสพติดว่าเป็นอาการผิดปกติในการควบคุมพฤติกรรมรูปแบบหนึ่งและเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการติดยาเสพติด วิธีการบำบัดรักษาผู้มีอาการติดยาเสพติด ผลจากการติดยาเสพติดเพื่อให้ประชาชนทราบถึงผลเสียว่ามีเช่นเดียวกับอาการติดยาเสพติดหรืออาการติดยาเสพติดผ่านการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ การเรียนการสอนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย

## รายการอ้างอิง

- 1.สังคีต พิริยะรังสรรค์, บ่อนการพนันในสังคมไทย ใน เศรษฐกิจการพนันทางเลือกเชิงนโยบาย. ๒๕๔๖, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล.
- 2.อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. ๒๕๕๕, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- 3.ผาสุก พงษ์ไพจิตร, การพนันในสังคมไทยในอุตสาหกรรมการพนัน. ๒๕๔๓: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).
- 4.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, สังคมวิทยาอาชญากรรม ๒๕๕๑, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 5.ผู้จัดการออนไลน์. เผยสถิติปี ๒๕๕๕ ผีพนันโดนคดีกว่า๔๐,๐๐๐ราย. [cited ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]; Available from: <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=956000039873>.
- 6.นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.).
- 7.ชุมพล โลหะชาละ, อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตำรวจตรีสุวิทย์ โสถิทัต. ๒๕๒๔, กรุงเทพมหานคร: อักษรสัมพันธ์.
- 8.กานต์ คะนิงสุขเกษม, การเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการพนันเป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. ๒๕๔๖, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 9.จีต เศรษฐบุต, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ผากทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า ประณีประนอมการพนันชั้นต่อ. ๒๕๙๒, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง.
- 10.วิเทศ จรรย์รักษ์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ผากทรัพย์. ๒๕๙๕: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง.
- 11.ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- 12.ศตวรรษ จันทรแป้น, การกำหนดมาตรการเสริมในการสกัดกั้นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนัน โดยใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.
- 13.สมพร พรหมพิตร, คู่มือกฎหมายการพนัน. ๒๕๓๘, กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- 14.ไพศาล ลิมสถิตย์, เปิดปม เป็น อยู่ คือ พนันออนไลน์ สังคมไทยในยุคไร้พรมแดน. ๒๕๕๕, กรุงเทพมหานคร: เอมี เอนเตอร์ไพรส์.
- 15.Jeri Beth Cohen and others, *Gambling and Health in the Justice System*. 2013: National Center For Responsible Gaming.

16. Robert West with Ainsley Hardy, *Theory of Addiction*. 2006: Blackwell Publishing.
17. Merrim Webster. *Addiction*. [cited 2013 January 19]; Available from:  
<http://www.merriam-webster.com/dictionary/addiction>.
18. Hazelden. *Addiction*. [cited 2013 June 20]; Available from:  
<http://healthworksnw.com/treatment-services/addiction-dependence-recovery/what-does-addiction-mean/>
19. สมภพ เรื่องตระกูล, ตำราจิตเวชศาสตร์. ๒๕๔๒, กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้ว.
20. วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, นิติเวชศาสตร์. ๒๕๓๐, กรุงเทพมหานคร: นำกัการพิมพ์.
21. แสวง บุญเฉลิมวิภาส, ผู้ป่วยจิตเวชความเข้าใจที่ต่างกันระหว่างนักกฎหมายกับจิตแพทย์. วารสารนิติศาสตร์.
22. สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, รูปแบบการบำบัดรักษาเสพติด. ๒๕๔๗, กรุงเทพมหานคร: cursa สภาลาดพร้าว.
23. กระทรวงยุติธรรม กรมคุมประพฤติ, ความรู้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๕. กรมพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด, กรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม (เอกสารหมายเลข ๔/๒๕๕๖)
24. ปกรณ์ มณีปกรณ์, อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. ๒๕๓๗, กรุงเทพมหานคร: โอ เอ็น จี การพิมพ์.
25. Marshall B Clinard, *Society of Deviant Behavior*. 1974, New York: Rinehart and Winston
26. David M. Walker, *The Oxford Companion to Law* 1980, Oxford: Clarendon Press.
27. มนต์ชัย วัชรบุตร, ปัญหาการบังคับใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา. ๒๕๓๔, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
28. จิตติ ติงศักดิ์, กฎหมายอาญาภาค ๑. ๒๕๕๕, นนทบุรี: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
29. ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไปว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. ๒๕๓๔, กรุงเทพมหานคร: นราการพิมพ์.
30. Edmunde du Cane, *Adress on Repression of Crime* 1875 NAPSS Transactions 271.
31. W. Morrison, *Crime and its Causes*. 183-190 (1891) quote in Leon Radzinowicz and Roger Hood, *Incapacitating the Habitual Criminal : The English Experience*
32. กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์, กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทางเลือกใหม่ สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย. ๒๕๔๕, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย.

- 33.สถาพร พันธมิตร, บทบาทของผู้แทนในชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน :  
ศึกษารณคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์  
ปริญญามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 34.กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์, การค้นหาผู้เสพติดรายใหม่เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา โดย  
อาสาสมัครกระทรวงสาธารณสุข. ๒๕๕๕, สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติ.
- 35.สถาบันธัญญารักษ์, คู่มือสำหรับเครือข่ายอาสาสมัครช่วยผู้ติดยา สำหรับประชาชน. สำนักงานป้องกัน  
และปราบปรามยาเสพติด(ป.ป.ส).
- 36.วินัย พิงวิฒนานุกูล, เอกสารประกอบคำบรรยาย ยาเสพติดให้โทษและการตรวจพิสูจน์. ๒๕๕๐,  
เอกสารส่วนหนึ่งของการเสนอผลงานทางวิชาการในการปรับเลื่อนตำแหน่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ สบ๔.
- 37.วิรัช เมฆอรุณทัต, มาตรการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๙.  
๒๕๓๗, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 38.สุวิทย์ เศวตสุนทร, การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยการคุมประพฤติ. ๒๕๓๖, วิทยานิพนธ์  
ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 39.ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด. ระบบการบำบัดรักษายาเสพติดในไทย. [cited ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖];  
Available from:  
[http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com\\_content&view=article&id=1132:2555-02-22-03-m-s&catid=183:2555-02-21-07-m-s&Itemid=237](http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=1132:2555-02-22-03-m-s&catid=183:2555-02-21-07-m-s&Itemid=237).
- 40.สมภพ เรืองตระกูล, ผู้ป่วยจิตเวชและอาชญากรรม คู่มือจิตเวชศาสตร์. ๒๕๒๓, กรุงเทพมหานคร:  
อักษรสัมพันธ์.
- 41.สุจิตรา นิมสุวรรณ, et al., การพัฒนารูปแบบการติดตามผู้ป่วยสุรา ระยะติดตามการรักษา. ๒๕๕๑,  
กรุงเทพมหานคร: สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์.
- 42.บ้านเมือง. โรคติดเหล้า. [cited ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖]; Available from: <http://www.ryt9.com/s/bmnd/๑๕๖๙๕๔๑>.
- 43.National Institutes of Health, *Rethinking Drinking Alcohol and your health*. 2010, NIH  
Publication.
- 44.สุรีย์ลักษณ์ สุจริตพงษ์. ผลกระทบของสารเสพติดระหว่างตั้งครรภ์. [cited ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖];  
Available from: <http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=๗๙๖>.
- 45.คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ติดการพนัน. [cited ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๖];  
Available from: <http://www.cumentalhealth.com>.
- 46.Mark Dickerson and John o' conner, *Gambling as an Addictive Behavior*. 2005:  
Cambridge university press.

- 47.โชษิตา ภาวสุทธิไพศิฐ. อาการติดการพนัน. [cited ๕ มิถุนายน ๒๕๕๖]; Available from:  
<http://www.ramamental.com/topics/inter๑๑.htm>.
- 48.Chan ching hai and others, *Evaluation Study on the Effectiveness of the Counselling and Treatment Centres for Problem and Pathological Gamblers*. 2006: Department of Applied Social Sciences The Hong Kong Polytechnic University.
- 49.Gambler Anonymous. *Gambling*. [cited 2013 June 20]; Available from:  
<http://www.gamblersanonymous.org/ga/>.
- 50.ธรรมิกา เทพพาทิ. โรคซึมเศร้า. [cited ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖]; Available from:  
<http://www.tammikaclinic.com/am-๓.php>.
- 51.สุวิทนา อารีพรรค, ความผิดปกติทางจิต. ๒๕๒๔, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 52.รมชัย คงสกันธ์, ตำรานิติจิตเวชศาสตร์. ๒๕๕๑, กรุงเทพมหานคร: บางกอก บล็อก.
- 53.สมบัติ ศาสตร์รุ่งภัก. การบำบัดรักษาผู้ป่วยทางจิต. [cited ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖]; Available from:  
<http://www.ramamental.com/topics/CBT.pdf>.
- 54.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. โรคติดการพนัน [cited ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖]; Available from: <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/situations/28713>.
- 55.Nevada. *Nevada Code*. [cited 2013 Jan 23]; Available from:  
<http://www.leg.state.nv.us/nrs>
- 56.Gambling, N.C.o.P. *Problem Gambling*. [cited 2013 Jan 9]; Available from:  
[www.nevadacouncil.org](http://www.nevadacouncil.org).
- 57.Nevada Council on Problem Gambling, *Problem Gambling and The Law*. 2010: The State of Nevada Problem Gambling Fund.
- 58.Gambling Court. *Gambling Court*. [cited 2013 Jan 3]; Available from:  
<http://gamblingcourt.org/>.
- 59.John Ashcroft, Deborah J. Daniels, and Domingo S. Herraiz. *Defining, Drug Court : The Key Components*. 1997: The National Association of Drug Court Professionals Drug Court Standard Committee.
- 60.Jennifer Zorland, Angela Mooss, and Ayana Perkins, *Gambling and offending:An examination of the literature*. Georgia State University.
- 61.กระทรวงยุติธรรม กรมคุมประพฤติ, คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชนและผู้ที่ได้รับพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษจำคุก(เอกสารหมายเลขที่๙/๒๕๕๑).

## ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นายเน้นทัช กิจรนนันท์  
วัน เดือน ปีเกิด เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๒  
สำเร็จการศึกษา ปริญญา นิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๒  
ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
CHULALONGKORN UNIVERSITY